LIETUVIŲ DIENOS

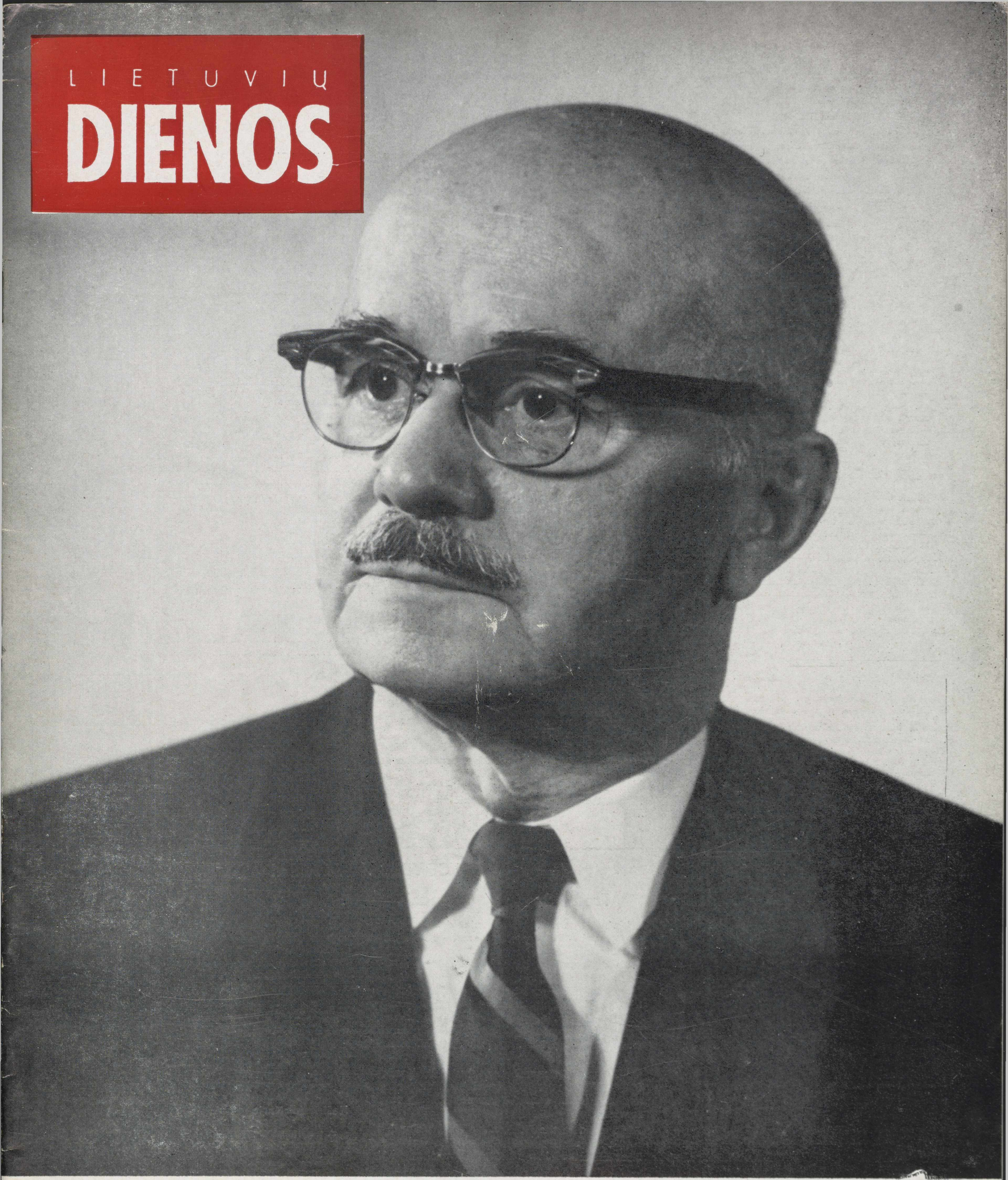

DR. PETRAS DAUŽVARDIS, LIETUVOS GENERALINIS KONSULAS CHICAGOJE

LITHUANIAN DAYS

MARCH, 1966

1966 M. KOVO MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editot
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F Skirius
Administratorius /Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Vladas Būtėnas — Chicago, Illinois; Vytautas Alf. Braziulis — Cleveland, Ohio —; Vladas Mingėla — Detroit, Mich.; Balys Raugas — Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas — Baltimore, Md.; Petras W. Urban — Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis — Toronto, Canada; Vytautas Volertas — Riverside, N. J.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:

JAV: Boston, Mass. — B. Kerbelienė; Brooklyn-New York, N. Y. — V. Augustinas, V. Maželis; Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika; Cleveland, Ohio — V. Bacevičius; Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Kančauskas; Manchester, N H. — K. Daugėla; Hollywood, Cali. — P. Jasiukonis; Omaha, Nebraska — Rev. L. Musteikis; Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys; Washington, D.C. —Photo Alda, P. Labanauskas; Waterbury, Conn. — J. Gaidys.
CANADA: Hamilton,.Ont. — A. Juraitis; Montreal, P. Q. — L. Stankevičius; Toronto, Ontario — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, E. Karpavičius, P. Sakalauskas, Vyt. Vosylius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without seperate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija tvarko pagal savo nuožiūrą.
Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku. / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 65 centai. **Single copy 65¢.**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood, California 90029 • Telefonas: 664-2910

KOVAS, 1966 METAI **MARCH, 1966**
Nr. 3 (162), XVII metai **Vol. XVII, No. 3 (162)**

TURINYS / CONTENTS

Laiko dvasia. Vedamasis. 3
Kongreso viltys, darbai ir svečiai, iš pokalbio su PLJK pirm. A. Zaparacku. Al. Gimantas . 4
L. Šimutis, **Dr. P. Daužvardis — dvigubas sukaktuvininkas.** 5
Spaudoj ir gyvenime — **Prie signataro kapo** (P. Gudelis). 6
Lit., **Baltiečių konferencija New Yorke.** 7
V. Tarsis, **Palata Nr. 7, romanas.** (Vertė Juozas Andrius). 8
Iza Motekaitienė, **Nostalgijos.** Eilėraščiai. 9
P. Gandras, **Aleksandra Gustaitienė ir jos teatras.** 10
J. V-nas, **Kaip sovietų šarlatanai "kėlė" ūkį okupuotoje Lieuvoje.** 12
Kalevo sūnus. Ištrauka iš estų epo. Estų nepriklausomybės šventės proga. 14
Skulptorius Antanas Brazdys. (t) 15
KNYGOS IR AUTORIAI. 16
VEIDAI IR VAIZDAI (Iliustruota kronika) 18
ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI. (Smulkioji kronika). 20
Gyvenimas diplomato keliu (Dr. S. Bačkio 60 metų sukakties proga). R. 20

ENGLISH SECTION

U. S. Congress Upholds Lithuania's Freedom Cause. 21
USA — USSR Consular Treaty and the Baltic States, by A. J. Bielskis. 22
The Birds, a short story by M. Katiliškis. 23
Books and Periodicals. 23
Lithuanian History in Stamps. Part LXXXV. By A. Bernotas. 24
Estonian Students Build in Kazakhstan. 24
LITHUANIANS MAKE NEWS. 25
Iš laiškų redakcijai... 26

Diplomuotas ekonomistas
JUOZAS AUDĖNAS

Registruotas Mutual Fondų atstovas, prie New Yorko Universiteto išlaikęs atitinkamus egzaminus ir turįs leidimą:
1. padeda nusipirkti Mutual Fondų šėrus;
2. padeda sudaryti planus pensininkams ir kitiems, santaupų turintiems, daugiau pajamų gauti;
3. padeda sudaryti planus jaunesniems žmonėms sistematiniam taupymui, kad galėtų išugtyti didesnius kapitalus ateičiai.

109 Warwick St., Brooklyn, N. Y. 11207
Tel. (212) TA-7-9518, arba 752-0099.

COVERS / VIRŠELIAI

Front Cover / Pirmasis

Lietuvos generalinis konsulas dr. P. Daužvardis, pernai atšventęs 70 m. emžiaus ir 40 metų konsularinio darbo sukaktis.

Be diplomatinio darbo, dr. D. daug reiškėsi draugijose, skaitė paskaitas Lietuvos reikalais JAV universitetuose bei klubuose. Nuolat gina Lietuvos ir lietuvių reikalus įvairiose (pvz. palikimų) bylose, aktyviai dalyvauja bendruomeninėje ir diplomatinėje veikloje. (Daugiau žiūr. šio nr. 5 ir 6 psl.). .... Foto V. Noreika

Lithuania's General Consul Dr. P. Daužvardis, who last year celebrated his 70th birthday and the 40th anniversary of his diplomatic services.

He came to the U. S. after World War I. He began his studies at the Valparaiso University, later continued law studies in Washington and Chicago, receiving his B. A., M. A. and doctorate in law.

In 1925 he began work in Lithuania's Foreign Affairs Ministry. Soon he was transferred to New York and assigned Vice-Consul duties. Since 1937 he has been concul in Chicago (Recently Dr. Daužvardis was elevated to the post of Consul General.).

Beside diplomatic duties, Dr. Daužvardis has worked in various organizations, held lectures on Lithuania's affairs in U. S. Universities and clubs (More see p. p. 6-6).

Back Cover / Antrasis

Garbės sargyba Karo muziejaus sodely Kaune per iškilmes Nepriklausomybės metais prie Nežinomo Kario paminklo.

A Lithuanian guard of honor at the Tomb of the Unknown Soldier in pre-war Kaunas, Lithuania.

Now the Communist occupational forces have demolished the monument and tomb and erected monuments to Communist heroes.

Vasario 16-tos priėmime: Lietuvos gen. konsulas dr. P. Daužvardis su žmona, Chicagos meras Richard Daley su žmona, vyskupas V. Brizgys ir "Draugo" redaktorius Leonardas Šimutis.

Lietuvos gen. konsulo dr. P. Daužvardžio amžiaus ir diplomatinės veiklos paminėjimo reportažą žiūr. šio nr. 5 ir 6 psl.

Lith. Independence Day (Feb. 16th) reception: l. to r.—Mrs. Daužvardis, Consul General Dr. P. Daužvardis, Mrs. Daley, Chicago's Mayor J. Daley, H. E. Bishop Brizgys, and Leonard Šimutis, editor of Lith. daily Draugas.

Laiko dvasia

Dažnai galime išgirsti pašiepiančiai tariant: "Jis atsilikęs nuo gyvenimo; anas nejaučia laiko dvasos" Nežinia, ką tokie sokratai laiko "gyvenimu" ir kas jų manymu yra "laiko dvasia". Jei į gyvenimo aptarimą įeitų ir kultūra, ir politika, ir mokslas, ir sportas, ir menas, ir mados, o pašiepiamasis gyventų Australijos aboridženo būdu, gal čia ir būtų krislas tiesos. Bet jei jo (ar jos) sagos susiūtos ne pagal paskutinę madą, kuri šiandieną ta, o ryt bus kita, jei juodu šoka ne Boston Monkey, o valsą ar "Noriu miego..." – kažin, ar tas individas tikrai atsilikęs nuo gyvenimo. Nes mada, tai dar ne gyvenimas. Dar slidesnis dalykas yra "laiko dvasia" Daug kas ją formuoja. Daug kas jos vaikosi. Nevienodai ji aiškinama. Išminties pasisemti mes nuo jaunų dienų pratę iš mokyklos ir mokytojų. Pasikliaukime ir šiuo atveju vienu kuriuo pedagogu. Štai kaip "laiko dvasią" aptaria pedagogas P. Maldeikis savo naujoje knygoje "Moderniosios pažangos problemos" (132 – 133 psl.):

"Kiekvienas laikotarpis turi ne tik savo vyraujančias idėjas, bet ir tam tikras nuotaikas, kuriose yra sprendžiamos to laiko problemos. Tą bet kurio laikotarpio vyraujančią nuotaiką vadiname laiko dvasia. Kiekvieno laikotarpio dvasios formavimąsi veikia ir jai kryptį duoda labai įvairūs faktoriai. Iš jų negalėtume išskirti nei istorinio paveldėjimo su praeityje vyravusiomis idėjomis, nei naujos pažangos apraiškų, nei savo meto vyraujančių vertybių, nei to meto politinių ir socialinių įvykių įtakos, nei pagaliau paviršutiniškai madingų dalykų. Taigi, ne visa tai, kas formuoja bei sudaro laiko dvasią, galima įskaityti į pažangą. Analizuodami kurio nors praeities laikotarpio dvasią, mes jame randame daug ko, į ką mes dabar žiūrime kritiškai ir ką laikome praeities gyvenimo vienašališkumais. Panašiai ir mūsų laikų dvasioje ateitis suras gal daug ko nelabai vertinga ar net nevertinga. Dažnai laiko dvasioje prasikiša ir bendrajam gyvenimui toną duoda ne tiek labai svarbios tuo metu kilusios idėjos, kiek madingi ir greitai praeiną dalykai, kurie nustelbia gilesnius principus ir tai, kas nekintama. Laiko dvasia dar nereiškia savo meto dvasinės sintezės. Jau pats laiko dvasios pavadinimas rodo jos laikinumą... Apskritai moderniųjų laikų dvasiai yra būdinga mažesnis dvasinių principų vertinimas, gyvenimas technologinės pažangos viltimis, prisitaikymas bei konformizmas, visumos idėjos praradimas, linkimas į sekuliarizmą, mažesnis asmenybės vertinimas, didelis imlumas reklamai.

Suprantama, ir mūsų laikai kuria daug be galo vertingų dalykų, tačiau savo laiko dvasioje mes jų neatpažįstame ir jų įtakos nejaučiame pro kitus paviršutiniškesnius ir gyvenime paviršutiniškai vyraujančius reiškinus. Taigi, laiko dvasia nesutampa su pažanga. Eiti drauge su pažanga reiškia suprasti jos siekiamą gyvenimo tobulėjimo kryptį ir siekti to tobulėjimo idealo; gi eiti su laiko dvasia neretai pakanka eiti mažiauso tobulėjimo kryptimi. Gali žmogus atsiriboti nuo daugelio laiko dvasios apraiškų, daug dėl to nepralaimėdamas; bet jis negali be nuostolio sau atsisakyti siekti vispusiškos pažangos idealo."

Taigi, atrodo, kad susimąstyti ir susigėsti tenka ne tiems, kurie nesivaiko laiko dvasios, bet tiems, kurie nesiekia laiko pažinimo, kurie braido paviršutiniškume be krypties, be minties, be gilesnių idealų.

Algis Zaparackas, Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso Komiteto pirmininkas.

Foto V. Pliodžinskas

A. Zaparackas, chairman of the Lithuanian World's Youth Congress in Chicago, Ill. USA

Jaunimo metų temomis

Jaunimo kongresui ruošiantis

iš pokalbio su PLJK Rengimo Komisijos pirmininku ALGIU ZAPARACKU

Al. Gimantas

Jau keletas lietuviškų laikraščių redaktorių yra raginę padaryti pasikalbėjimą Jaunimo Metų tema su Jaunimo Kongreso Komisijos pirmininku. Ir, patikėkite, problema netaip jau lengvai sprendžiama. Sugauti šiuo metu Algį Zaparacką itin sunku. Skambini telefonu, pradedi nuo septynių vakaro, praleidi iki dešimtos, vienuoliktos — vis užimta ir užimta. Sekančią dieną vėl kartojasi panaši istorija.

Bandai asmeniškai jį pagauti, bet ir tas sunkiai vyksta, — su popieriais, papkėmis, literatūra vis skuba, vis bėga, numeta vieną kitą žodį, tuoj kitas asmuo prisistato, šaukia, klausinėja... Ir galvoji: tik žmogus, tokia sveikata, kaip Algio, tokiais nervais, gali išlaikyti visą tą įtampą.

Savaitgaliai? Visur kitur, tik ne namų aplinkoje. Chicaga, Clevelandas, Torontas, New Yorkas, Bostonas ir kitos vietovės. Tolimojo pasikalbėjimo telefono sąskaitos, kelionių lėktuvais ir automobiliais sąskaitos, neklauskite — didžiulės! O kur dar "nuimtos" darbo dienos tarnyboje, atsisakyti antvalandžiai, savaitgalių didieji uždarbiai? Bet Algiui Zaparackui tai nesudaro jokios problemos, nes vienintelis darbas, vienintelis tikslas, kuriuo jis dabar tesirūpina, gyvena ir trumpomis nakties poilsio valandomis sapnuoja, — tai kiek galint sėkmingesnis PLJ kongreso pravedimas. Tam negaila lėšų, darbo, poilsio, sveikatos.

Ir vieną vakarą vis dėlto pavyko Algį pasisodinti minkštasuolyje ir bent keletą skubių klausimų pateikti, prašant juos atsakyti, kad ir ne taip jau preciziškai, bet bent tiek, kad būtų galima susidaryti bendrą vaizdą visų tų pastangų, viso to darbo, kuris susijęs su pasaulio lietuvių jaunimo kongreso ruošimu.

Čia ir sektų mintys, sudarytos iš pirmininko atsakymų į įvairius klausimus.

Pasirodo, jaunimo kongreso idėją iškėlė dabartinis PLB pirmininkas J. Bačiūnas. Visi prisimename jo pirmąją kelionę į Australiją, iš ten grįžęs jis tuoj susirišo su mūsų akademinio jaunimo atstovais, pateikdamas jiems svarstyti mintį apie pasaulio lietuvių jaunimo kongreso sušaukimą. Tuo būdu 1963 m. visuotino studentų suvažiavimo New Yorke metu ir buvo gautas idėjai pritarimas iš visų mūsų stambesniųjų ideologinių studentų organizacijų.

Didelis sumanymas ne taip greit jau realizuojamas. Praėjo dar kiek laiko besvarstant, bediskutuojant, beruošiant dirvą. To preliminarinio darbo metu Algiui Zaparackui kilo mintis visus 1966 metus paskelbti jaunimo metais. Ir tas sumanymas buvo PL Bendruomenės vadovaujamųjų organų priimtas. Tad sakytina, amerikiniu terminu tariant, visas "kreditas" už prasmingų sumanymų įnešimą į gyvenimą pirmoje eilėje tektų J. Bačiūnui ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenei su Lietuvių Studentų Sąjunga.

Jaunimo metais norima atkreipti didesnis dėmesys į mūsų jaunimą, į mūsų priaugančią ir brėstančią kartą, kuri intelektuališkai yra visiškai pribrendus ir pasiruošus padėti, perimti ir net vadovauti bendrajai lietuviškajai veiklai tiek kultūriniame, tiek visuomeniniame bei politiniame veikime. Jaunimo metai turi parodyti ir didžiausiems skeptikams, kad mūsų jaunimas yra gabus, pasiryžęs, principingas, giliai lietuviškas ir nebijąs jokių sunkumų. Taip pat Jaunimo Metų proga vienan būrin susitelkęs iš viso pasaulio dalių mūsų jaunimas turės puikią progą užmegzti artimesnius ryšius tarp atskirų kontinentų, tarp atskirose valstybėse gyvenančių lietuvių. Nauji ryšiai, naujos pažintys turės prisidėti prie lietuviškųjų nuotaikų sustiprinimo, našesnio lietuviškojo darbo, sulauks geresnės koordinacijos visoje bendrojoje veikloje.

Kiekvienas šių mentų mėnuo yra paskirtas atskiram tikslui išryškinti, k. a. vasario mėnesyje jaunimas, jo atstovai turėjo aktyviai prisidėti ir dalyvauti Lietuvos nepriklausomybės šventės minėjime, būti ne tik techniniais jų pravedimo talkininkais, bet ir pagrindiniais kalbėtojais. Kovo mėnuo skirtas lėšų telkimui kongresui. Vajus vyksta jaučiant gražų lietuviškosios visuomenės susidomėjimą ir pritarimą. Lėšos reikalingos atstovams iš tolimesnių kraštų atgabenti, — kelionės, stovyklų ir pan. išlaidoms apmokėti. Be to, susidarys visa eilė administracinių išlaidų, korespondencijos ir kt. išlaidų, be kurių negali išsiversti bet koks suvažiavimas, o ką jau bekalbėti apie tokio masto įvykį, kaip šis jaunimo kongresas. Kiti mėnesiai irgi turi savo uždavinius. Pvz., gegužis — lietuviškos šeimos mėnuo; jo metu bus bandoma kelti, aiškinti lietuviškos šeimos reikšmė lietuviškajam tęstinumui patikinti.

Ir toliau — neužmirštamas "Free Europe" lietuviškų transliacijų į kraštą reikalas. Pirmininkas buvo nuvykęs specialiai į "Free Europe" būstinę New Yorke ir kalbėjosi su vadovaujančiais pareigūnais. Iš mūsų pusės buvo pasiūlyta, jei kitu būdu negalima gauti transliacijų, nupirkti radijo laiką. Norima bent du mėnesius, kasdien po pusę valandos, turėti lietuviškas transliacijas į kraštą, ypač tuo metu, kai Jungtinėse Valstybėse vyks jaunimo stovykla Michigane ir pats Kongresas su Dainų šventė Chicagoje.

Reikia neužmiršti ir Jaunimo Peticijos Jungtinėms Tautoms, kuriai parašai šiuo metu renkami visoje Amerikoje.

Nebandant išduoti visų "paslapčių", jau dabar galima pasakyti, kad svečių tarpe stovykloje tikimasi susilaukti Liucijos Johnsonaitės su savo sužadėtiniu Pat, buvusio Valstybės Pasekretoriaus, dabar kandidato į JAV senatorius, G. M. Williams, Michigano gubernatoriaus G. Romney ir kt. Gi kalbant apie aukštuosius svečius pačiame Jaunimo Kongrese, yra vilčių susilaukti viceprezidento H. Humphrey. Šių eilučių autoriui teko matyti nuorašą asmeniško laiško, rašyto pasekr. G. M. Williams'o viceprezidentui, kur Algis Zaparackas pristatomas kaip Williamso asmeninis draugas ir viceprezidentas prašomas atsakyti teigiamai į lietuvių prašymą būti svarbiausiu kalbėtoju ir svečiu Jaunimo Kongrese Chicagoje. (Jei H. Humphry negalėtų, tikimasi susilaukti ambasadoriaus A. Goldbergo). Taip pat Kongreso garbės svečių tarpe turės būti diplomatinio ar konsularinio korpuso nariai, visų tų kraštų ir valstybių, iš kurių atvyks lietuviai atstovai į savąjį kongresą. Tų valstybių vėliavos, be Lietuvos ir JAV-bių, plevėsuos stovykloje ir prie Jaunimo kongreso būstinės.

Michigan valst. gub. George Romney kalbasi su PLJK pirmininku A. Zaparacku kongreso ir lietuvių jaunimo klausimais.

Foto F. Valatkienė

Governor G. Romney of Michigan in a discussion with A. Zaparackas.

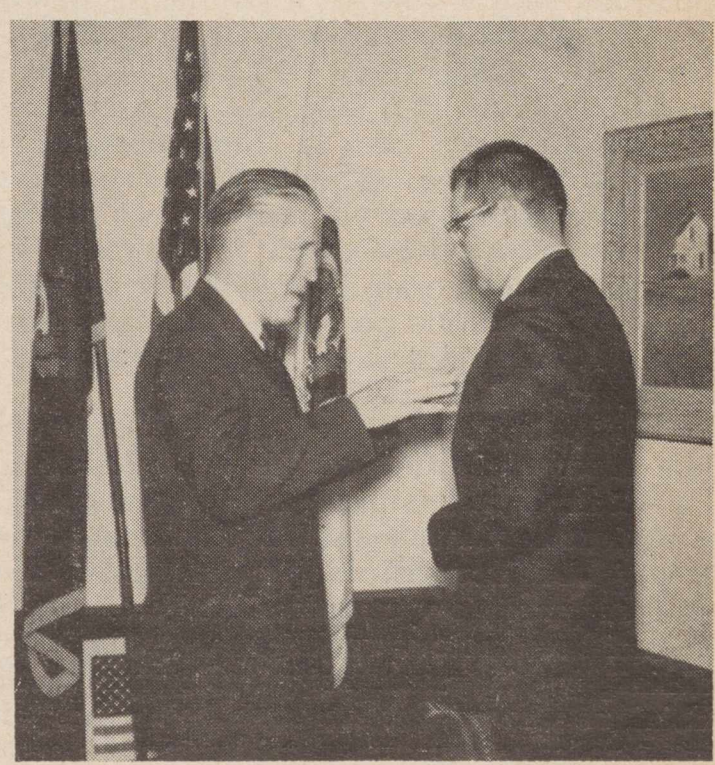

Lietuvos Generaliins Konsulas Čikagoje

DR. PETRAS DAUŽVARDIS – DVIGUBAS SUKAKTUVININKAS

LEONARDAS ŠIMUTIS

Pernai metais Lietuvos generalinis konsulas Chicagoje dr. Petras Daužvardis atšventė dvi sukaktis: 40 metų sukaktį Lietuvos užsienio tarnybos ir 70 metų savo amžiaus. Šią dvigubą sukaktį atžymėjo lietuvių spauda, o taip pat ir lietuvių visuomenė. Šaunią sukaktuvinę puotą Lietuvos gen. konsului Dr. Petrui Daužvardžiui pagerbti surengė M. ir A. Rudžiai savo rezidencijoje, kur dalyvavo eilė aukštų asmenų.

Lietuvos generalinis konsulas Chicagoje toks judrus gyvenime ir veikloje, kad sunku keliais žodžiais jo bent apytikslį paveikslą "nupiešti". Čia reikia atskiro veikalo, ir, reikia manyti, jis bus parašytas. Iš jo veiklos ir judrumo neatrodo, kad dr. Petras Daužvardis jau būtų sulaukęs tokio "brandaus amžiaus". Tiesa, kurie tiek metelių dar nėra sulaukę, gali palaikyti, kad tai jau senyvas amžius, bet kurie jau yra pradėję ar baigę septintąją dešimtį, tie laiko, kad žmogus, sulaukęs 70 metų, dar yra pajėgus dirbti, nes tik brandos amžiaus tėra sulaukęs. Ir tai graži proga bent keliais bruožais pažvelgti į nueitą gyvenimo kelią bei pasveikinti ir palinkėti geros sveikatos ir daug darbingų ir saulėtų metų.

Dr. Petras Daužvardis, Lietuvos gen. konsulas.
P. Daužvardis, Consul General of Lithuania.

* * *

Jaunam, bebręstančiam žmogui dažnai yra primenamas posakis: kaip pasiklosi, taip išsimiegosi. Tą mintį ir kitaip būtų galima išreikšti – kaip gyvenimui pasiruoši būdamas

Nukelta į 6 psl.

Šeima konsulo pagerbime. Stovi (Iš dešinės): uošvė Juzė Rauktienė, konsulas dr. Daužvardis, vyresnis sūnus Petras Vytautas; sėdi: J. Daužvardienė, Danielius, Juzytė, marti Dolores (Šrupšaitė), Povilas Gediminas ir Periukas.

Part of Consul's family: standing, r. to l.: mother-in-law J. Rauktienė, Consul, oldest son Petras Vytautas; seated, r. to l.: Mrs. J. Daužvardis, daughter-in-law Dolores and grand-children Daniel, Jomarie, Povilas Gediminas and Peter. (Younger son, Captain Fabian Gediminas Dauzvardis, U. S. Air Force, is stationed in Wyoming.).

J. Kajeckas, Lietuvos Atstovas Washingtone, Chicagos visuomenės vardu įteikia adresą sukaktuvininkui konsului dr. P. Daužvardžiui.
Consul P. Daužvardis greated by J. Kajeckas, Lithuanian Charges d'Affaires in Washington.

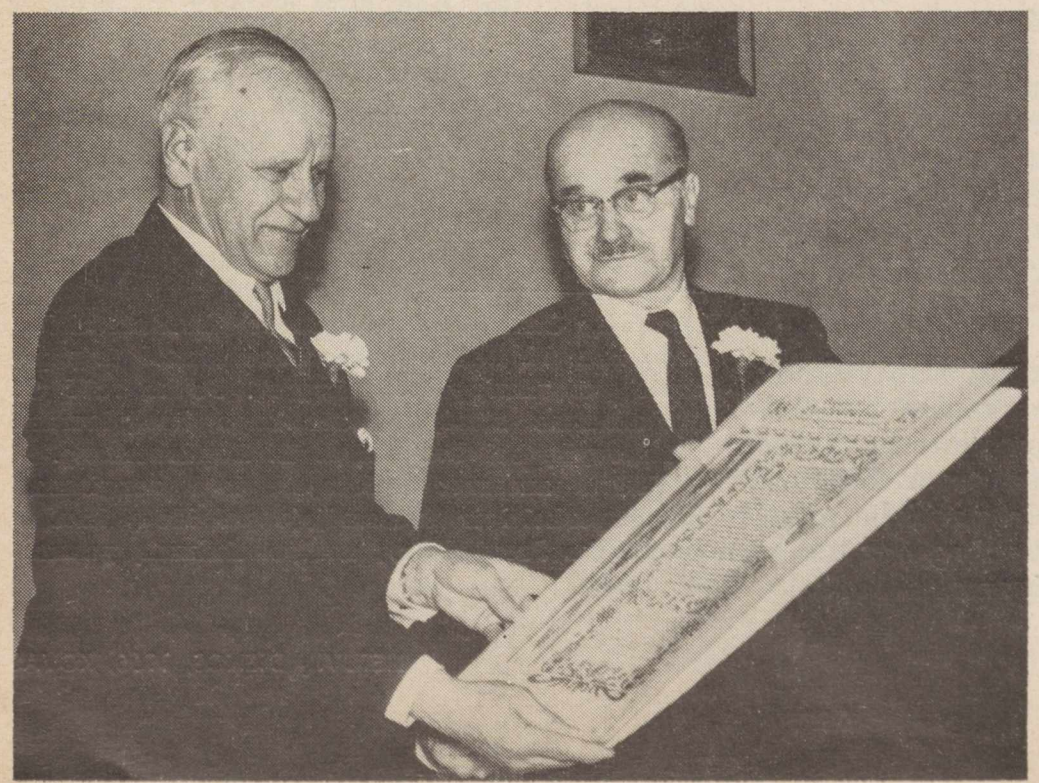

J. Stukas įteikia gen. konsului dr. P. Daužvardžiui dovanų savo išleistą "Pavergtos Lietuvos" muzikos ir dainų plokštelę. Nuotraukoje iš kairės: Balys Brazdžionis, kons. Daužvardis su žmona, J. Stukas Chicagoje (1961.2.12).
Mr. J. Stukas presents Consul Daužvardis a present

DAUŽVARDIS — SUKAKTUVININKAS...

Atkelta iš penkto puslapio

jaunas, taip visą amžių gyvensi, tiek būsi naudingas sau, visuomenei ir tautai.

P. Daužvardis, būdamas jaunas, rimtai ruošėsi tokiam gyvenimui ir garbingam vaidmeniui mūsų visuomenėje bei tautoje.

Jis į Jungtines Ameirkos Valstybes atvyko 1914 metais, eidamas devynioliktuosius metus. Niekas jo čia nelaukė, niekas nesiūrpino jo gyvenimu bei jo ateitimi. Pačiam reikėjo susirasti kelius, kad galėtų duonos kąsnį uždirbti ir ateičiai ruoštis. Jis jai ruošėsi rimtai, belankydamas mokyklas nuo darbo atliekamu laiku, betaupydamas centus aukštesniam mokslui išeiti ir tuo pačiu laiku besidarbuodamas lietuvių jaunimo tarpe. Buvo įsijungęs į 1912-13 m. įsikūrusią Lietuvos Vyčių organizaciją, kurioje jaunas vytis Petras darė pirmuosius, bet taiklius ir tikslius žingsnius, kaip visuomenininkas.

1914 m. kilus pirmam pasauliniam karui, Amerikos lietuviai, besirūpindami nuo karo nukentėjusių Lietuvoje šelpimu, sukūrė ne tik Tautos Fondą, bet ir Lietuvių Tautos Tarybą, kuri dirbo Lietuvos vardo garsinimo ir laisvinimo darbą. Jaunasis Petras ir į šiuos darbus įsijungia. Jis buvo vienas iš tų laikų jaunuolių, kurie mokėjo ir sugebėjo suderinti kasdieninį darbą įstaigoje bei dirbtuvėje, su darbu mokykloje bei lietuvių organizacijose. Tai jame išugdė stiprų charakterį, drausmę, ryžtą ir nepalaužiamas pastangas siekti mokslo aukštumų, kad dar būtų naudingesnis organizacijoms, kuriose darbavosi, ir pačiai lietuvių tautai, siekusiai atstatyti savo laisvą ir nepriklausomą gyvenimą.

* * *

Ryžtas siekti aukštesnio mokslo Petrą Daužvardį iš Newark, N. J., nuvedė į Valparaiso (Indianos valstybėje) universitetą, kur jis baigė vidurinę mokyklą, įsigydamas teisę studijuoti aukštuosius mokslus bet kuriame universitete.

Besimokydamas Vailparaiso vidurinėje mokykloje, P. Daužvardis uoliai dalyvavo lietuvių studentų ir moksleivių veikloje, lankė lietuvių kalbos kursus ir pagaliau pats juose mokytojavo. Veikė Amerikos Lietuvių R. K. Moksleivių susivienijimo Valparaiso skyriuje taip pat centro vadovybėj. Ši moksleivių bei studetnų organizacija leido savo žurnalą "Moksleivį", kuris vėliau pavadintas "Giedra". Petras Daužvardis buvo artimas jo bendradarbis. Tai davė jam progos išmėginti savo publicistinius bei žurnalistinius sugebėjimus. Tuo būdu ir Valparaise jis pajėgė gerai mokytis, kitus mokyti, moksleivius organizuoti ir spaudoj bendradarbiauti. Ši praktika jam buvo naudinga ateičiai, kai jis jau įėjo į platesnį visuomeninį ir spaudos darbą.

* * *

1922 m. P. Daužvardis įstoja į Georgetown universitetą, Washington, D. C., ir jį baigia teisės mokslų bakalauro laipsniu. Belankydamas šį universitetą, atliekamu laiku darbuojasi Lietuvos pasiutinybėje, kur įsigyja patirties administraciniuose, o taip pat ir teisiniuose dalykuose. Ir Washingtone bestudijuodamas jis neatslūgsta nuo lietuviškojo gyvenimo bei veiklos. Tuo pat metu jis redagavo "Tautos Rytą", Lietuvių Blaivininkų Sąjungos leidžiamą mėnesinį žurnalą.

Grįžęs iš Washingtono kaip diplomuotas teisininkas, jis visai įsijungia į visuomeninį gyvenimą ir spaudos darbus. Jis tuoj pakviečiamas "Darbininko " redakcijon, vėliau išrenkamas Lietuvių Katalikų Darbininkų Sąjungos centro valdybos sekretorium. Būdadamas tose pareigose, jis aplanko su paskaitomis visas lietuvių kolonijas. Neapsėjo be jo nei Lietuvių Katalikų Federacijos, nei Lietuvių Vyčių centro valdybos, į kurias P. Daužvardis buvo renkamas ir kuriose rūpestingai atlikdavo jam pavestas pareigas.

* * *

Diplomatinėn tarnybon P. Daužvardis buvo pakviestas 1925 rugsėjo mėnesį. Padirbėjęs pusmetį užsienio reikalų ministerijoje Kaune, buvo grąžintas į Ameriką Lietuvos vicekonsulu New Yorke. Iš ten atkeltas konsulu Chicagon, 1937 m., kur labai aktyviai dirba iki šiol. Prieš keletą metų pakeltas generaliniu konsulu.

Rūpestingai eidamas konsulo pareigas, jis ir toliau gilinosi teisių moksle. John Marshall Law School, Chicagoje, jis įsigijo teisių magistro ir daktaro laipsnius.

Ir Lietuvos valstybinėje tarnyboje būdamas, dr. P. Daužvardis neišsijungė iš lietuvių visuomenės ir spaudos darbų. Jis visur, ir lietuvių ir nelietuvių, kviečiamas ir įvairiuose susirinkimuose, minėjimuose, iškilmėse, pobūviuose dalyvauja, reprezentuoja Lietuvą, garsina jos vardą, kelia jos reikalą. Gyvu žodžiu ir per spaudą bei radiją žadina lietuvius aukotis Lietuvos laisvės kovai; žymiųjų kitataučių prašo pagalbos komunistų pavergtai Lietuvai. Jis, kaip ir kiti mūsų diplomatai yra laisvos nepriklausomos Lietuvos reprezentantas, JAV vyriausybės pripažintas, mūsų visuomenės užtarnautai respektuojamas.

Šia tauriam, patyrusiam, išmokslintam visuomenininkui, spaudos žmogui, valstybininkui, — Lietuvos generaliniam konsului Petrui Daužvardžio dvigubos — amžiaus ir diplomatinės veiklos — sukakties proga linkime netrukus sugrįti į laisvą ir nepriklausoma Lietuvą ir gauti tautos pavedimą dar aukštesnėms valstybinėms pareigoms.

Spaudoj ir gyvenime

PRIE SIGNATARO KAPO

Lietuvos kūrėjų kaulus Dievas išbarsto po visą pasaulį...

Tokią antraštę ir paantraštę duoda P. Gudelis įspūdžiams apie kan. K. Šaulio kapą Šveicarijoje, išspausdintiems "Europos Lietuvio" Nr. 8.

Toliau tarp kitko jis rašo:

"Praeitų metų pavasarį, IV.25 d., grįždamas iš kelionės po Italiją, tyčia sustojau Luganoje aplankyti kan. K. Šaulio kapo. Apie savo sumanymą buvau kalbėjęs Romoje ir ten sužinojau kun. A. Armino adresą. Pas jį man buvo patarta pasiteirauti smulkesnių nurodymų. Palikęs stotyje lagaminą, nužingsniavau į ligoninę. Budinti vienuolė į mano itališkai suformuluotą klausimą pradėjo kažką plačiai aiškinti. Atsakiau, kad nesuprantu ir, pasitraukęs nuo langelio, knisausi žodyne, norėdamas sudaryti naują sakinį dėl savo apsilankymo tikslo. Tuo metu pro šalį einanti kita vienuolė pasiteiravo, ko aš laukiu, o pamačiusi rankose vokišką žodyną, užkalbino mane vokiškai. Paaiškėjo, kad kunigas yra kažkur išėjęs ir gal netrukus grįš. Ji papasakojo mano reikalą budinčiajai ir patarė vėliau paskambinti.

Išėjęs susiradau kambarėlį nakvynei ir gal už valandos paskambinau. Neradau. Nenorėdamas ilgiau betiksliai laukti, pasiteiravau viešbučio šeimininką, kur galėčiau ieškoti man rūpimo pažįstamo kapo. Patarė važiuoti į centrines miesto kapines. Jos atrodė labai puošnios ir didelės. Buvo sekmadienis. Lankytojų knibždėte knibždėjo. Gėlių pardavėjos prie vartų nespėjo rišti puokščių. Tuojau nuėjau į kapinių raštinę ir ten, po ilgų ieškojimų, surado, kad kan. K. Šaulys 1964 m. gegužės 12 d. "transportato a Pambio-Noranco". Pasakė man tramvajaus numerį ir išlipimo stotį Paradizo. O iš ten būsią pėsčiam dar 10 minučių kelio.

Išlipau tolimame priemiestyje ir greitai išėjau visai į laukus. Netrukus pasiekiau mažą kaimelį ir greitai atsidūriau už jo. Pravaikščiojau jau arti 20 minučių, bet kapinių niekur nematyti. Pagaliau sutikau žmogų ir pasiteiravau, kur tos Noranco kapinės. Pasirodo, praėjau nepastebėjęs. Suradau pasislėpusias už kelių namelių, kurie ateinant buvo jas uždengę, gal apie 200-300 metrų nuo gatvės.

Kapinės mažytės, gana gražioje prieškalnėlėje. Sargo namuko nėra. Pamatęs kapinėse moterėlę, pasiteiravau, kur gyvena sargas. Ji, bailiai žvilgterėjusi į mane, atsakė nežinanti ir pasiskubino iš kapinių pranykti. Mirusiųjų ji nebijojo, bet manęs senio pabūgo. Neliko nieko kita, kaip pačiam ieškoti. Pasiklysti neįmanoma, nes kapai išdėstyti gražiomis eilėmis vis kylančiose terasose. Išvaikščiojau pirmosios terasos takelius ir išstudijavau visų paminklų įrašus, bet kan. Šaulio nebuvo. Pasikėliau į antrąją ir į trečiąją terasą, bet taip pat nieko neradau. Liko pati viršūnė, kur jau jokios vilties nebeturėjau surasti, nes buvo labiausiai apleista, apžėlusi ir mažais krūmokšniais apaugusi. Neįsivaizdavau, kad mūsų gerbiamasis nepriklausomybės akto signataras gulėtų ten patvoryje. Stovėjo tik pora menkučių kryželių, tai nesidairydamas nubėgau prie jų. Kan. Šaulio pavardės ir ten nebuvo.

Nusiminęs, galvą nuleidęs, grįžtu prie centrinio takelio leistis žemyn. Staiga matau išbetonuotą gal 2x2 m. aikštelę su menku dar belapiu krūmeliu šalia jo, o po juo litrinis stiklas, o jame ne gėlės, bet kažkas panašaus spalvoto apgaubta celuloido gaubtuvėliu. Tik priklaupęs įsitikinau, kad tai esama mūsų nublukusios trispalvės. Nesinorėjo tikėti, kad tai ieškomasis kapas. Nustebęs sustingau. Liūdesio apimtas susimąsčiau, koks žiaurus mūsų, tremtinių, likimas.. Atsipeikėjęs pasimeldžiau ir atsistojęs atidžiau apsižvalgiau. Praktiškai pasielgta. Jei nebūtų išbetonuota, tai per metus jau būtų žolė apžėlusi ir nebūtų nė ženklo, kad čia kapo esama. Matyt, taupyta, kad net joks įrašas betone neišlietas. Gerai, kad nors trispalvė pastatyta, bet kad ji įdėta į uogienių stiklą, paabejojau, ar tai praktiška. Kam nors prireiks jo, ir išmes vėliavėlę.

Iš moksleivių apsilankymo *) matyti, kad mano abejonė išsipildė. Jie rado ją įbestą į žemę. Šiandien, be abejo, ant kan. K. Šaulio kapo nebėra nieko, išskyrus bevardę betono aikštelę..."

---

*) Kaip Castelnovo Don Bosco gimnazistai ieškojo kan. K. Šaulio kapo, buvo žinutė taip pat tame pat "Europos Lietuvyje". Po to rašė St. Kuzminskas straipsnį, dėl kapo kreipdamasis į atstovybę bei Šveicarijos L. Bendruomenę.

Vėliau autorius sužinojęs, kad rengiamasi kartu perkelti ir Šveicarijoje palaidotą kan. Š. brolį min. Jurgį Š. ir pastatyti tinkamą paminklą. Red.

Susipažinkime su

BATUN

(Baltic Appeal to the United Nations)

Baltiečių konferencija New Yorke

Lietuvių delegatai baltiečių, sudarančių BATUN (Baltic Appeal to the United Nations) — konferencijoje. Iš kairės (sėdi): R. Gulbinas, R. Domarkaitė, N. Umbrazaitė, J. Tallat-Kelpšaitė, J. Miklovas; stovi: A. Gureckas, R. Liutkus, P. Žygas, A. Ruplėnas ir V. Kondratas.

Foto V. Maželis

Lithuanian delegates to the Baltic Appeal to the United Nations conference.

The Baltic conference.

Lietuvių, latvių ir estų konferencija akcijos Jungtinėse Tautose reikalais įvyko vasario 12 ir 13 dienomis New Yorke.

Pirmąją dieną generaliniai posėdžiai vyko Liederkranz klube, Manhatane. Antros dienos bendri ir komisijų posėdžiai vyko Latvių katalikų centre, Bronkse.

Konferenciją sušaukė Lietuvių Jaunimo Antikolonialinė Lyga ir latvių ir estų komitetai Jungtinėms tautoms, t. y. tautiniai vienetai, kurie vykdo pabaltiečių laisvės akciją Jungtinėse Tautose. (Komitetas Lietuvos Nepriklausomybei Atstatyti, kaip vienas iš keturių dalyvavęs toje akcijoje oficialiai nebeveikia). Pagal tarpusavio susitarimą, nuo kiekvienos tautinės grupės konferencijoje dalyvavo po dešimt delegatų ir dar keletas kviestų svečių. Konferenciją ruošiant aktyviai talkino Lietuvių Studentų Sąjunga, kuri savo ruožtu įeina į Jaunimo Lygą. Kolegišku susitarimu į konferenciją buvo pakviesti ir dalyvavo šie lietuvių delegatai: R. Domarkaitė, R. Gulbinas, A. Gureckas, V. Kondrotas, R. Liutkus, J. Miklovas, A. Rupšėnas, J. Tallat-Kelpšaitė, N. Umbrazaitė, P. Žygas. Iš dešimties delegatų septyni studentai iš Chicagos, Clevelando, Bostono ir New Yorko. Ir tai neatsitiktinai: akademinis jaunimas aktyviai jungiasi į akciją Jungtinėse Tautose kovoje už Lietuvos laisvę. Vasario 16-tąja Jaunimo metuose jis ir sutiko laisvės kovas svarstydamas. Šios konferencijos delegatai Rūta Domarkaitė ir Janina Tallat-Kelpšaitė yra iš akademikų skautų dešimtuko, kuris lapkričio 13-tąją įsiveržė į JT Saugumo Tarybos posėdį.

Darbotvarkės pagrindiniai dalykai, svarstyti konferencijoje, buvo šie: 1) JT misijų vizitų, sąryšyje su Lapkričio 13-sios manifestacijos dokumentų įteikimu, rezultatai, ir 2) Akcijai JT-se tęsti veiklos ir organizacinių gairių nustatymas.

Pirmuoju klausimu pagrindinį pranešimą padarė latvis kun. N. Trepša, Iš lietuvių kalbėjo Algimantas Gureckas ir Juozas Miklovas. Antruoju klausimu pranešimus padarė visa eilė delegatų; iš lietuvių kalbėjo Paulius Žygas ir Nastutė Umbrazaitė.

Antros dienos bendruose ir komisijų posėdžiuose aktyviai reiškėsi Algis Rupšėnas, Rimas Gulbinas, Rimvydas Liutkus, svarstant ateities veiklos klausimus ir pateiktų dokumentų projektus. Latviams ir estams primygtinai prašant, į darbotvarkę buvo įtraukti ir pranešimai apie Madison Sq. Garden manifestacijos irganizavimo patirtį ir rezultatus. Šiais klausimais pranešimą padarė ir į paklausimus atsakė A. Gureckas.

Posėdžiams pirmininkavo kun. N. Trepša. Jį pavadavo A. Gureckas, kuris taip pat nuo lietuvių įėjo į rezoliucijų komisiją. Pirmąją konferencijos dieną posėdžiai buvo uždari platesnei publikai. Tai savaime suprantama, kai detaliai svastomi vizitų į JT misijas rezultatai bei tolimesnės akcijos ruošimas. Pavergėjas, patyręs apie planuojamus žygius keliant mūsų bylą Jungtinėse Tautose, gali bandyti imtis kontra priemonių, tų planų vykdymui dar neįpusėjus.

Konferencijoje priimti bendri organizaciniai principai laisvės akcijai JT-se varyti. Priimta ir pabaltiečių kreipimasis. Senasis Lapkričio 13-sios žygio kreipimosi pavadinimas (angliškasis), naudotas lydraščių antgalvėse — Baltic Appeal to the United Nations tapo oficialiu pavadinimu (pirmas raides paėmus — BATUN). Bendru baltiečių nusistatymu, Batunas nėra kokia nauja politinė organizacija, bet yra Lapkričio 13-sios žygio dvasioje įvykęs lietuvių, latvių ir estų konsolidavimasis aiškiu ir vieninteliu tikslu: kelti Lietuvos, Latvijos, Estijos nepriklausomybės atstatymo klausimą Jungtinių Tautų Organizacijoje. Tam tikslui išrinktas Batuno vadovaujantis komitetas iš 9 asmenų — po tris nuo kiekvienos tautos. Nuo lietuvių į komitetą įeina: prel. Jonas Balkūnas (buvusio Komiteto Lietuvos Nepriklausomybei Atstatyti garbės pirm.), Juozas Miklovas (Lietuvių Jaunimo Antikolonialinės Lygos pirm. ir buv. KLNNA koordinatorius JT-oms), Paulius Žygas (Liet. Studentų Sąjungos pirm.)

Vasario 26 d. posėdyje BATUN pirmininku išrinktas prel. J. Balkūnas. vicepirmininkais — kun. Karl Laantee (estų), Juozas Miklovas (lietuvių), R. Paegle (latvių), gen. sekr. — Victor V. Vinkman (estas), reikalų ved. N. Trepša (latvis), iždininku T. A. Espenberg (estas) ir vykd. komiteto nariais Dzintra Bungs (latvė), ir K. P. Žygas. **Lit.**

Bendras baltiečių — lietuvių, latvių, estų — konferencijos vaizdas.

VALERIJ TARSIS *)

Palata Nr. 7

Romanas

Toks užeis sukrėtimas, kokio pasaulis dar nematė... Apsiniauks Rusija, verks žemė senųjų dievų... **F. Dostojevskis**

PAMIŠĖLIŲ PROSPEKTAS

Kiekvienas stengiasi kiek galima mažiau būti panašiu į save. Kiekvienas prisiima kokį nors asmenį, kurį jis pamėgdžioja. Tačiau galima įmatyti žmoguje ir ką kita. Tik niekas nedrįsta. Nedrįsta atversti naujo lapo. Pamėgdžiojimo įstatymai — aš vadinu juos baimės įstatymais. **Andre Gide**

Buvo rugsėjis — nykimo mėnuo; žydėjo, raudonavo sausiukai. Ilgesys, lyg sunkus kirvis, dusliais ir neaiškiais dūžiais skaldė dienas, kaip ąžuolinius rąstus į pilkus šipulius, kvepiančius sušutusiais lapais.

Gal būt pagrindinis ir svarbiausias dalykas Valentinui Almazovui ir buvo ta tąsi, vienoda ir perdaug jau lėta begalinės laiko upės tekmė.

Galima ir netgi tikra, kad aplinkui nevyko nieko ypatingesnio, — ir kas gi dar gali įvykti toje šeštoje pasaulio dalyje, pamažu virtusia, susiaurėjus elgetiško sovietų gyvenimo masteliams, šešiasdešimt šeštąja... Valentinui Almazovui jau seniai rodėsi, kad netgi ir Monako kunigaikštystėje gyvenimo mastelis platesnis, negu aklinai uždarytoje koncentracijos stovykloje, kur kadaise gyveno, triukšmingai siautėjo, tikėjo, nusivildavo ir vėl siautėdavo, maištaudavo šventoji Rusia.

Jis žingsniavo — aukštas šviesiaplaukis, tamsiaakis, raudonskruostis, jaunatviškas (nėkaip neduotum jam pusės amžiaus, beprasmio ir veltui praleisto sukimosi rate), kaip visuomet, susijaudinęs, lengva, spiruokline eisena, ilgu koridorium, kurio ir galo nesimatė rytmečio migloje. Greta jo ėjo geologas Povilas Mykolo s. Zagogulinas, jo vienmetis, taip pat dar gana jaunas, raudonskruostis brunetas, jaunatviškai judrus, ir smuikininkas Ženia Diamantas, apskritagalvis, lėtas, lyg jis būtų labai daug išminties įgavęs per dvidešimt dvejus metus, praleistus beprotiškame chaose, staiga atsivėrusiame prieš jį. Užpakaly, kaip visada, grupėje ėjo velnio tuzinas — nuolatiniai palydovai Valentino Almazovo, kuris labai greit buvo pripažintas vadu trisdešimt devinto skyriaus vyriausioje Sovietų Sąjungos psichiatrinėje ligoninėje.

Buvo dar labai anksti.

Lelijavi šešėliai kamuoliais stovėjo kampuose grėsmingi ir tylūs. Ant sofų ir kėdžių čia snaudė, čia miegojo ir knarkė seserys, felčeriai, slaugės, sinitarai; už langų svyravo šviesiai geltoni lempų šešėliai, burzgė sunkvežimiai su bidonais, kibirais, dėžėmis, šūkavo kiemsargiai: per pravertus langelius skverbėsi jų balsai, grubūs ir duslūs; ir be perstojo girgždėjo raktai, rakinant spynas ir varstomų durų trenksmai. Pirmyn ir atgal begaliniu koridorium, pramintu Pamišėlių Prospektu, skubėjo gydytojai, seserys, bufetininkės, darbininkai, vieni bėgte bėgo pasišokinėdami, kiti linguodami, uždusę, kaip kad penkių centnerių svorio visų mylima teta Lena; ji tik ką grįžo po ankstyvųjų pamaldų Pasadų Mykolo bažnyčioje, su visais maloniai sveikinosi, juokaudama ir krėsdama pokštus ir triskart peržegnojo Valentiną Almazovą, už kurį ji meldėsi kiekvieną dieną, gi sekmadieniais užprašydavo pamaldas už jo sveikatą.

Iki pusryčių dar buvo daugiau kaip dvi valandos laiko, bet prospektas jau buvo triukšmingas ir knibždėjo daugybė žmonių. Už Valentino Almazovo palydovų žingsniavo poromis ir grupėmis — ėjo rytmetinis taip vadinamų ligonių prasimankštymas. Pradžioje sunku buvo suprasti, kuo jie skiriasi nuo sveikųjų, bet vėliau aiškėjo, kad jie tik tuo ir skiriasi, kad jie iš tikro sveiki, drąsūs, nepalaužiami, nepageidaujami ir netinkami vergijai.

Žingsniavo žmonės iškankinti nemigos, beveiksmės, nuobodžios, be jokios išeities vaiduokliškos buities. Kampuose ir nišose nedidelės grupelės ir pavieniai darė rytmetinį užtaisą ir, kaip visada, garsiai šūkavo Leonidas Soloveičikas, reikalaudamas, kad budinti sesuo atidarytų jam spintą, kur buvo saugomi ligonių produktai — giminių atneštiniai.

— Aš badauju, aš mirštu iš bado! — rėkė jis, prisispyręs prie išsigandusios sesers. Jo sudribę skruostai, trigubas smakras, kaip nėščios moters pilvas drebėjo nuo pasipiktinimo; pagal išvaizdą jam buvo galima duoti keturiasdešimt metų, nors dar tik neseniai jam sukako dviedešimt dveji. Niekas tikrai nežinojo, kas jis — kiekvienam Soloveičikas melavo ir kūrė legendines autobiografijas, per dieną dešimtį versijų, aiškiai melagingų ir prieštaraujančių viena kitai, — tačiau tas jo nejaudino, ir, jei kas ji pagaudavo meluojant, jis sakydavo, verkšlendamas, nerasdamas kitokio pasiteisinimo:

— Betgi aš ligonis...

Jį jau laikė studentu mediku, kino režisieriaus padėjėju, žurnalistu, čekistu. Jo tėvas — paprastas, prislėgtas senis, — su juo kalbėdavo nedrąsiai ir pataikaujančiai, nors ir buvo kažkokiu atsakingu darbuotoju; jam buvo gėda, lygiai kaip visiems kitiems, tos neskaniai kvepiančios krūvos mėsos; tarp pusantro šimto pacientų trisdešimt devyntame skyriuje gal nebuvo nė vienos labiau atstumiančios žmogystės. Soloveičikas sirgo nuo didelio stambaus sovietinio biurokrato vienturčio sūnelio palaidumo. Pirmą sykį jis čia pakliuvo, kaip ir daugelis kitų, kad išsigelbėtų nuo karinės prievolės, o toliau atvykdavo į beprotnamį po ypatingai laukinių išdaigų — vogimų, spekuliacijų, išprievartavimų.

Valentinas Almazovas, palyginti, neseniai atsirado palatoje Nr. 7, kur užėmė tryliktąją lovą kampe, prie lango su nedūžtančiais stiklais, dvigubais rėmais, aklinai užkaltais ir užtrauktais iš vidaus drobinėmis užuolaidomis, kad nebūtų galima žiūrėti į gatvę, kur augo jauni topoliai, žydėjo gėlės, bėgiojo katės, vaikštinėjo žmonės, ir įsivaizduoti, kad ten eina kažkoks gyvenimas. Bet Valentinas Almazovas, seniai supratęs, kad gyvenimo chaosui prarijus visus jo žemės gyvuosius šaltinius, turėjo atsargoje, kaip ir visi tikri jo nelaimingo krašto žmonės, vieną neišsenkantį gyvo vandens šaltinį, maitinusį jo sielą sunkiais nelaisvės metais. Tas neišsenkantis šaltinis — nepailstama, amžinai jauna, kupina vilčių ir svajonių vaizduotė. Ji dieną naktį piešė jam paveikslus tikro, laisvo, šviesaus gyvenimo, verdančio, kunkuliuojančio laisvame pasauly; ir dėl to, kad jis to pasaulio neturėjo, jis atrodė jam, gal būt, daugeriopai gražesnis negu buvo tikrovėje.

Tikrumoje Valentinui Almazovui, lygiai kaip ir jo draugams, Grožio matu buvo laisvė. Po keturių dešimtų metų (baisios keturios dešimtys!) katorgos ir nusikaltimų, pas jį ir pas visus padorius rusų žmones, kenčiančius nelaisvę, nusitrynė gėrio ir blogio vaizdai; teisingiau — viskas atrodė blogiu, ir apie gėrį niekas jau nebegalvojo, jo nebeminėjo, nebent tik seniai, dar atsimindami nepamirštamus gerus laikus, dabar atrodančius prarastu rojum.

Valentinas Almazovas žinojo, kad be gėrio negalės būti naujo gyvenimo, bet jam taip pat buvo aišku, kad visų pirma reikia gauti laisvę, išvaduoti žmones iš milžiniškos vergijos, nušluoti nuo gimtosios žemės veido nusikaltėlius išgamas, ir tik po to vykdyti naujus gėrio idealus, — iš naujo jų ieškoti tada, kai bus įžiebtas Laisvės švyturys.

Triukšmas Pamišėlių Prospekte vis augo,— artėjo pusryčių metas. Visi nekantriai žvalgėsi į uždarą bufetinės langą, laukė, kada jis pagaliau atsidarys, ir maloni bufetininkė Maša pradės išstatinėti lėkštes su pripjaustyta duona, cukrum ir mažyčiais keturkampės formos sviesto gabalėliais, gi budintieji bėgs per palatas šaukdami:

— Pusryčių!

Kai kurie mėgo ilgiau pasivartyti lovoje. Nuo jų be jokių ceremonijų nutraukdavo antklodes, apstumdydavo.

Štai pasirodė Prospekte ir vienintelis ligonis — Karen. Priešaky ėjo jo milžiniškas pilvas, panašus į didžiulį būgną, toliau išplaukdavo pailga juodaplaukė galva, amžinai šypsančios migdolinės akys, spinduliuojančios ir svajingos, standrios avietinės spalvos skruostai ir rankos, nuolat judančios ir miglotam ore braižančios keistas figūras. Vietos prie staliukų valgomajame buvo užimtos dar septintą valandą ryto, — pusryčiavo ir pietavo trimis pamainomis, — bet Karenui noriai užleisdavo vietą. Jam buvo dvidešimt penkeri metai; trylika iš jų jis praleido ligoninėje, žinomoje Rusijoj Kančikovo vasarnamio vardu. Karen visą laiką kalbėjo; jis pamišo po meningito; ir kalbėjo jis beveik tik vien apie save, retai kada apie kitus, ir visuomet trečiame asmenyje. Jis mėgo Almazovą ir, priėjęs prie jo, pasakė:

— Štai jis — Karen, mano mylimas, Karen, mano gimtasis, mano mielas, pasmerktas armėnas. Gi tu kodėl čia sėdi, kvaily, — ar negali rasti geresnės vietos?

— Negaliu, Karen. O kur geriau?

— Namie geriau. Buvo pas Kareną mamytė Nataša vakar, atnešė Karenui marškinius. Gi namon neima.

Jo veidas šypsojosi pasitenkinęs, kaip visada, kai jis kalbėdavo apie motiną; o kalbėdavo apie ją labai retai. Jis taip pat mokėjo ir neapkęsti. Soloveičiko jis neapkentė, ir kai tas lįsdavo su klausimais, rėkdavo:

— Gi tau koks reikalas?

— O mama tavo graži, — pasakė vieną kartą tas su pasitenkinimo šypsena.

Tada Karen užsimojo, davė jam atbula ran-

*) Apie autorių žiūr. 16 psl.

ka taip, kad Soloveičiko nosis paplūdo kraujais, ir jis sužviegė kaip skerdžiama kiaulė.

— Nereikia muštis, Karen, — pasakė pabarančiai sesuo Dina, aukšta, su bizantiškos ikonos profiliu.

— Kodėl nereikia? Jis keikia. Jis šlykštus. Gi tu graži, tu tokia graži.

Ir Valentinas Almozovas pagalvojo, kad netgi tas vienintelis ligonis irgi nežinia, kodėl čia esantis (juk jis buvo nepagydomas ir jo negydė), buvo daug padoresnis negu sveiki suakmenėję antžmogiai, kankiną žmones, — Karen mokėjo mylėti ir neapkęsti.

Tuo tarpu Valentinas Almazovas įtikinėjo Vasilijų Goliną, liesą, išsekusį, nublukusiomis akimis žmogėną, neaiškios profesijos, nei amžiaus nei likimo, kilusį nuo Kamišino, kad jis skraido dabesyse, o gyventi reikia žemėje. Galinas, kartu su jaunu filosofu Ivanu Antonovu sukūrė teoriją išvaduoti sovietų protą nuo stalininių pančių ir tikėjo, kad jiems pavyks įtikinti dabartinius vadus pereiti į jų pozicijas, ir gyvenimas taps gražesnis, — jie abu sutiko, kad toliau taip gyventi negalima.

— Supraskite, pagaliau, kad mūsų epochos konfliktas turi ypatingą, nepaprastą charakterį, — sakydavo Almazovas. — Ir, suprantama, neturi nieko bendro su netolimos istorijos krizėmis. Yra gryniausias siaurapročių maniakų idijotizmas tvirtinti, kad galimas taikingas dviejų antagonistiniu lagerių sugyvenimas. Juk šiandieną reikalas eina ne apie tą ar kitą santvarką ar lygsvaros išlaikymo sistemą, bet apie svarbiausia *būti ar nebūti* žmogiškai asmenybei. Vienintelė, neginčijama brangenybė žemėje žmogui — tai asmens laisvė. O komunistai iškišo alternatyvą: ne žmogus, bet kolektyvas, ne asmenybė, bet banda. Argi žmonija sutiks su tuo, kad būtų paversta į tylią, besmagenę bandą? Ne, ji greičiau sutiks žūti! Ir reikia suprasti, kad Vakarai, visas laisvasis pasaulis kovoja ne dėl kokių ten politinių formulių ar sistemų laimėjimo, bet kad išgelbėtų ŽMOGŲ nuo pastangų paversti jį vėl žmogaus išvaizdos sukomunistinta beždžione. Supraskit, reikėjo dešimčių tūkstančių metų, kad iš bandos išskirtų Asmenybę; ir štai žmonijoje ėmė reikštis atavistiniai instinktai, bandos nostalgija. Ir ne atsitiktinai šitos žemos tendencijos ėmė reikštis pas "proletarus", dvasios elgetas, — natūraliais jų vadais yra siaurapročiai fanatikai. Nė vienas iš genialiųjų mintytojų, kurie visuomet yra dvasios aristokratai, nuo Heraklito iki Ničės, negalėtų sukurti tokio elgetiško ir pasigailėtino mokslo, kaip tas barzdotas vokiečių filisteris Marksas. Ir tik mūsų dienų bukapročiai talmudistai kartu su demagogais ir niekšais, kaip mūsų valdančioji gauja, gali jį sekti. Teisybė, aš nė valandėlei neabejoju, kad žmogus nugalės beždžionę. Nėra abejonės, kad į naująjį amžių Rusija įžengs laisva ir atsinaujinusi, ir tik auklės baidys mūsų vaikaičius baisiu komunisto vardu.

Betgi pabrėžiu, kad visos tos komunistų dangstymosi doktrinos — kuklumas, pasiaukojimas, taikingas sugyvenimas, sutrumpinimas žmogiškų pajėgų ir galimybių iki vienos paprastos darbo operacijos gyvenime — konvejerio, tai tik reikalavimų privedimas iki elgetiškai skurdaus materialinio bei dvasinio davinio. Tas puritoniškas šykštumas veidmainių, prisidengusių revoliucijos kauke, naujoji scholastika šlykštesnė negu viduramžių, naujoji vergija baisesnė už babilono.

Nukelta į 14 psl.

IZA MOTEKAITIENĖ

NOSTALGIJOS

* *
*

Pritemę ilgesy gimti takai Tėvynės,
Nostalgijos dažuos merdėja praeitis visa.
Pro siaurą plyšį išbalzamuotų tremties dienų karsto
Vien stebime, kaip kerta giltinė brangiausią mums gyvybę,
Kurios arterija tėra tik vienas žodis — Lietuva!
Ar tai dėl to, kad taip Tave mylėjom,
Būdami aidu Motinos dainos?
Išprausti rasose,
Išlenktyniavę vėjus —
Mes išrauti be vilties grįžti atgalios, —
Vienas po kito merkiame akis, grimzdami į smėlį,
Kaip beduinai dykumos...

*

Pasirenka Tėvynę paukštis,
Upelį — vien tik amžiai gali kreipti iš vagos,
Ir debesiui — padangės laisvių aukščiai!
Tiktai žmogus —
Iš savo tėviškės išrautas,
Tik tremtinys —
Jau niekados gimtos Tėvynės
Nepasirinks! — — — —
Nors melstų žemės ir Dangaus valdovų:
Jo skausmas, šauksmas, ilgesys ar maldos —
Tik jam pačiam, kaip trokštančiam —
Miražas Dykumos!

* *
*

Kiekvieną metą tu, pavasari,
Kiekvieną augalėlį nuotakos rūbu valkstai,
Kiekvieną žolynėlį iškaišai žiedais,
Kodėl, kodėl tu žmogų pamiršai?

Tik vieną vienintelį kartą
Pavasario žiedai jo skruostuos
Ir žvaigždžių liepsnos akyse. — — —
Paskui —
Tas amžinas ruduo,
Paskui — žiema
Ir kurčias miegas po žeme.

* *
*

Kai bemiegę naktį
Tu išsikamavęs
Gaudai mirties ranką
Ir šauki kaip sesę —
Ji tolyn pabėga,
Su dalge parašius:
— Dar truputį laiko!
Dar nevisą gamą
Skausmo išgyvenus —
Tau bus gaila mirti,
Tau bus gaila žemės!..

LAKŠTINGALAI

— Lakštingala, giedok a b s t r a c t o!
Vai, kaip tavęs moderniškas žmogus —
Poetas, muzikas ir dailininkas —
P r a š o !
Tu virpini jų širdis
Vien amžino senumo
T r ė l i a i s...
Tas vasaros žiedų,
Rudens niuansų tikslingumas,
Ir tie sietynai,
Paukščių Takai —
Kaip tavo trėliai!
Lakštingala, pradėk a b s t r a c t o!
Nes nūdienos meno žmogus
Norėtų būt kitaip sutvertas!

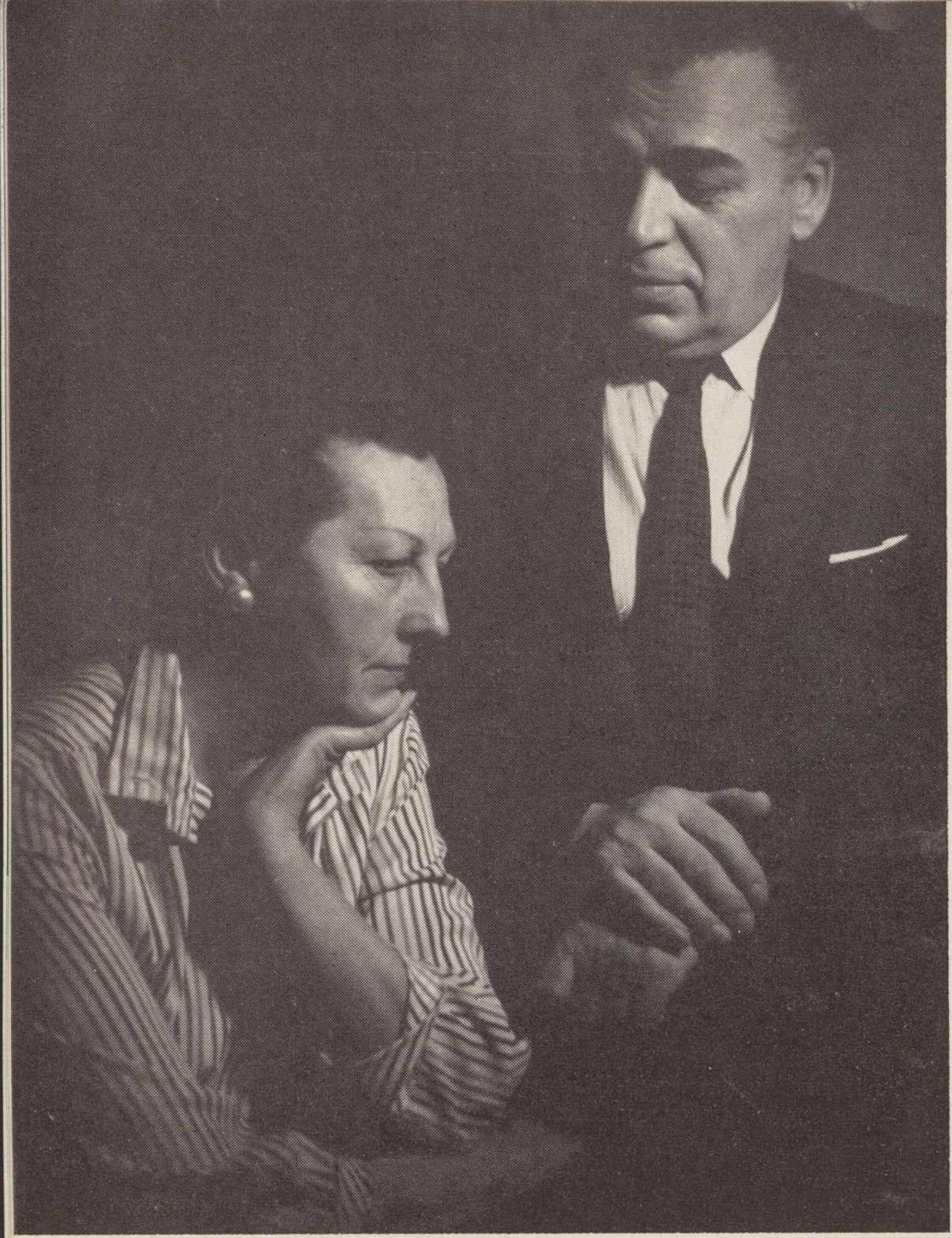

ALEKSANDRA IR ANTANAS GUSTAIČIAI.
Actress and stage director A. Gustaitienė with her husband author Antanas Gustaitis, So. Boston, Mass. Foto K. Daugėla

Po "Raudono vyno" spektaklio. Iš kairės: J. Andrius (sveikina Bendruomenės vardu), K. Barūnas, A. Vileniškis, Z. Zarankaitė, R. Norvaišaitė, rež. A. Gustaitienė, V. Lembertas; L. Šmitaitė (sveikina ir duoda gėlių).
Actors and actresses after a stage performance "Raudonas vynas".

ALEKSANDRA GUSTAITIENĖ IR JOS TEATRAS

Kitame žemės krante (žiūrint nuo Angelų miesto), prie Atlanto vandenų šakos, dunkso dar nepersenęs trijų aukštų mūrelis. Pačiame to mūro bokšte, atseit, trečiame aukšte, nuo seno (jeigu 10 metų jau galima sakyti "sena") gyvena garbinga ir plačiai pažįstama Aleksandros ir Antano Gustaičių šeima. Keleri metai, sūnų išleidę į žmones, gyvena jau tik dviese — aktorė režisierė Aleksandra ir poetas Antanas.

Tuoj po saulėlydžio, kai visi paukščiai jau snūduriuoja savo palėpėse, langų iliuminacijos atspindi tai, kas bokšte dedasi: jei pro venecines užuolaidas nakties erdvėn skverbiasi ploni šviesos ruoželiai tik iš vieno lango, tai negali būti abejonės, kad satyrinio eilėraščio meistras Antanas Gustaitis sėdi prie rašomojo stalo, apžvelgia pasaulį besišypsančiu veidu, gal net visai netolimoj apylinkėj pamato juokingą žmogaus buities situaciją ir su didžiu skrupulingumu krauna posmą ant posmo savo naujo humoristinio kūrinio; jei šviesa krinta į siaurą tarpmūrį iš virtuvės bei valgomojo, tai Gustaičiuose gali būti kokia viešnia, koks svetelis ar tik juodu vieni, beburkuoją kaip balandžiai prie šeimos skobnio; jei nuo gatvės langai aptemę, tai Gustaičių nėra namie, o gal jie savo miegamajame "studijuoja" kurią nors televizijos programą; kai plieskia visi bokšto langai — Gustaičiuose kokia nors sueiga: draugų susilėkimas, pokylis ar teatrinė repeticija, kas, savaime suprantama, negali atsitikti kiekvieną dieną...

Aleksandra ir Antanas Gustaičiai Bostone yra tie "visuomenės šulai", kurie vis dar nesiliauja purenti kas kartą daugiau ir daugiau aitriom piktžolėm apaugančio mūsų teatrinio lauko. Aleksandra — režisierė bei veikalų statytoja, Antanas — teatro direktorius, savos Dulcinėjos paslaugus Sanča-Panča.

Gustaičiai rūpinasi Bostono Lietuvių Dramos Sambūrio egzistencija, jo susiklausymu ir klestėjimu. Praėjusių metų vėlybą rudenį to Sambūrio narių (ypač Jurgio Jašinsko ir Povilo Žičkaus) pastangomis kultūriniuose subatvakariuose buvo įscenizuotas pirmasis veikshas Stasio Santvaro "Žvejų", tuo įvykiu pagerbta Aleksandra Gustaitienė, prisimintas ir pats Dramos Sambūris, prieš 15 metų savo veiklą pradėjęs Kazio Binkio "Atžalynu" (šį pirmąjį Gustaičių teatro vaidinimą globojo Rašytojų klubas, kai anuomet jo pirmininku buvo poetas Bern. Brazdžionis).

Antanas Gustaitis, nekalbant apie jam lygius milijonų valdytojus, yra retas vyras šioje lobiais pertekusioje šaly — savo ištikimą Penelopę jis laiko aukštame pilies bokšte (žinoma, anaiptol, neužrakintą!), vadinasi, tauso jos jaunatvės jėgas, nekinko į vergijos jungą, o ten, kur jai reikia padirbėti — ir jis metasi į tą darbą visa dvasia ir visais raumenim. An-

Aleksandra Gustaitienė deklamuoja Vasario 16-tos minėjime Bostone.
Mrs. A. Gustaitiene recites.

Ravensburgo (Vokietijoje) dramos sambūrio nariai su rež. A. Gustaitiene (II iš kairės; I-mas — J. Bubelis, padėjęs teatrui iš šalies).
Members of Lith. Theater group in Ravensburg (West Germany). Second from right — Mr.s A. Gustaitienė.

A. GUSTAITIENĖS VAIDMENYS:

Betsi — veikale "Oliveras Tvistas" Kauno teatre (1935).

Po "Indranų" spektaklio. Iš kairės: J. Venckus, I. Nikolskytė, J. Andrius, rež. A. Gustaitienė, dekor. dail. V. Vizgirda, M. Urnežus-Lambergs, K. Barūnas, J. Jašinskas, Latvių d-jos Bostone pirm. Liepinš, A. Kontautaitė, Z. Zarankaitė, J. Paplauskaitė ir P. Averka.

Performers after staging the Latvian play Indranai.

"Svirplys užkrosnyje" Klaipėdos teatre.

Bostono liet. dramos sambūris "Vinco Kudirkos" repeticijos metu. II-je eilėje iš deš. 3-čia rež. A. Gustaitienė, svečias rež. I. Tirbutas.

Members of Lithuanian theater of Boston, Mass.

Kaimietė A. de Musset veikale "Meile nežaidžiama" Kauno teatre.

Aleksandra Zdanavičiūtė-Gustaitienė, Lithuanian actress and stage director in various performances in Kaunas and Klaipėda theatres, Lithuania, 1935-6-7.

tanas yra toks mielas, jog ne vienu atveju pasisiūlo ir vieną ar kitą artimo vargstančią žmoną savo kaštais išlaikyti! Tėra tik aiškaus dalyko nereikalingas aiškinimas, kai čia jungiama, kad Antanas Gustaitis yra patikimiausia dešinioji ranka Aleksandros teatrinėj veikloj.

Dabar palikim jį, tą teatro direktorių, kiek nuošaliau pastovėti, nesgi šį kartą pasaka ne apie jį yra sekama, bet apie naujųjų laikų narsaus Odisėjo šaunią ir kilnią moterį.

Aleksandra Zdanavičiūtė-Gustaitienė (tarp kitko, ji yra gimusi 1905 lapkričio 9 d. Jurbarke) vaidino ir tada, kai augino sūnų, dabar inžinierių, Algimantą. Vieną kartą, berods, pats patikimiausias Gustaičių draugas aktorius Henrikas Kačinskas yra pasakęs, kad Aleksandra yra užsigimusi aktorė — ji vaidina ne tik scenoj, bet ir gyvenime. Dera pripažinti, kad šiame apibūdinime slypi nemažai apčiuopiamo įžvalgumo. Aleksandra Gustaitienė, kai būna gerai nusiteikusi ir įvykių eiga patenkinta, gali būti išradinga, sąmojinga ir daug paguodos atnešanti draugijos dalyvė. Ji ir pakalba dailiai, ir šokio grakštumą sugeba įkūnyti, ir kartai, koloratūrinį sopraną imituodama, užtraukia Violetos ariją. Aišku, visa tai yra mūsų teatrinės bohemos atgarsiai, tolimom užuolankom atsinešti iš Lietuvos, lyg skrupulingai apdailinti brangakmeniai. Ką čia ir kalbėti, kaip visiem aktoriam, taip kartais atsitinka ir Aleksandrai — vaidmuo pasiseka įveikti arba viena kita gaida ir nepatogiai užlūžta...

Aleksandra Gustaitienė teatrinę mokyklą yra išėjusi Lietuvoj. Pirmasis jos vaidybos meno mokytojas buvo Antanas Sutkus, o po to rež. Borisas Dauguvietis. Nenuostabu, kad jauna studentė pastaruoju savo mokytoju buvo susižavėjusi. Antanas Gustaitis, ryškindamas lietuviškojo romano moters troškimus, eilėraščio pabaigoj sušunka:

Gana man smilgų ir peteliškių!
Aš noriu vyro kaip Katiliškio!

Ir B. Dauguvietis buvo nemažiau smarkus vyras už mūsų šaunųjį be-

Nukelta į 12 psl.

GUSTAITIENĖ... /Atkelta iš 11 p.

letristą. Teatro mene jis buvo eruditas. Ir buvo laikas, kada B. Dauguvietis, kaip spektaklio kūrėjas, Lietuvoj nedaug sau lygių turėjo. Jo žvaigždę gerokai aptemdė iš Maskvos grįžęs A. Oleka-Žilinskas, o taip pat ir regimai pašliję santykiai su įtakingu teatro žmogum Baliu Sruoga. Apgailėtina jo laikysena buvo bolševikinių okupacijų metu. Apgailėti reikia ir tai, kad šiandien turim į jį žiūrėti, kaip į kontraversinį asmenį, nors mūsų teatro istorijoj jis nėra tik žaltvykslė.

Kaip ten bebūtų žmonių keliai susipainioję, Aleksandrai Gustaitienei B. Dauguvietis tebėra įdomus ir nepamirštamas mokytojas. Kiek vėliau jos talento ugdytojas buvo ir Andrius Oleka-Žilinskas. Aišku, ji turėjo progos studijuoti ir itin puikios vaidybinės technikos aktorių Kostantą Glinskį. Mokytojų varda yra pakankamai stiprūs ramsčiai teigimui, kad Aleksandra Gustaitienė yra baigusi rimtą teatro meno mokyklą.

Nepriklausomos Lietuvos scenoj jos sparnai nespėjo visu pločiu prasiskleisti. Kurį laiką trukdė gimęs sūnus, o netrukus viską sujaukė prasidėję karo ir okupacijų sąmyšiai. Ten pradėta reikštis trijuose taškuose: Valstybės Dramos Teatre, Jaunųjų Teatre ir Klaipėdos Teatre.

Atkilusi į pietinės Vokietijos Ravensburgą, Aleksandra Gustaitienė pradėjo savarankų teatrinį darbą, su scenos meno mylėtojais tame mieste parengusi aštuonias premjeras, kurių tarpe ir misterišką Petro Babicko dramą "Gintaro žemės pasaką".

Betgi ir čia "neilgos buvo dienos". Bostonas yra ta žemės sala, kur A. Gustaitienė jau penkiolika metų laiko įtempusi savo jėgas, kad vieną ar kitą veikalą galėtų užkelti ant scenos.

Teatro menas kaip nuodas įsiėda į žmogaus kūną ir sielą, jo negali nei pamesti, nei išsižadėti! Kaip minėta, pradėjusi savarankiškai statyti K. Binkio "Atžalynu", Aleksandra Gustaitienė, kaip režisierė, kurį laiką gyveno savo teatro žydėjimo laikotarpį — tuo metu beveik kiekviename jos statyme dalyvavo aktorius Henrikas Kačinskas. Pastarajam iškilus į Washingtoną, D.C., Gustaitienė neužsikniaubė kertėje verkti, bet bando ir toliau įsibėgėjusį tekinį sukti.

Bostono Liet. Dramos Sambūris per 15 metų pastatė šiuos veikalus: Atžalyną, Indranus, Tuščias pastangas, Raudoną vyną, Kalėdų giesmę, ji asistavo statant Vincą Kudirką, vėl pati viena statė Neužaugą, Brandos atestatą, žvejus (tik vieną veiksmą) ir vieną kitą spektaklį parengė su mokykliniu jaunimu.

Nespręsdama kokių nors modernių teatrinių problemų, nesigaudydama naujovių, kurias šiose sąlygose būtų labai sunku pagauti, A. Gustaitienė eina savo mokyklos tiesiu keliu ir beveik kiekvienu atveju sukuria patruklų ir anaiptol ne mėgėjinio lygio spektaklį.

Ištikimiausi jos talkininkai per visą tą laiką buvo akt. Zita Zarankaitė ir akt. Jurgis Jašinskas, dažniausia abu vaidiną sunkius charakterinius vaidmenis. Kitų vaidilų tarpe "ryškesni veidai" buvo (ir kai kurie tebėra) dr. J. Leimonas (deja, jau miręs), J. Andrius P. Višcinis, F. Kntautas, K. Barūnas, Ant. Vilėniškis, primadonos — Regina Norvaišaitė, o dabar Rita Ausiejūtė, P. Žičkus, Pr. Averka, J. Valiukonis, A. Januška, Gineitienė, Karosaitė ir kt. Be šių, Gustaičių teatre Kudirką statė rež. Ipolitas Tvirbutas, o Bevardį (Vince Kudirkoje) vaidino Antanas Škėma. Teatro dailininkai — Viktoras Andriušis ir Viktoras Vizgirda.

Namie kartais paaimanuodama, pasiguosdama galvos svaiguliu ar kita kuria negalia, Al. Gustaitienė, kai pasileidžia eiti per žmones ir per miestą, tai skriste skrenda. Dažnai ji regima ir ten, kur būna gausesni tautiečių susirinkimai. Nutarusi kurį nors veikalą statyti, ji su užsidegimu ieško atitikmenų statomos dramos ar komedijos personažams. Jos akis yra taikli ir pojūtis subtilus — "atrastą" asmenį ji sugeba vaidiniman įtraukti, o tas beveik visada, nors ir netoli nuo savęs nubėgdamas, skirtą vaidmenį neblogai pavaidina. Tokis yra metas, tai tokie ir teatrinio darbo metodai! Ar tai yra Aleksandros Gustaitienės atradimas? Jeigu šimtu procentų ir ne, tai betgi ji tą kelią yra stipriai praskynusi ir emigraciniame lietuvių teatre neabejotinų laimėjimų pasiekusi.

Anąvakar Gustaičių "bokšte" vėl plieskė visi langai. Per Bostoną, tuo tarpu dar gana neskambiai, plinta gandas, kad šį kartą Aleksandra Gustaitienė rengiasi statyti Petro Vaičiūno "Nuodėmingą angelą", manding, vieną iš pačių stipriausių šio autoriaus veikalą. O kai visi žiburiai Gustaičių languose dega, tai reiškia, kad Dramos Sambūrio dalyviai yra paskendę naujo užsimojimo disputuose bei pasiryžimuose...

Jei Aleksandra Gustaitienė, jos ištikimas palydovas Antanas ir Sambūris šiom progom nesiteiktų priimti sveikinimų, lai būna čia pridėti nors linkėjimai: tegu jiems dar daug metų būna gera, prielanki ir globos kupina teatro meno deivė Melpomena!..

Petras Gandras

KAIP SOVIETŲ ŠARLATANAI "KĖLĖ" ŪKĮ OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Komunisto Semionovo "išrastas" grūdo derlingumo eleksyras

"Trūksta žemės ūkio produktų ne tik mums," — rašo savo apybraižoje "Lietuviškos Amerikos" Vytautas Petkevičius *) Savuosius trūkumus pateisindamas "augimo trūkumais, kol socialistinis žemės ūkis įrodys savo pranašumą prieš kapitalistinį", autorius tvirtina savo skaitytojui, kad ir tenai, kapitalistiniame, "supuvusiame pasaulyje" trūksta duonos, ir dėl to jie skelbią ir vedą karus. Bet, girdi, "kuo daugiau žmonės šaudė vienas kitą, tuo mažiau buvo duonos, tuo ji buvo brangesnė". Dėl brangumo, nežinia, kas kaltas, bet kad ne dėl nebuvimo, o dėl pertekliaus tie kapitalistiniai kraštai milijonus bušelių kviečių pardavė sovietams, autorius nė žodeliu neužsimena. Pagaliau, juk tai ir ne duona — kviečiai — tai pyragas. V. Petkevičius kalba apie duoną...

Iškilmingai pastebėjęs, kad be kapitalistinių karų esąs "dar vienas kelias derliui didinti," esą, tai "kruopštus, sunkus, mokslinis, kuriant naujas augalų veisles, gerinant agrotechniką, tobulinant mašinas, gaminant geresnes bei efektyvesnes trąšas, tai yra, kaip mokė Marksas, įdedant į žemės ūkį kuo didesnį kapitalą."

Ir toliau autorius porina: "Bet tai ilgas kelias. O duonos reikia jau dabar. Rytoj reikės dar labiau. Poryt..." Kas bus poryt, autorius nebedrįsta nė pasakyti, matydamas, kur rieda socialistinis ūkis ir kokiais "metodais" jis gerinamas. Kadangi tie metodai arba "receptai", kaip jis sako, yra nuverstų vadų palikimas, autorius labai didvyriškai imasi kritikos, visą reikalą sulygindamas su "viduramžių" alchemija, šarlatanizmu ir taip toliau.

Bet leiskime kalbėti pačiam Vytautui Petkevičiui, kuris toli gražu ne koks imperialistų agentas, bet jaunas ir aršus komunistinis rašytojas, išleidęs porą beletristikos knygų, įkyriai propaguojančių komunistinę žmogaus moralę ir klusnumą partijai.

Esate skaitę apie visokius gyvybės eleksyrus... Žinojote, kad tai fikcija, fantazija. O dabar pasiskaitykime ne fantaziją, ne fikciją, bet tikrą socialistiškai realistinę istoriją apie komunistų mokslininko išrastą derlingumo eleksyrą!

"1963 metų liepos mėnesio 11 dieną... solidus centrinis **) laikraštis išspausdino neregėtą derlingumą sukeliančio eleksyro gamybos paslaptį.

Pasirodo, kad, norint 2-3 kartus padidinti grūdinių kultūrų derlingumą, reikia pasigaminti to stebuklingo eleksyro ir jame pamirkyti sėklą. Šio preparato gamyba gana pigi ir nesudėtinga: reikia paimti 100 litrų lietaus, upės arba sniego vandens ir jame ištirpinti 15 kg negesintų kalkių. Paskui keturias paras po keturis kartus per dieną maišyti šį tirpalą, kol iš jo išsiskirs visas anglies dvideginis.

Tirpalas Nr. 1 jau paruoštas, bet į jį dar negalima merkti grūdų. Tai tik savotiškas fiksažas būsimam derlingumo eleksyrui.

Visas paslaptingumas prasideda gaminant antrąjį tirpalą. Šį kartą į tokį pat kiekį lietus, upės ar sniego vandens reikia įdėti 15 kg švaraus vištų mėšlo, 1,5 kg amonio salietros, 1,5 kg superfosfato, 0,5 kg kalio druskos ir, viską gerai suplakus, dar įpilti 10 litrų veršingos karvės šlapimo. Kad mišinys nesurūgtų, jį būtina keturias paras maišyti po keturis kartus per dieną, kol..."

(Mielas skaitytojau, kabutėse paimti žodžiai yra, kaip minėjom, to sovietinio rašytojo žodžiai, —prašom nesistebėti, nesijuokti ir nemanyti, kad nors per jotą jie pakeisti. Taigi, nutaisom rimtą miną ir skaitom toliau).

"Nebijokit, sviestas nesusimuš, bet užtai bus paruoštas antrasis stebuklingojo eleksyro komponentas, atseit, savotiškas jo ryškalas. Ir štai į tą ryškalą reikia supilti vieną to fiksažo trečdalį ir viską keturias valandas atsargiai maišyti. Po to įpilti antrą trečdalį ir dar keturias valandas atsargiai pamaišyti. Galiausiai suversti paskutinį trečdalį ir paskutines keturias valandas kuo atsargiausiai viską suplakti, kol, autoriaus žodžiais tariant, 'jūsų dispozicijoje atsiras apie 200 litrų stebuklingo mišinio — to paties gyvybės eleksyro, kuris mūsų tarybinio ūkio laukuose padarė stebuklą.'

Kodėl viską daryti po keturis kartus ir po keturias valandas? Tai vietoj stebuklingų žodžių 'abrakadabra,' kuriuos vis tiktai solidžiam laikraštyje skelbti buvo nepatogu.

Šarlatanizmas?

Neskubėkim, dabar ne viduramžiai.

Stebuklas?

Nė velnio! Jau du tūkstančiai metų praėjo nuo laimingų biblijos kūrimo laikų ir keturiasdešimt aštuoni — nuo socialistinės Spalio revoliucijos. Per vėlu!

Bet, kaip bebūtų keista, šį stebuklą ėmė tirti moksliniai žemdirbystės institutai ir selekcinės stotys. Gavo tokį įsakymą ir Dotnuvos mokslininkai. Ne žodžiu, o raštu, užregistruotą žemės ūkio ministerijos knygose, su antspaudu ir ministro pavaduotojo parašu.

O paskui dvejus metus jaunesnioji mokslininkė bendradarbė Elena Lukošiūnienė iš nelabai kvapių medžiagų gamino šį eleksyrą, šildė, mirkė, sėjo, bet stebuklas neįvyko. Nuostabusis mirkalas neveikė, o Gatčinos valstybinio vištų ūkio direktorius A. Semionovas, šio eleksyro išradėjas, savo straipsnyje rašė:

'Kyla klausimas, ar galima nors truputėlį, kad ir visai nežymiai, nukrypti nuo mišinio paruošimo technologijos? — klausė jis ir tuoj pat su didžiausiu patosu atsakė:—Ne!'

Ir jeigu eksperimentatorius suklys, aišku — pats bus kaltas, stebuklas neįvyks, ir Semionovas galės be jokio sąžinės graužimo nusiplauti rankas: pasigaminti gyvybės eleksyrą — tai ne šiaip kokius nors rugelius išvesti!

Tiesa, pamirkius tame tirpale grūdus, dar reikia juos išvolioti šiaudų pelenuose, sunaudojant jo 10 kg pelenų kekvienam sėklos centneriui.

O dabar aš jau pridėsiu nuo savęs (rašo tas pats susijaudinęs V. Petkevičius. R): kad gautum dešimt kilogramų šiaudų pelenų, reikia sudeginti apie 500 kilogramų

*) Pergalė, 1965 m., nr. 8.

**) Centrinis — reiškia Maskvos.

šiaudų, o jeigu tarybinis ūkis sėja apie 1000 ha grūdinių kultūrų ir beria po du centnerius sėklos į kiekvieną, tai jam reikia supleškinti apie tūkstantį tonų šiaudų, t. y. viską iki paskutinio šiaudelio.

Perskaičius straipsnį, pasidarė graudu ir nejauku. Nejaugi mūsų laikais? Nesinorėjo tikėti, bet akis badė raudona straipsnio antraštė: "Milžiniškos varpos paslaptis". Norėjosi juoktis, bet straipsnis mokslinis, šalyje atliekami bandymai, žmonės už juos ima pinigus, sugaišta brangų laiką, eikvoja energiją...

— Drauge Elena, ką jūs galvojot, gamindama šį eleksyrą? — paklausiau jaunos mokslininkės.

— Nepatogu ir prisiminti. Visi iš manęs juokėsi, barė, kad prismardinau patalpas, dvejus metus atitrūkau nuo savo mokslinio darbo, bet įsakymas yra įsakymas... Tik gaila, kad atsisakiau komandiruotės į Gatčiną, būčiau nors Leningradą pamačius, Ermitažą...

Pareigingas ir doras žmogus kitaip atsakyti negalėjo. Nevažiavo todėl, kad matė, kuo visa kvepia. Bet kurgi vadovų savigarba? Aš jau nekalbu apie mokslinę intuiciją, apsiskaitymą, žinias, nes iš pirmų A. Semionovo straipsnio eilučių dvelkia tokiais viduramžiais, kad dėl jo eleksyro vertės negalima abejoti nė akimirkos.

Ir vis tiktai — kodėl panašiems šarlatanams pas mus dar atsiranda vietos?

— Matote, — nusišypsojo Lietuvos žemdirbystės instituto direktoriaus pavaduotojas Antanas Būdvytis, — tas Semionovas ne toks jau kvailas, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio. Pažiūrėkit, nuo ko jis pradeda. Nuo mokslų akademijos, nuo didžiojo rusų mokslininko M. Lomonosovo, nuo akademiko Modelio, kurie būk tai aprašę tą 1764 m. rusų valstiečio ir imperatoriškojo sodininko Eklebeno išrastą receptą. Jie net suskaičiavę, kad iš vieno grūdo gauta 2375 grūdai. Ir kaip nesusiviliosi tokia galimybe? — Jo akys šaipėsi iš mano naivumo, ir aš supratau, kad pokalbis su mokslininku bus ilgas ir rimtas.

— Ir jūs susiviliojot?

— Ne.

— Tai kaipgi suprasti?..

— Eleksyras eleksyru, bet pažiūrėkit, kuo tas išradėjas, besidangstantis praeities ir dabarties autoritetais, užbaigia: 'Aš iš anksto įspėju, — dėstė toliau Semionovas savo alchemiškas mintis, — kad vien tik eleksyras nieko nepadės, jeigu jūs nesilaikysit šiuolaikinės agrotechnikos ir neorganizuosite tinkamos pasėlių priežiūros...

Trumpai tariant, tikėdami praeityje mūsų žemdirbių išrasto tirpalo stebuklinga galia, mes nepamirštame ir šių dienų mokslo bei technikos pasiekimų. Todėl aš kreipiuos į visus mokslininkus: padėkite mums, padarykite taip, kad ne pavieniai entuziastai, bet tūkstančiai žemdirbių įsisavintų tą milžiniškos varpos paslaptį, kad į Tėvynės aruodus imtų plūste plūsti negirdėtos jėgos auksinių grūdų upės!'

— Kam jam mokslininkų pagalba, jeigu eleksyras jau sukurtas?

— Štai čia ir pakastas šuo. Pabandyk be faktų nuginčyti tą avantiūristą, jeigu jis, naudodamasis šiuolaikine technika, gauna už kaimynus tris kartus didesnius derlius. Be to, duona ne jam vienam reikalinga. Ir kiekvienas tau badys akis: štai eilinis praktikas eksperimentuoja, atranda, o mokslininkai netiki, juokiasi ir tuo pačiu sabotuoja duonos milžiniškos gamybos rezervus...

— Bet tai demagogija!

— Nuo čia ir prasidėdavo daugelis mūsų nelaimių, ir kai panašios negyvenimiškos rekomendacijos kažkieno galinga ranka būdavo iškeliamos iki valstybinės politikos lygio, tada jau niekas nebesuskaičiuodavo, kiek jos atneša mūsų žemės ūkiui nuostolių, kiek suluošina žmonių, pakerta jų pasitikėjimą mokslu, kiek atima energijos ir laiko, kiek iššvaisto valstybinių lėšų...' "

(Tokį "kaltinamąjį aktą" pasako aukštas žemdirbystės instituto direktoriaus pavaduotojas; jam pritaria apybraižos autorius; tam, žinoma, pritaria ir "Pergalės" žurnalo, kuriame tai spausdinama, redakcija, kurią sudaro — vyr. red. A. Baltakis, ir kolegija: J. Avyžius, K. Korsakas, J. Lankutis, J. Macevičius, A. Savickas, M. Sluckis, J. Šimkus ir A. Venclova.

Lengva pasakyti "kažkieno galinga ranka", gyvenant ten, kur ta "ranka" nepasiekia; betgi tie visi vyrai, gali sakyt, sėdi tos rankos saujoj. Neprasižiosi, neleptelsi neapgalvoto žodelio, jei ta pati "ranka" tau neįsakys. Vieną dieną ta ranka įsakė gaminti eleksyrą, kitą dieną, pasikeitus politinėms viršūnėm, ta pati partijos ranka įsako arba leidžia anos "rankos" įsakymus vadinti šarlatanizmu, demagogija ir panašiai.

Bet argi visa komunistinė santvarka neparemta demagogija? Apie tai, žinoma, gyvenant "galingos rankos" malonėje negalima drįsti nė pagalvoti.

Nesąmonės tuo eleksyro aprašymu nesibaigia. Toliau V. Petkevičius pasakoja, kaip jis bandė išgelbėti ūkį su kukurūzais.

Kad nebūtų perdaug pasakyta "galingos rankos" adresu, autorius vadeles atleidžia ir kaltinimą pasuką kiton pusėn — į save, į žmones. Pas komunistus juk madoj savęs apkaltinimas! Tat jis ir sako:)

"Lengva pasakyti — laikai kalti, bet kažkaip nesinori tuo tikėti. O aš? O mes? Juk ne laikai, bet žmonės kuria istoriją, liaudis.

Savo laiku mane komunistai išrinko partijos komiteto sekretoriumi. Dirbau ne eiliniu sraigteliu, — smagračiu, jei taip galima pasakyti. Rajonas buvo atsilikęs, derliai maži, darbadieniai tušti, nors imk ir verk: rudenį išvežam grūdus su raudona gurguole, o pavasarį vėl juos parsivežam atgal, tiktai tylomis, be triukšmo. Bet dirbti norėjau. Svajojau padaryti žmonėms kažką gero, padėti jiems, kad paskui prisimintų geru žodžiu. Velniškai norėjau, bet kaip? Ir štai atsirado išeitis — kukurūzai. Abejotina, iki galo neįtikinanti, bet vis tiktai šokia tokia išeitis..."

(Būt galima šios "išpažinties" ir nebeklausyti. Kukurūzai — užmarštin nustumto Chruščiovo eleksyras gelbėti komunistiniam ūkiui. Bet įdomu, kaip skęstantieji griebiasi ir už skustuvo, nesvarbu, bile tik "galinga ranka" įsako. Įdomu ir tai, kokiose aplinkybėse žmonės dirba ir gyvena. Su malonumu V. Petkevičius toliau pasakoja kukurūzų istoriją:)

"Surinkom komjaunimą, specialistus, mokytojus, inteligentiją ir pradėjom mokytis. Badėm rankinėmis sėjamosiomis sniegą, matavom virvėmis pusnis, žymėjom kvadratus, smaigėm smaigais duobutes ir bėrėm į kiekvieną lizdą būtinai po du grūdus...

Tačiau širdyje buvo neramu: 'Kažkas ne taip...' — spurdėjo pasąmonėje abejonė, klausantis, kaip visi šaiposi pakampėmis iš tavo žodžių, kaip dirba atžagariom rankom ir laukia, kad tik greičiau tu nuo jų nusisuktum.

Atšilus žemei, prasidėjo visuotinis šturmas. Geriausia žemė, geriausi terminai, geriausi specialistai pradėjo auginti laukų karalienę.

Įpusėjus sėjai, užgriuvo šalnos, iškrito sniegas, tačiau išsijudinusios mašinos nebebuvo galima sustabdyti — planas, duotas vyriausybei žodis, įsipareigojimai, ir nors tu mirk laukuose. Iki birželio pabaigos ne sėjom — laidojom kukurūzus, bet užduotį įvykdėm.

Vaikščiojau paskui apie išretėjusius, vos besikalančius daigus ir vis dar kažko laukiau. Netikėjau, kad gali niekais nueiti toks milžiniškas tūkstančių triūsas. Bet širdyje knietėjo: 'Nejaugi ten nemato, kad šitokiais tempais negalima? Juk viską pastatėm ant kortos, o partinėje mokykloje mane mokė, kad ekonomikoje viskas turi būti apskaičiuota ir apgalvota be jokios rizikos...'

Pirmuosius kukurūzų daigus užpuolė kovarniai. Komjaunuoliai nemiegojo naktimis ir šaudė juos mažo kalibro šautuvėliais, baidė tarškynėmis. Laukų karalienė kovarnio pilve? Absurdas!

Agronomas Izbickis masiniu tiražu išleido brošiūrą ir labai moksliškai įrodė, kad kovarnius racionaliausia atbaidyti nuo pasėlių, pakorus po kelis už kojų ant ilgų karčių. O kad visai neišnyktų tų vis tiktai naudingų paukščių giminė, jis siūlė pakaruoklius išskrosti ir gerai pasūdyti ir išlaikyti kaip baidyklinį inventorių kitiems metams.

Šypsojomės, nesūdėm, bet kovarnius kabinom už kojų...

O laikraštis, nesėjęs ir neauginęs, rašė: 'Kukurūzai iki poliarinio rato! Kukurūzai tolygu elektrifikacijai!' Jo puslapiuose mirgėjo karikatūros ir badė netikintiems akis bekono galvos dydžio padidintais kukurūzų grūdais. Panegirikos straipsnius keitė eilėraščiai ir poemos, kuriose žodis mūza labai puikiai rimavosi su kukurūza.

...Tais metais kukurūzai apvylė ne tik mus. Po rajoną pasklido visokios dainuškėlės, anekdotai, šlovinantieji laukų karalienę ir vyriausiąjį jos pranašą. Istorijos kūrėjai kūrė talaluškas ir ruošėsi kitų metų kukurūzų sėjai..

(Toliau V. Petkevičius pasakoja, kaip atsirado naujų metodų propaguotojai, jiems pritarė ir Vilnius. Vėl prasidėjo darbas, triukšmas, agitacijos, važinėjimai į Dotnuvą ir kitur. Sujudėjo, subruzdėjo visi centrai. Vieni kitus kaltino antipartiškumu. "Mokslininkų adresu pasipylė žaibai, sugriaudė perkūnija, bet ūžtelėjusi liūtis vis tiktai gerokai atšaldė karštakošių ir lengvatikių galvas.". Minske įvyko mokslininkų teismas, kurio išdavas autorius taip charakterizuoja: 'Eikite ir žalosios pasiklauskite, kas jai skaniau: žolė ar runkelis'. Ir toliau rašo):

"Ir visa laimė, kad žaloji nekalba. Papasakotų ji, kaip, dvasindami badu, žmonės kėlė jos pieningumą plokštelių muzika, tešmens masažais ir kitokiais į Semionovo eleksyrą panašiais niekais...

Tokia buvo praeitis. Ir aš, ir kitas toks prie jos gerokai buvom prikišę nagus, todėl dabar, neišliejus širdies, labai sunku kalbėti apie ateitį."

Baigiant, apžvalgininko pastaba: Autorius, matyt, sąmoningai nesako "apie dabartį". Nes visi dabarties įsakymai šventi ir juos reikia vykdyti, o ne kritikuoti. Jie bus pakritikuoti ateityje, kai dabartiniai valdovai nusiris nuo koto. **J. V-nas**

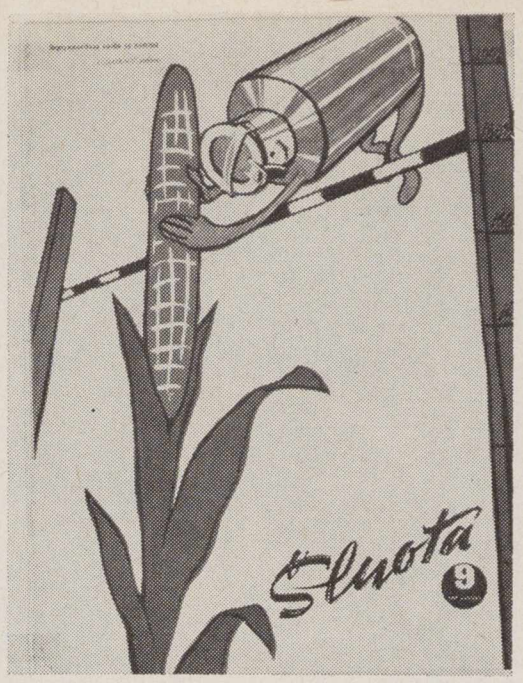

"Šluotos" viršelis, kuriame gyrėsi septynmetiniu derliaus šuoliu.
1959 metais.

—Ko kimbate? Aš čia kukurūzus sėjau...
1964 metais.

Svajotas kukurūzų derlius, prašokąs visus rekordus. Ir...

...realus "derlius", iš kurio kyšo tik usnys...

Soviet agricultural plans and results of corn harvest in oc. Lithuania.

Estaitė. Eduard Wiiralt grafikos piešinys
Estonian girl, by Eduard Wiiralt, Estonian artist.

Estijos nepriklausomybės paskelbimo dienos (1918 vasario 24) proga sveikiname narsiąją kaimynų tautą, o savo skaitytojams dedame ištrauką iš jų tautinio epo "Kalevo sūnus". Wiiralt yra vienas žymiausių estų dailininkų.

KALEVO SŪNUS

Estų liaudies epas. Surinko ir atkūrė Fr. Kreuzvaldas (1803—1877)

ĮŽANGA

Atsiskleiskit, suskambėkit,
Senos Kalevų legendos,
Iš aukštų kapų pakilkit,
Sutemoj aušrom pabuskit,
Iškerokite viržynuos,
Kilkit miglomis iš pelkių,
Kur tyloj senolių vėlės
Ilgą amžių kančią slepia,
Dulkių prieglobsty drūnija,
Snaudžia po sermėga Uku,
Miega sterblėje Marijos.

Saulė joms jau nebešviečia
Ir gegutė auksasnapė —
Lizdo paukščių apgavikė —
Po kupstu joms nekukuoja.
Tik mėnulis iš aukštybių,
Tik žvaigždžių akelės ryškios
Spinduliuoja dvasių sargui,
Atspindžio vaizdų audėjui,
Kurs ramybės rūbais rengia
Miegančių senolių kūnus,
Kurs šešėlių skraistėm dengia
Mirusiųjų tamsų būstą.

Vėjo gaudesiui iš tolo
Bangos ūždamos atsako,
Atneša mums brangią žinią,
Primena legendą seną,
Užmirštą didingą sakmę,
Tolimą prisiminimą,
Kur žaroj vakarėj švyti,
Sutemų vėsoj žėruoja,
Spinduliuoja rasai krintant,
Rūko skreitėj šokinėja,
Kur nakties vėlyvos dvasios,
Sutemoje atsibudę
Ir į būrį susibūrę,
Vakarinei žarai blėstant,
Kaip gėlėm, prisiminimais
Visą vėsią naktį žaidžia,
Pasaką auksinę pina.

Tu, brolau, ir tu, sesute,
Pažiūrėkite jų žaismo,
Paprašyk, drauguži, dainių,
Kad jis duotų žodžio irklus,
Nes aušrinei patekėjus,
Dienai rytuose prabrėškus,
Reginys pradings kaip sapnas;
Vyturėliui sučyravus,
Lakštingėlei sulakštavus,
Gegutėlei užkukavus,
Dings miške naktis ir laimė.

Greitai dyla mūsų dienos,
Šuoliais valandos prabėga,
Skuba jos prie aukšto kapo,
Nukrenta tylos alksnyne
Į geltonų lapų guolį.
Mirusiam namų jaukumo,
Poilsio uolos keleiviui
Nieks nesulipdys iš dulkių.

— — — — —

(Vertė J. Marcinkevičius)

PALATA NR. 7. *Atkelta iš 9 psl.*

— Gal būt, jūs visdėlto perdedat, — sakė Golinas. — Jo balsas buvo kažkoks bespalvis, mieguistas, lėtas, lyg jis tuoj užmigs; net ir jo akys dažnai užsimerkdavo, kai jis kalbėjo ilgiau negu minutę ar dvi. Jo užsispyrimas atrodė dirbtinis, netikras.

— Perdėti ar nedadėti — iš esmės vienas ir tas pats. Juk ir visa mūsų tikrovė šiandien — kekė muilo burbulų ant plonyčio siūlo. Jei milijoninė armija policininkų nesaugotų tų gamintojų ir pardavėjų, tų ryškiom spalvom dažytų muilo burbulų, žmonės seniai būtų nutraukę tą siūlą, išnyktų erdvėje visos tos muilo burbulinės iliuzijos kartu su jų kūrėjais. Bet argi galima perdėti ar nedadėti muilo burbulų kokybei? Vistiek teisinga bus, ar tas savybes vadinsime teigiamomis, ar neigiamomis. Visa esmė yra ta, kaip tau jas nupieš vaizduotė. O norint nupiešti Teisybės paveikslą, reikia pažiūrėti tiesiai į akis, reikia turėti turtingą ir drąsią vaizduotę; deja, jūs, Vasilij Vasiljevič, esate praeities vaiduoklių nelaisvėje, visiškai atitrūkote nuo realios dirvos ir nebegalite nutūpti ant žemės. Jūs naivus, kaip liūdno veido ritieris, ir jūsų pastangos toliau bepročių namų jūsų nebenuves. O, Dieve, kokia daugybė beprotiškų aukų! Izaokai bandomis, jau nebe savo tėvų noru, bet sava valia žengia ant aukurų ir gula po tirono peiliu, vietoj to, kad patys paimtų į rankas peilius ir skerstų tuos nutukusius aukautojus.

— Pusryčių, eikite, eikite! — šaukė prikimusiu balsu felčeris Strunkin. — Na, ir ko tau — atskiro pakvietimo, Samdielov? — sušuko jis mažam, baisiai liesam seneliui su amžinai išsigandusiu veidu, tokiu pasigailėtinai susiraukšlėjusiu, lyg, štai, va, jis tuojau ims ir pravirks. Strunkin dar pastūmėjo jį ir sušuko:

—Na, še avižienės košės... gyviau!

— Michail Samoilovič, dėl Dievo... negaliu valgyti, aš išgersiu arbatos... prašau...

— Jokių arbatų! Valgyk! — Strunkin paėmė nuo stalo pajuodavusį alavo šaukštą, įkišo jį bliūdan, paskui prikišo prie Samdielovo burnos ir kaire ranka praskleidinėjo jo lūpas, kartu vaišindamas nelaimingąjį kumščiavimais.

— Valgyk, kelme, arba eisi į penktąjį skyrių!

Penktasis skyrius triukšmaujantiems buvo baidyklė, kurios visi bijojo; ten su visais elgėsi be ceremonijų. Galėjo net sumušti iki sąmonės netekimo, ir niekas už tai nebuvo atsakingas. Visiems ligoniams, be retų išimčių, sakydavo "tu", nežiūrint, ar tai buvo darbininkas, ar kolchozninkas, ar mokslininkas, ar menininkas, ar muzikas.

Samdielov, žinomas bibliografas, buvo, kaip ir daugelis kitų, patalpintas čia giminaičių, užsinorėjusių atsikratyti nepageidaujamu žmogumi. Šis triukas plačiai vartojamas socialistinių piliečių tam, kad praplatintų savo menką gyvenamąjį plotą, — juk neretai dvi šeimos gyvena viename kambary. Jokia psichine liga Samdielovas nesirgo. Ir tai, kad jį patalpino į trisdešimt devintą skyrių, kuris kartu buvo ir instituto gydytojų tobulinimosi klinika, jau buvo didelė privilegija.

Bus daugiau.

A. Brazdys ir jo skulptūros. / A. Brazdys and his sculptures

SKULPTORIUS ANTANAS BRAZDYS

Skulptorius Antanas Brazdys (gimęs 1939 m. Lietuvoj) pagarsėjo išvyvęs Anglijon gilinti meno studijų. Jas baigęs jis buvo pakviestas lektorium į Gloucesterio Meno kolegiją, kur dėsto skulptūrą ir pats dirba, o su naujais kūriniais pasirodo čia vienoje, čia kitoje parodoje. (Anksčia jis jau yra dalyvavęs parodose Chicagoje 1960, 1961, 1962 metais, ir vėliau, 1963 ir 1965 m. Londone.) Apie 1965 metų parodą anglų laikraščiai ir žurnalai prirašė daugelį atsiliepimų ir, apskritai, teigiamai. Tie atgarsiai pasiekė ir mūsų spaudą. Pasirodė rašinių su darbų iliustracijomis.

Antano Brazdžio darbai jau žymiai skiriasi ne tik nuo V. Kašubos, Marčiulionio, bet ir nuo Antano Mončio, pirmaujančio modernisto, darbų. Nesprendžiant sava galva, kuri ne visas naujoves priima, tenka pasiklausyti kritikos balsų. Brazdžio kūryba esanti abstrakti, žinoma, kiek skulptūros menas gali būt abstraktus, nedaiktiškas. Savo kūrybos tikslu jis laikąs laiko tikrovės analizę. Štai kritiko Paul Grinkės nuomonė:

"Brazdžio skulptūros primena... 1930 m. eksperimentinį laikotarpį, bet su Brancusi konstruktyvinėmis tradicijomis. Jo paprastos ir elegantiškos suvirinto plieno formos yra asketiškai grynos." Ypač daug pagyrimų susilaukė jo kūrinys "Vedybos". Tai simetriška juodo plieno lenktų formų figūra, kuri 1965 buvo išstatyta Hamiltono meno galerijoj Londone.

Kritikas N. Lynton apie šios parodos darbus rašė: "A. Brazdžio skulptūros yra kietos ir modernios savo forma ir masyvaus plieno spindėjimu, bet kartu jos turi kažkokią aukštesnę kokybę, beveik religišką rimtumo atspalvį, iškeliantį jas iš 1960 m. laikotarpio į belaikę erdvę, kurioje ikonos ir suvirinto plieno kūriniai kartu lieka amžiams, vieni kitiems neprieštaraudami... Sujungdamas Lipshitzo kompozicijos grynumą su Brancusi primenančiomis formomis, Brazdys atsiekė nuostabaus balanso tarp intelektinės kontrolės ir patetiškos ekspresijos." (t.)

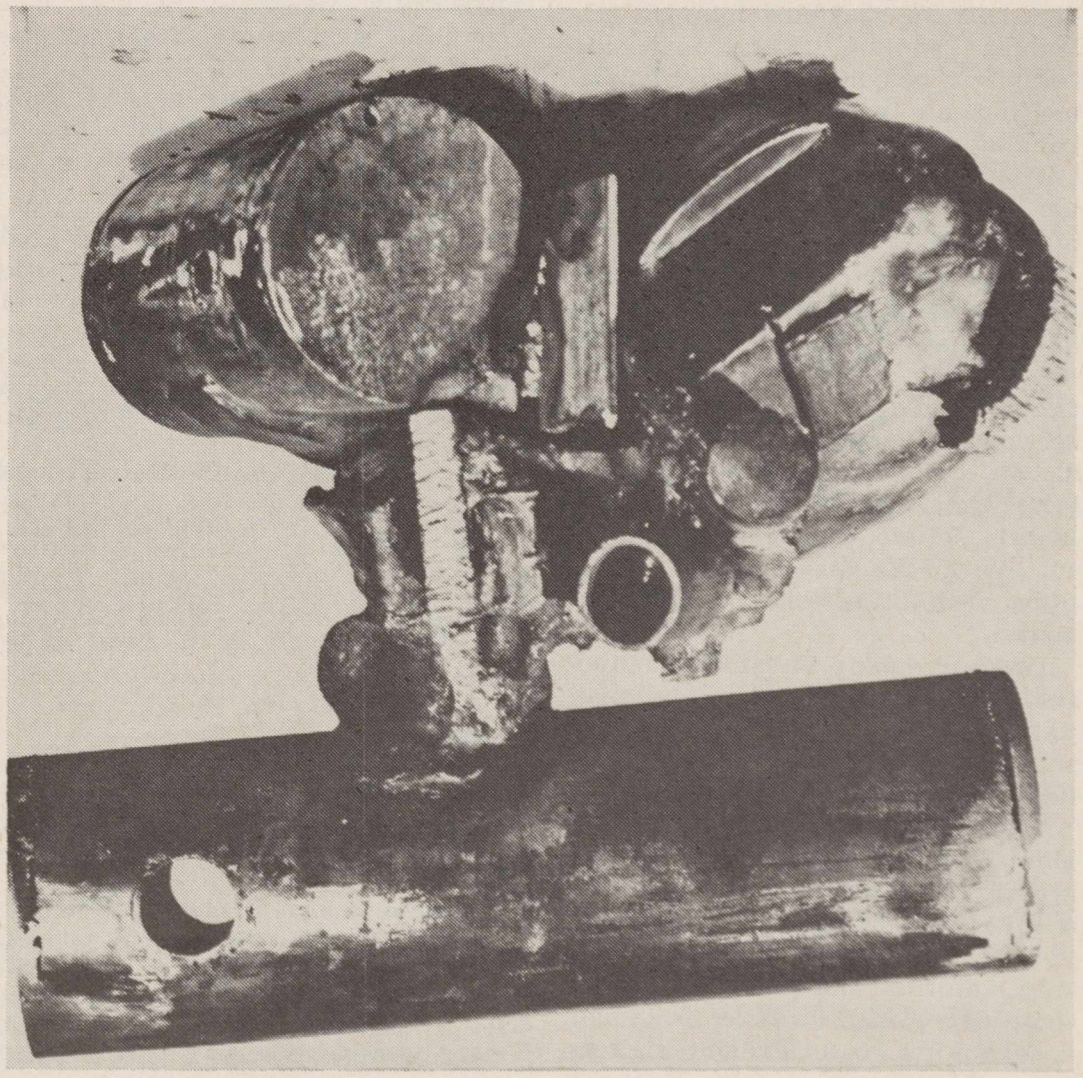

KNYGOS IR AUTORIAI

JAUNAVEDŽIŲ ROMANAS

"Delfino ženkle" yra septintas Jurgio Gliaudos romanas. Šių metų pradžioje autorius su juo laimėjo literatūrinę "Draugo" premiją. Tai jau ketvirtas kartas, kai jis tokią premiją laimi.

"Delfino ženkle" nagrinėjama dar niekeno iki šiol nejudinta tema. Pagrindiniai romano vekėjai yra Čarlis ir Lina. Čarlis, anksčiau vadinęsis Kazimieru, veda Liną, ateidamas užkuriomis į Prestonų šeimą, kuri yra mišri: motina — lietuvė, vyras, Prestonas, amerikietis. Duktė Lina lietuviškai beveik nebemoka, todėl namuose kalbamasi angliškai. Naujavedžiai Čarlis ir Lina jaučiasi laimingi. Jų laimė ypač suintensyvėja, kai Lina ima lauktis kūdikio. Tačiau netrukus šis palamingas sielų stovis vienai šeimos pusei, Čarliui, virsta baisiu nerimu. O tai atsitinka tada, kai Čarlis suranda spintelėje dėžutę miego piliulių, kurias jo žmona retkarčiais vartojo nuo nemigos. Pasirodo, kad šias piliules buvo kadaise pirkusi uošvė sau, bet dabar, atsiradus reikalui, jos atiteko jos dukrai Linai. Čarlis iš užrašo ant dėžutės patiria, kad tai talidomido piliulės. Staiga jam švystelia galvoje mintis, kad jis nekartą skaitė spaudoje apie baisias šių piliulių vartojimo pasėkmes: jei tik neščios moterys jas pavartoja, joms gimsta deformuoti kūdikiai — be rankų, kojų ar kitų kūno dalių. Čarlis baisiai nusimena: jis nenori turėti deformuoto kūdikio, kuris vietoje rankų turėtų delfino pelekus. Apie šį savo atradimą pasisako uošviams, kurie irgi puola į paniką. Motina ima nuolat melstis, kad Dievas atitolintų nuo šeimos šią baisią nelaimę. Tačiau apie miego piliulių kenksmingumą nė vienas jų neprasitaria Linai, kuri su gražiausiomis viltimis laukiasi kūdikio. Kelis mėnesius Čarliui ir uošviams išbuvus baisiame nerime ir dvasinėse kančiose, pagaliau Lina išvežama gimdyti. Visų nustebimui ir džiaugsmui kūdikis gimsta be jokių defektų. Romano atomazga tragikomiška.

Romane yra ir daugiau veikėjų, kurie savo charakteriais gana įdomūs. Pirmoje vietoje čia pažymėtini negrė Hedda ir Fitzgeraldas, kurie dažnai lankosi Prestonų namuose repetuoti Šekspyro drauge su Lina. Su Hedda Čarlis įsileidžia į nuotykį, kurio nė viena žmona, laukianti kūdikio, neatleistų savo vyrui. Vargu ar šio romano skaitytojos nesipiktins tokiu Čarlio pasielgimu.

Įvykiai romane atsiskleidžia nuosekliai, sudarydami vis didėjančią įtampą, sukeldami skaitytojui smalsumą bei norą sužinoti, kaip visa tai baigsis.

Tiek pagrindiniai, tiek ir antraeiliai romano veikėjai yra gyvi, įtikimi ir įdomūs. Jie yra individualūs ir ryškūs, besiskiriąs tiek fizinėmis, tiek ir dvasinėmis savybėmis. Štai kaip autorius charakterizuoja gražuolę negrę, kuri santuokoje labiau vertina kūną, o ne dvasinius savumus: "Ji buvo efektinga su balta, megztine mantile. Plaukus ji paleido laisvai, jie atrodė chaotiškai, tartum ką tik paliesti smarkoko vėjo gūsio. Sruogomis jie užkrito kaktą, rėmėsi į jos stačius, juodus antakius. Tačiau tas chaosas jai tiko. Ji visa ir visad atrodė einanti prieš vėją. Vėjas gal ir buvo jos nuolatos siaučiančių minčių chaose (94-95 psl.)."

Romanas parašytas pirmuoju asmeniu. Toks rašymo būdas gal būt daugiau duoda galimybių autoriui psichologiškai prieiti prie savo personažų sielos. Tiek šiame, tiek ir kituose savo romanuose autorius pasižymi dideliu psichologiniu įžvalgumu. Jis sugeba įsiskverbti į giliausius savo personažų sielos užkampius ir parodyti, kas šiuo ar kitu momentu ten dedasi. Parodo ne banaliai, bet gana originaliai, parinkdamas dvasiniam personažų pasauliui pavaizduoti tikslius žodžius.

Stilius — lengvas, paprastas, be jokių įmantrumų, bet labai konkretus, gerai nusakąs įvairias sielos būsenas. Tik gaila, kad "Draugo" spaustuvė, matyt, per didelį skubėjimą, paliko neatitaisytų keletą klaidų: 49 psl. atspausta sena, t. būti scena, 132 p. partanavimas, t. b. patarnavimas, 181 p. — Sayomara, t. b. Sayonara.

J. Tininis

Jurgis Gliauda, **Delfino ženkle.** Premijuotas romanas. Lietuviškos Knygos Klubo leid., 1966. Chicago, Ill. Aplanką piešė Paulius Jurkus. Kaina $2.50.

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Mykolas Vaitkus, **Per giedrą ir audrą.** 1909—1918. Atsiminimai. IV. Nidos Knygų Klubo leid., Nr. 56, 1965. 272 psl. Kaina $2.00.

Antanas Tulys, **Inicialai po tiltu.** Novelės. Nidos Knygų klubo leidinys, Nr. 57, 1965. 1, Ladbroke Grds., London, W 11. Gt. Britain. 156 psl. Kaina $1.50.

Vyskupo P. Būčio **Atsiminimai.** I. dalis. Pasiruošimas darbui. Surašė prof. Z. Ivinskis, redagavo J. Vaišnora, MIC. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas, 1966. Aplanką piešė P. Jurkus. 324 psl. Kaina $3.50.

Jurgis Gliauda, **Delfino ženkle.** Premijuotas romanas. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas, 1966. Aplanką piešė P. Jurkus. 234 psl. Kaina $2.50.

Petras Maldeikis, **Moderniškos pažangos problemos.** Atspaudas iš K. L. M. Akademijos II tomo 1-143 psl. Roma, 1966. Kaina nepažymėta.

Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos **Metraštis.** I t. Red. A. Liuima ,SJ. 1965. L.K.M. Akademijos leidinys. Kaina $6.00. Gaunama: Rev. R. Krasauskas, Via Antonello de Messina 36, int. 3, Roma 10, Italia.

Juozas Parojus, **Partizanų akys.** Eilėraščiai. New York, 1965. Viršelį ir iliustracijas piešė dail. J. Juodis. 94 psl. Spaudė Nidos spaustuvė Londone. 94 psl. Kaina $2.00

Jaunimo metų kalendorius. 1966. Parengė St. Barzdukas. Išleido PLB valdyba, Cleveland, Ohio. Krikščioniški ir lietuviški vardai, Lietuvos istorijos ir kultūros apžvalga, jaunimo kongreso žinios, adresai. Kišeninio formato, kaina $1.00

ROMANO "PALATA NR. 7" AUTORIUS V. J. TARSIS

Šio nr. 8 psl. spausdinamos romano pradžios autorius yra paskutiniu metu pagarsėjęs rašytojas Valerij Jakovlevič Tarsis. Ne vienas, be abejo, bus nemažai apie jį skaitęs periodikoje. Skaitytojai žino, kad sovietai, kai teisė kitus du "neklaužadas" rašytojus, Tarsiui leido išvykti į Angliją. O paskui atėmė pilietybę. Taip dabar rašytojas gyvena "tarp žemės ir dangaus" ir kol kas nežinia, kuri valstybė jį priglaus.

Štai keletas Tarsio biografinių žinių, paimtų iš rusų žurnalo "Grani" (Briaunos).

Valerij Jakovlevič Tarsis gimė Kijevo mieste 1906 m. Jo tėvas graikų kilmės, motina ukrainietė. Iki revoliucijos T. tėvas dirbo garsios firmos "Broliai Nobeliai" naftos produktų sandėliuos Paskui persikėlė į Baku miestą, kurį evakuojant 1942 m. tėvas žuvo.

T. mokėsi Kijevo dešimtmetėje mokykloje, kurią baigęs įstojo į Rostovo prie Dono un-tą, istorijos filologijos fakultetą ir baigė 1929.

Dirbo redaktorium "Meno Literatūros" leidykloje. Savo kūrinius pradėjo spausdinti 1929 m. pirmoji pradėjo spausdinti 1929 m. Pirmoji jo knyga — "Dabartiniai užsienio rašytojai". Tarsis taip pat daug vertė iš kitų kalbų — viso išvertė 34 knygas.

1939 m. rašytojas sugalvojo parašyti didelę epopeją apie stalininę epochą, lyg ir norėdamas sau pačiam išsiaiškinti, kas tai yra socializmas. Reikia pastebėti, kad rašytojas nuo jaunų dienų buvo revoliucionieriško nusistatymo, ir daugelis jo giminaičių buvo revoliucionieriai. Prieškariniais metais T. daug keliavo po kraštą, rinko medžiagą savo epopejai "Gražusis ir jo šešėlis". Karas tą darbą nutraukė. Jis buvo pašauktas į fronta kapitono laipsny karinio laikraščio korespondentu. Dalyvavo Stalingrado mūšyje. Dusyk buvo sužeistas. Beveik metus išgulėjo sugipsuotas ligoninėje, kur susipažino su Rože Jakovlevna Alksnyte ir ją vedė. Jakubs Alksnis, latvis, buvo partietis nuo 1903 m., gi jo brolis vadovavo sovietų aviacijai, o 1937 m. Stalino įsakymu buvo sušaudytas.

Grįžęs iš fronto, Tarsis vėl ėmėsi epopejos "Gražusis ir jo šešėlis". Ištisus 11 metų dirbo kasdien. Keturiuose tomuose jis atskleidė baisią biurokratinę sovietų valdžios išsigimimo tikrovę.

Po to Tarsis įsigilno į postalininę tikrovę. Ir kuo daugiau gilinosi, tuo labiau įsitikino, kad sovietų valdžia — ne socialistinė, bet totalitarinė, policinė, savo pagrinde niekuo nesiskirianti nuo hitlerizmo. Tuo metu jis parašė tris trilogijos "Išdykęs miestas" tomus: Linksmas gyvenimėlis, Pasitenkinimų kombinatas ir Tūkstantis iliuzijų. Po to sekė Pasakėlė apie mėlynąją musę, novelių knyga Raudona ir juoda, trys eilėraščių rinkiniai ir filosofinių svarstymų raštai.

1960 m. Tarsis galutinai nutraukė ryšius su partija ir su Sovietų Sąjungos Rašytojų Sąjunga. Pradžioje jis buvo įkalbinėjamas grįžti, vėliau buvo grasinama. Bet jis laikėsi savo ir nuo 1961 metų užsispyręs prašėsi leisti jam išvykti su šeima Italijon. Neleido. Kreipėsi laišku į Chruščiovą. Atsakymo negavo. 1962 m. jam pavyko persiųsti į užsienius savo rankraščius. Tų pačių metų rugpjūčio mėnesyje jį suėmė ir uždarė Košenko vardo psichiatrinėj ligoninėj. Beveik po metų paleido su diagnoze "Pamišęs, bet nepavojingas", bet "laisvėj" ramybės nebeturėjo, buvo nuolat sekamas. Tokio gyvenimo nebepakęsdamas, jis dėjo visas pastangas ištrūkti į laisvąjį Vakarų pasaulį, kur jo romanas, paremtas asmeniniais pergyvenimais psichiatrinėje ligoninėje, "Palata Nr. 7" jau buvo išspausdintas, sukėlęs sensaciją ir išgarsinęs rašytojo vardą.

Tolimesnę V. Tarsio epopeją skaitytojas jau žino. Kviečiame bent kiek susipažinti su jo "palata", ironiškai pavadinta pagal Čechovo "Palata Nr. 6". (Kaip žinome, mūsų rašytojas A. Vienuolis, taip pat Čechovo pavyzdžiu yra parašęs "Inteligentų palatą").

V. Tarsio "Palatą Nr. 7" į lietuvių kalbą verčia Juozas Andrius.

JAUNIMO LITERATŪROS ALMANACHAS

Jaunimo metų proga JAV LB-nės centro valdyba nutarė išleisti jaunųjų kūrėjų — 16 - 30 metų — kūrybos almanachą. Jame bus grožinės literatūros (poezijos ir prozos) ir publicistinių raštų. Beletristikos ir publicistikos bus dedama vieno autoriaus po vieną dalyką. Pageidaujama, kad kūriniai nebūtų ilgi, o straipsniuose būtų liečiama mūsų tautinio kultūrinio gyvenimo apraiškos.

Redakcinę komisiją sudarys jaunimo atstovai; komisiją sudaryti pavesta J. Ignatoniui ir Z. Dailidkai. Almanachui raštai jau galima siųsti adresu: J. Ignatonis, 6642 So. Francisco Ave., Chicago, Ill. 60629.

— **Vacys Kavaliūnas**, Cleveland, Ohio, "Draugo" romano konkurse laimėjęs premiją už romaną "Kalnų giesmė", susitarė su LTM Čiurlionio ansambliu parašyti ansamblio 25 metų istoriją-monografiją. Taip pat V. Kavaliūnas yra pasiryžęs imtis mūsų kai kurių rašytojų kūrybos nagrinėjimo tikslu parengti literatūrinių studijų apie atskirus autorius.

KNYGŲ IŠPARDAVIMAS

1. H. Radausko **Strėlė danguje,** eil. $1.50
2. A. Pagėgis (Mackus) **Elegijos.** $1.50
3. A. Baronas, **Debesys plaukia pažemiu.** romanas. $1.00
4. Anatolijus Kairys, **Viščiukų ūkis.** premijuota 3 v. komedija. $3.00
5. An. Kairys, **Diagnozė,** 3 v. kom. $1.00
6. An. Kairys, **Auksinė sėja,** eilėr.. $1.00
7. An. Kairys, **Laisvės medis,** 4 v. pjesė. $1.00

Viso $10.00

Visas knygas užsisakant iš karto duodama 50% nuolaidos, taigi už 7 knygas mokama tik $5.00.

Užsakymus su pinigais, čekiu ar pašto perlaida siųsti adresu:

Mr. A. Kairys, 2943 W. 59th St., Chicigo, Ill. 60629.

Kazokai apie Šolochovą

Daug spaudoje rašyta apie Nobelio literatūros premijos suteikimą M. Šolochovui. Leidėjai, suprantama, stengiasi gauti žmonių, kurie rašytų labai gerai ir keltų jų biznį. Visų balsų nesupaisysi. Mes, lietuviai, turime savo nuomonę, nes daugeliui yra tekę skaityti ir lietuviškai ir rusiškai. LD bendradarbis mums atsiuntė trumpą ištraukėlę atpasakotą iš 1965 m. lapkr. mėn. "Freie Presse-Korrespondenz" numerio, Miunchene, Vokietijoje, kaip premijos paskyrimą vertina rusai emigrantai.

Nobelio premijos paskyrimas (1965 m.) komunistų rašytojui ir komunizmo propaguotojui Šolochovui sukėlė didelį nusistebėjimą ir nepasitenkinimą visame laisvame pasaulyje. Bet labiausiai nustebo ir pasipiktino politiniai emigrantai. Ypač emigracijos kazokai, kurie žino apie šitą žmogų nuo pat jo vaikystės dienų, negali suprasti, kad Vakarai tiek toli galėjo nueiti...

Pagal juos Šolochovas yra pusiau rusas, gimęs Kazokijoje. Į komunistinį darbą įsitraukė būdamas dar pusberniu. Prie visų vadų jis puikiai išsilaikė, buvo apdovanojamas aukščiausiomis sovietų premijomis, turėjo neįsivaizduojamai gegas gyvenimo sąlygas, gavo aukščiausius honorarus, turėjo savo lėktuvą kelionėms (aišku, ir lakūną ir šoferį!), buvo laikomas pavyzdžiu visiems komunistiniams rašytojams. Kai Nobelio premija buvo paskirta Pasternakui, iškeikė ne tik gavėją, bet ir pačius skyrėjus ir nieko neverta pavadino pačią premiją. Bet kai po kelių metų pačiam teko tą premiją atsiimti, ji pagerėjo. Priėmė su džiaugsmu.

Iš Šolochovo raštų minėtini šie: Tykusis Donas, Jie kovoja dėl tėvynės ir Atversta velėna. Pirmasis ir pastarasis išversti ir į lietuvių kalbą. Juose vaizduojama, kokiomis žiauriomis priemonėmis žmonės suvaryti į kolchozus, kaip piktai elgtasi su nepasiduodančiais. Visi šie raštai yra susiję su kazokų gyvenimu ir propaguojama komunizmas, nors, kaip emigrantai kazokai sako, jie buvo ir liko antikomunistais.

Be to, jo komunizmo propagavimas nesiriboja vien sovietija, jis siekia ir užsienį. Kas liečia pastarąjį, duodamas toks pavyzdys iš "Atverstos velėnos". Ten Nagulnovas mokosi angliškai tik todėl, kad maža tėra komunistų, kurie šią kalbą mokėtų. O ją mokėti jiems reikalinga, nes ir Anglijoje įsigalėsianti sovietinė (socialistinių tarybų) valdžia. Išmokęs anglų kalbą, — rašo Šolochovas, — Nagulnovas tuoj nuvyks į Angliją ir ten pasakys: "Boys, griebkit savo generolus ir kapitalistus ir sutraiškinkit kaip kokias utėles".

Kazokų emigrantų nuomone, Nobelio premijos suteikimas Šolochovui yra ne kas kita, kaip nepažinimas komunizmo, negarbingas bandymas reabilituoti teroru pagrįstą sistemą. Nobelio premijos suteikimas Šolochovui yra įžeidimas nekaltų komunizmo aukų ir kartu didelis Vakarų apsimulkinimas. Antra, pati premija dabar paversta farsu ir nuvertinta. (j k.)

"L. DIENŲ" LEIDYKLOS

K N Y G O S

A. Radžius

PAUKŠČIŲ TAKAS

P. Jurkaus pieštas viršelis.

Kaina $150

Alfonsas Gricius

PAŽADINTI SFINKSAI

Poezija

Kaina $1.50

Nerimos Narutės

RELIKVIJOS

Kaina $2.

Bernardo Brazdžionio

poezijos rinkinys

VIDUDIENIO SODAI

Už šį rinkinį paskirta "Aidų" literatūros premija.

Dail. T. Valiaus pieštas viršelis.

Kaina 4 dol.

Ignas Šeinius

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakos

Viršelį piešė A. Korsakaitė

Kaina $3.00

Be to, galima gauti kitų leidyklų leidiniai:

M. Gimbutienės, **Balts.** $6.95.
Dr. J. Končius, **Vytautas the Great** Minkštais viršeliais $3, kietais $4.
B. Armonienė-A. Nasvytis, **Leave Your Tears in Moscow.** $3.95.
Lietuvių-Anglų kalbų žodynas. $5.
Anglų-Lietuvių k. žodynas. $6.
Lietuvių kalbos vadovas. $4.00

"Lietuvių Dienų" Leidykla

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Cait. 90029

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

BEACON MOTOR HOTEL

Arti prie Beach. Westwood, Beverly Hills & Hollywood

3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California

EXbruck 4-9144 EX 4-2986

Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,

VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

MARQUETTE PARKE

6211-6219 So. Western Ave. PRospect 8-5875

CHICAGO, ILLINOIS

Edward Bros. Colonial Mortuary

1000 Venice Blvd. ● RIchmond 9-8281

Lietuvis Laidotuvių Patarėjas

ADOLPH CASPER

Namų Telefonas 284 - 6489

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH, President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ ANT VISŲ TAUPYMO SĄSKAITŲ

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŲSKITE ČEKĮ DABAR.

4½% DIVIDENDAI PASIUNČIAMI KAS ¼ METŲ UŽ INVESTMENTUS

TAUPYMO SĄSKAITOS IKI $10,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

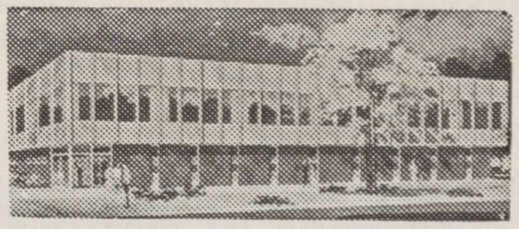

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court

Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUSKAS

sekretorius

Tel.: 656-6330 ir 242-4395

P. V. RAULINAITIS

Real Estate-Insurance-Tax Returns

Notaro darbai; namų ir automobilių apdraudos; mokesčių apskaičiavimas; tarpininkavimas namus perkant ir parduodant; dokumentų vertimas.

NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.
Res.: 1972½ N. Commonvealth Ave.

CLEM'S POLSKIE DELI

★ Specializing in home made fresh and Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.
★ Featuring Imported Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW

Daily from our own new BAKERY-KITCHEN a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT's CLEM'S

3002 W. Florence Ave., Los Angeles 759-5058

Iš Vasario 16 minėjimo JAV Kongrese, Washingtone, D. C.

Iš kairės: Morkutis Rudis, Antanas Rudis, Jr., Marija Rudienė, kongresm. Daniel J. Flood, kuris savo kalba atidarė Kongreso rūmuose pasisakymus apie Lietuvos padėtį, kun. Jonas Kuzinskas, šv. Jurgio parap. Chicagoje asistentas, atkalbėjęs maldą atidarant posėdžius Atstovų Rūmuose, John McCormack (Speaker), kongr. William Murphy, (LII). ir ALT pirmininkas Antanas J. Rudis. Nuotrauka daryta Speaker of the House McCormack rūmuose prieš kongreso atidarymą.

Kalbas Senate ir Atstovų Rūmuose pasakė 56 kongresmanai ir 11 senatorių. Senate minėjimui vadovavo J. Dodd, Conn.

Guests of Mr. McCormack, the Speaker of the House, on the occasion of the Lithuanian Independence Commemoration.

Iš Vasario 16 minėjimo Clevelande. Žymesni svečiai ir programos dalyviai. Iš kairės: tarybos narys E. Katalinas, mero žmona S.Locher, A. Mikulskis, J. Bublienė, Clevelando meras R. S. Locher, sol. J. Daugėlienė, G. Kudukienė, kun. prof. L. Schumacher ir B. Smetonienė.

Commemoration of Lithuania's independence anniversary in Cleveland.

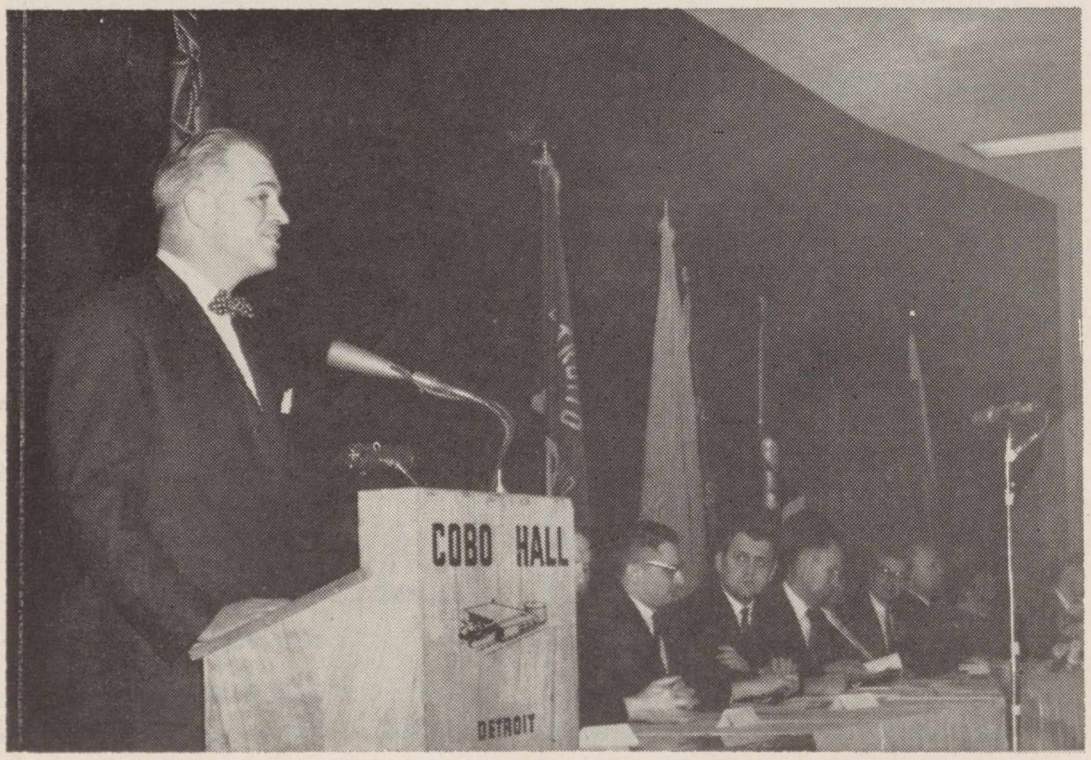

Svečiai ir pareigūnai Vasario 16 minėjime Waterbury, Conn. Iš kairės: dr. Petras Vileišis, Lietuvos gen. kons. V. Stašinskas, pagr. kalbėtojas; mero atstovas bei miesto sekr. Frank Shaknaitis; A. Čampė, Waterburio Alto pirm.; kun. P. Sabulis, skaitęs invokaciją; Marcelė Andrikytė, Alto direktorė, paruošusi minėjimo rezoliuciją. (Nuotraukoje nėra kalbėtojo A. Saulaičio, S.J.)

Ši foto nuotrauka su plačiu minėjimo aprašymu tilpo Waterbury American laikraštyje.

Guests and program participants in the Feb. 16th commemorations in Waterbury, Conn.

Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo šventės minėjime, Cobo Hall, Detroite, kalba 8 metus buvęs Michigano gubernatorius ir šiuo metu einąs pasekretoriaus Afrikos reikalams pareigas G. Menner Williams. Savo kalbą jis pradėjo lietuviškai "Mieli lietuviai!" ir užbaigė posakiu "Kas bus, kas nebus, bet Lietuva nepražus!". Prie prezidiumo stalo matyti — dr. K. Keblys, Algis Zaparackas, dr. V. Majauskas ir kt. Minėjimas vyko vasario 13 d. Lietuvos trispalvė buvo iškelta prie County Building stiebo. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą pagerbė atitinkamomis proklamacijomis Michigano gub. George Romney ir miesto meras J. Cavanaugh. Cobo Hall salėje dalyvavo apie 800 lietuvių. Foto St. Butkus

Undersecretary G. M. Williams speaking at the independence commemoration in Detroit, Michigan.

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

Generalinio Konsulo ir Lietuvos Laisvės Komiteto surengtame Vasario 16-sios surengtame priėmime: New Yorke (iš kairės): Gen. Kons. V. Stašinskas, Romas Kezys, Alg. Gureckas, Vliko pirm. V. Sidzikauskas A. Sniečkus, Guoda Kašubaitė, Juozas Miklovas, Alg. Budreckas, Regina Budrienė, Antanas Mažeika ir S. Gedvilaitė (pastarieji — Lapkričio 13-tosios žygio organizatoriai).

Iš Vasario 16-sios priėmimo New Yorke: solistė Vincė Jonuškaitė, konsulas A. Simutis ir Gabono garbės gen. kons. dr. Marion Mill Preminger.

Scenes from Lithuanian independence Day reception in New York, presented by Lith. Consul and Lith. Freedom Committee.

RAMINTOS LAMPSATYTĖS PIANO REČITALIS

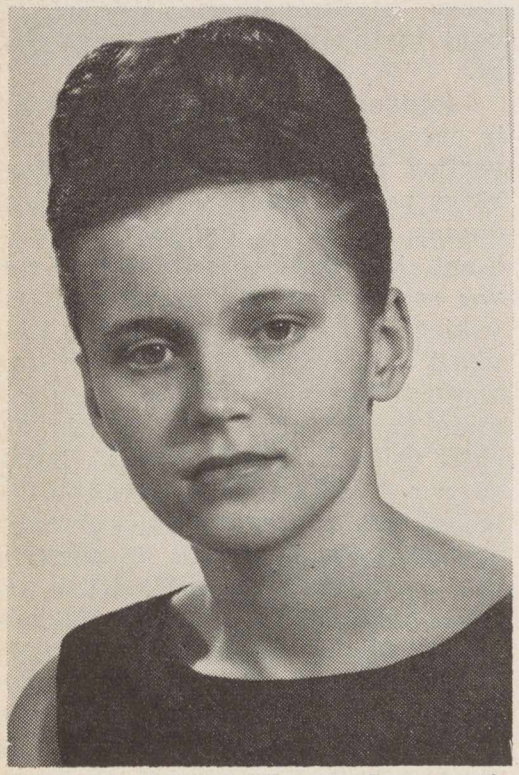

On April 23rd Miss R. Lampsatis is giving a piano recital at the Youth Center in Chicago. She is at an age of sixteen and a graduate of the piano class of Mr. A. Nakas.

Raminta Lampsatytė, pedagogų Palmyros ir Jurgio Lampsačių šešiolikametė duktė šią vasarą bebaigianti vid. mokyklą Chicagoje, turi išskirtinų muzikinių gabumų, kuriuos išvystė ištisą dešimtmetį lankydama muz. A. Nako studiją. Atsisveikindama su šia studija, balandžio 23 d., šeštadienį, 8 val. 30 min. vak. Jaunimo Centro salėje turės savo vienos rečitalį, kurio programoje atliks Scarlatti, Bach-Kabalevsky, Beethoveno, Čiurlionio, Šopeno, Lecuona, De Falla, Larregla ir V. Jančio kūrinius.

Raminta yra skambinusi įvairiuose meniniuose pasirodymuose. Ji yra akomponavusi buv. Metropolitan Operos solistui A. Braziui.

Be muzikos, jaunoji menininkė labai mėgsta dainą ir giesmę. Pernai ji dainavo maestro A. Kučiūno vadovaujamame operos chore ir, minint Lietuvos laisvės kovotojus partizanus, dalyvavo Verdi "Requiem" pastatyme, o šiais metais dalyvauja kaip choristė keturiuose "Traviatos" spektakliuose. Pažymėtina, kad ji groja vargonais "Tėviškės" parapijoje, dažnai ten pavaduodama vargonininkę, nuolat akomponuoja savo tėvo vedamam chorui, kartais moko atskiras to choro partijas.

Antras jos mėgstamas dalykas — tai tapyba, kurios jau kelinti metai mokosi pas dailininką A. Rūkštelę. (Šis dailininkas nutapė spalvingą savo mokinės portretą, kuris vaizduoja Ramintą prie pianino). J. T.

R. Lampsatytė, solistas A. Brazis

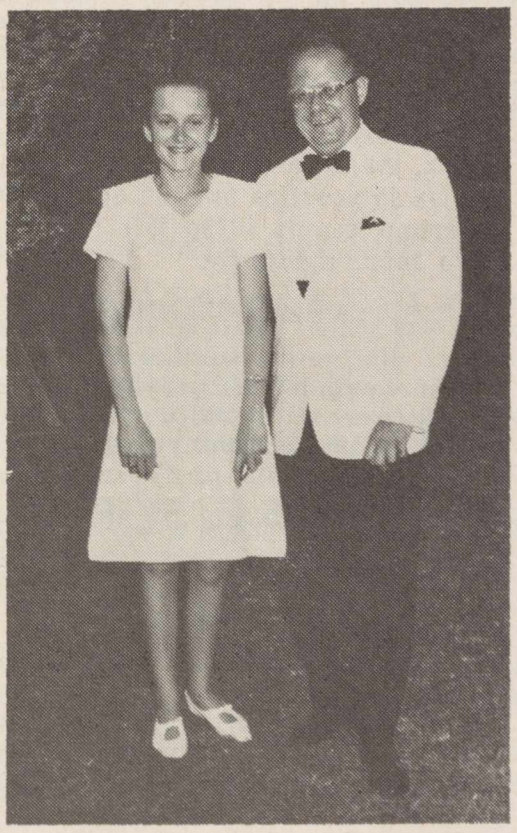

Liet. Teisininkų Dr-jos centro valdyba po posėdžio, įvykusio š. m. sausio 29 d. Iš kairės sėdi: V. Sidzikauskas, v.p., J. Šlepetys, pirm., A. Ošlapas; stovi: A. Diržys, N. Y. sk. pirm., dr. B. Nemickas, v. narys, A. Senikas ir A. Sodaitis (Nėra M. Brako).

Foto L. Tamošaitis

Central commitee of the Lithuanian Judges' Association.

Ši valdyba yra numačiusi išleisti L. T. Metraštį, kurio komisijon įeina J. Brazinskas, A. Sodaitis, V. Vaitiekūnas. Draugija leidžia laikraštį — Teisininkų žinias, kurių redaktorium (pasitraukus L. Šmulkščiui) pakviestas J. Gliauda. Nutarta, kad kiekvienas skyrius parūpintų lėšų išleisti vienam numeriui. Teisininkų draugijos 45 metų nuo įkūrimo ir 20 metų nuo atsisteigimo c. valdyba nutarė drauge su New Yorko skyrium organizuoti sukakties minėjimą. (Rs.)

DARBININKAS išeina du kart savaitėje. Prenumerata metams $7.00. Naujiems skaitytojams pirmais metais tik $5.00.

DARBININKO administracijoje veikia Spaudos Kioskas. Čia gaunami naujausi lietuviškų knygų leidiniai, maldaknygės, lietuviški kryželai, gintaro ir odos lietuviški išdirbiniai bei lietuviškos plokštelės.

Visais reikalais kreiptis

DARBININKO ADMINISTRACIJA

910 Willoughby Avenue • Brooklyn, N. Y 11221 • Tel. GL 2-2923

ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI

LIETUVIŲ DIENOS

Kovas 1966

— Vis daugiau mūsų skaitytojų nusiskundžia, kad dėl regėjimo nusilpimo jie nebegali įskaityti LD-nų žurnale spausdinamo teksto, dėl to jie turį nutraukti prenumeravimą. Esą gaila palikti be žurnalo. Gaila ir mums ištikimų skaitytojų. Norėdami bent kitų dėl tos priežasties nenustoti, įsigijome šiuos, va, kaip dabar skaitote rašmenis. Jais spausdinsime daugumą LD žurnalo teksto. (Šiame numeryje tokio didžio raidėmis surinktas 7-to puslapio tekstas).

Šie rašmenys yra labai aiškūs, o skyrelių pavadinimams ir pabrėžtiniems žodžiams turi **tamsius-riebius rašmenis.**

Šie rašmenys vadinasi Times Roman with Bold, 9 taškų didumo.

Pirmųjų puslapių tekstą (vedamuosius 3-me puslapy), interview, (4 ir 5 bei 6 psl.), beletristiką spausdinsime šiais rašmenimis (10-ties taškų), gi poeziją — to paties rašto *kursyvu* arba 9 taškų riebiais rašmenimis.

Parašus po iliustracijomis spausdinsime šiais rašmenimis (tamsiais), gi anglišką tekstą to paties rašto (Modern 8 pt.) šviesiais rašmenimis — kaip šis.

— Kovo 12 d. Los Angeles Tautinių namų salėje Santaros-Šviesos skyrius, kuriam čia vadovauja B. Raila, surengė filmų vakarą; tarp kitų buvo rodoma Romo Šležo susuktas filmas pagal J. Jurgio apysaką "Velnio bala". Daug susidomėjimo kėlė jame vyriausią vaidmenį atliekąs rašytojas Antanas Gustaitis (filmo kalba, aišku, angliška).

Susirinkusieji turėjo progos apžiūrėti Paryžiuje gyvenančio dail. Prano Gailiaus graviūrų ir pastelių parodą.

— Losangeliškis solistas tenoras **Antanas Pavasaris** kovo 12 d. dalyvavo T. Jėzuitų "Laiškai Lietuviams" žurnalo metiniam parengime ir atliko dainų ir arijų koncertą. Parengimo metu įteiktos premijos laimėjusiems rašinių konkursą tema "Jaunimo gyvoji atsakomybė dabarty". (Konkursui buvo atsiųsta 20 rašinių).

— UCLA profesorė dr **M. Gimbutienė** vėl pasirodė su stambiais archeologijos ir proistorės veikalais. Visų pirma minėtinas didžiulis veikalas "Bronze Age Cultures in Central and Eastern Europe". 682 teksto puslapiai ir 115 puslapių iliustracijų. Paris, The Hague, London, 1965 metai. Kaštuoja $40.00.

Viena iš bendradarbių M. Gimbutienė yra enciklopedinio pobūdžio veikale "Fischer Weltgeschichte". 400 psl., išleista 1966 metais. Ji taip pat bendradarbiauja R. W. Ehrich 558 psl. knygoje "Chronologies in old World Archaeology".

Dainų šventės emblema
Dail A. Kurauskas

Trečioji dainų šventė įvyksta Chicagoje liepos 3 dieną. Ji seks po jaunimo kongreso, todėl ta proga tikimasi daug lietuviškojo jaunimo ne tik choristų, bet publikos tarpe.

Dainų šventės komitetui vadovauja dr. S. Biežis (3241 W. 66 Place, Chicago, Ill. 60629, tel. RE 7-7868), informacijos komisijai — dail. Vl. Vijeikis (4346 So. Western Ave., Chicago, Ill. 60609); bus išleista keletas žiniaraščių spaudai, radijo valandėlėms ir žurnalistams, kad lietuviškoji visuomenė būtų plačiai informuojama.

Anglų kalba informacijos pirm. yra žurnalistas S. Pieža; jis rūpinsis Dainų šventę (ir jaunimo kongresą) propaguoti amerikiečių spaudoje).

Dainų repertuaras jau išsiuntinėtas chorams, ir jų jau yra užsiregistravę dalyvauti 23.

Svarbiausią programos dalį sudarys B. Budriūno specialiai parašyta kantata "Tėviškės namai", kuri, kaip specialistai sako, bus tikras šventės vainikas. Ją chorai jau ruošia visu įtempimu, o kai kurie (Omahos) dalimis jau yra dainavę Vasario 16 minėjime.

Dainų šventės dirigentai bus: Alice Stephens — garbės dir., J. Kačinskas, A. Mikulskis, P. Armonas ir Br. Budriūnas ("Tėviškės namų" kantata), F. Strolia — jungtinio vaikų choro.

Projektuojama šventės programą įrašyti į juostą.

— Vasario 26 d. Chicagoje Santaros Šviesos federacija Jaunimo centre surengė tragiškai mirusio **poeto Algimanto Mackaus** minėjimą. Šalia A. Nykos Niliūno paskaitos buvo literatūrinė dalis (L. Sumos eilėr. ir K. Ostrausko 1 veiksmo vaidinimas) ir turtinga muzikinė dalis. Specialiai tam vakarui A. Mackaus tekstais D. Lapinskas parašė "garso ir šviesos spektaklį"— "Cantata declamata" "Mirusiems mūsų mylimiesiems"; cantatoje solo dainavo S. Baras ir A. Stempužienė, deklamavo M. Pakalniškytė ir L. Barauskas, kalbantį vyrų chorą atliko 12 asmenų. "Draugo" korespondentas rašė, kad "vakaras buvo tikrai įdomus ir poetas A. Mackus ne banaliai, bet kūrybingai pagerbtas".

Dr. S. A. ir Ona Bačkiai. Dr. Bačkis yra Lietuvos Pasiuntinybės Patarėjas.
Dr. & Mrs. Bačkis. Dr. Bačkis serves as counselor of the Lithuanian Legation in Washington, D. C.

DR. BAČKIO 60 METŲ AMŽIAUS SUKAKČIAI

Vasario 10 dieną dr. Stasys Antanas Bačkis, Lietuvos Pasiuntinybės patarėjas Washingtone, sulaukė 60 metų amžiaus. Ta proga verta nors trumpai, paminint kelis jo gyvenimo, momentus, pažvelgti į jo nueitą kelią ir veiklą.

Nedaug šiandieną laisvajame pasaulyje turime taip gerai pasiruošusių ir su tokiu stažu politikų ir diplomatų, kaip dr. S. Bačkis. Išsimokslinęs Paryžiaus aukštosiose mokyklose (Paryžiaus un-to Aukštųjų Tarptautinių Mokslų Institutas, Paryžiaus un-to Teisių fakultetas), kur apgynė daktaro laipsniui disertaciją ir nuo 1930 m. buvo priimtas į Lietuvos U. R. Min. politinios departamentą sekretoriaus pareigoms. Nuo 1934 m. buvo U. Reik. ministerio sekretorium. Po aštuonių metų dr. B. grįžta į Paryžių, šį sykį jau kaip Lietuvos Pasiuntinybės sekretorius. Vėliau pakeliamas į Įgalioto Ministerio rangą.

Iš šio posto dr. S. Bačkiui tenka dažnai dalyvauti įvairiose tarptautinėse konferencijose, oficialiai ginant Lietuvos reikalus Genevoje ir kt.

Lietuvos rusų-vokiečių, o vėliau ir pačios Prancūzijos vokiečių okupacijos metais, užimant tokį atsakingą postą, reikėjo daug energijos, drąsos, takto ir diplomatijos, veikiant, laviruojant ir keliant Lietuvos reikalus. Pagaliau, kai 1943 m. vokiečiai areštavo ir deportavo Lietuvon ministerį P. Klimą, Lietuvos atstovavimo ir lietuvių interesų gynimo darbas užgulė dr. Bačkio pečius. Onos ir Stasio Bačkių butas (5, rue de Messine), netekus Atstovybės rūmų, tapo centru, kur tilpo ir atstovybė ir Balfas ir lietuvių pabėgėlių priebėga. Iš čia sklido parama (1945-60 dr. B. buvo Balfo įgaliotiniu) ir informacija.

Nežiūrint sunkių ir painių politikos ir diplomato pareigų, dr. B. nėra vien tik kabineto žmogus. Jis daug reiškėsi organizacijų bei kultūros ir mokslo gyvenime. Sunku būtų trumpai išvardinti jo užimtos visuomeninės pareigos, pradedant Stud. At-kų pirmininko, Valančiaus Liaudies universiteto rektoriaus ir baigiant pareigomis ACEN delegacijoj Paryžiuje ir kt.

Šalia daugelio paskaitų, informacijos leidinių, brošiūrų, čia itin norisi paminėti dr. Bačkio kultūrinės veiklos momentą, 1955 m. Paryžiuje surengiant O. V. Milašiaus 10 mirties metų minėjimą, kurio komitetą sudarė eilė prancūzų Milašiaus talento garbėjų. Ta proga pasirodė daugelis straipsnių spaudoje ir prisidėjo prie Lietuvos garsinimo.(r.)

— Spauda praneša, kad kovo 3 d. nuo širdies smūgio mirė **Petras Sagatas,** atostogaudamas Floridoje.

P. Sagatas, šių dienų liaudies poetas, buvo gimęs 1882 gruodžio 15 Pakruojaus valsčiuje. 1913 m. atvyko į JAV-bes. Apie 40 metų dirbo sodininkų Country Club, Glencore, Ill. Nepaprastai mylėdamas gamtą, jis ir savo poezijoje apdainavo ją, jungdamas su tėvynės ilgesiu. Dažnai minimas gimtasis Kruojos upelis. 1957 m. išėjo eilių rinkinys Saulėleidžio spinduliuose, 1962 — Plauk, mano laiveli.

Visą jo poezijos puslapį su foto ir aptarimu esame įdėję LD 1957 m. kovo mėn. numeryje.

Jei reikia apdrausti namus, automobilį, gyvybę ir pn., pirkti ar parduoti nuosavybę, kreipkitės telefonu NO 4-2919

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

INSURANCE

arba apsilankykite įstaigoje

4366 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029.

Lith. Charge d'Affaires and Mrs. Kajeckas with a group of guests beside a painting of the Declaration of Lithuania's Independence Act in the Lithuanian Legation, Washington, D. C.

Lietuvos Atstovas ir O. Kajeckienė su grupe svečių ties Nepriklausomybės paskelbimo akto paveikslu Lietuvos Atstovybėje Wašingtone Vasario 16 priėmime.

Nuotraukoj matyti: tarp p. J. Kajecko ir O. Kajeckienės — A. Rudis, ALT pirmininkas, Msgr. dr. P. Slivinskas iš Apašt. Delegatūros, o šalia O. Kajeckienės — E. Jurgėlaitė, Mackievičaitė iš Chicagos, K. Žalkauskienė, P. Labanauskas, O. Bačkienė, E. Mažeikienė, A. Vasaitis; į kitą pusę — šalia Lietuvos Atstovo — Barbara Darlys, V. Rutelionis, J. Rutelionienė, prof. dr. Lev Dobriansky (su akiniais), J. Gricius, kun. J. Gedra, E. Jurgėlienė, H. Kulber ir Tarulienė.

U. S. CONGRESS UPHOLDS

Lithuania's Freedom Cause

The elected representatives of the American people told their nation and the world on February 16th that they intend to work hard for the restoration of independence to the Lithuanian nation. In an impressive manifestation of United States libertarian tradition and devotion to the principle of universal self-determination, 17 Senators and 74 Representatives took the floor to express their solidarity with the Lithuanian struggle for freedom. Selected excerpts are given here.

DIRKSEN SAYS SPEECHES NOT ENOUGH

Senator Dirksen (R., Ill.) emphasized that the captive peoples' quest for freedom "cannot live on speeches alone." He said that the time had come for the Congress to act on his Concurrent Resolution 10, which asks for Soviet withdrawal from the Baltic States and U. N.-supervised free elections.

U. S. CANNOT AFFORD TO FORGET LITHUANIA'S FATE (Sen. Laushe, D., Ohio)

"Let us make sure that he (the Lithuanian, Ed.) knows that he has not been forgotten. The hopes of almost three million people behind the Iron Curtain are important to us. Our voices can be heard. Be they raised only in protest, they can keep hopes alive that are important to the future of the free world.

"No free nation can afford to forget the fate of a people whose traditions and ideals are linked to its own. No free nation can afford to give the impression by word or deed that it leans toward proposition that might make right. The United States does not accept this proposition. It recognizes the right of the Lithuanian people to determine their future in freedom. It looks forward to the day when they will once more be able to join the cmmunity of free nations."

LITHUANIAN STRUGGLE — UNIVERSAL SYMBOL (Sen Javits, R., N. Y.)

"Despite these long years of Communist rule, the Lithuanian people have not lost their strong sense of what liberty means. Their struggle still stands as a symbol to other nations yearning to be free... The Lithuanian people should never abandon hope for a truly independent state..."

U. S. SHARES LITHUANIA'S IDEALS — (Sen. R. Kennedy, D. , N. Y.)

"... The spirit of the Lithuanian people has not been dominated... Today, Lithuanians everywhere look to a time when their people will be once more able to follow their daily pursuits in freedom... The peope ofl this country share the ideals of the people of Lithuania." (Elta)

LIETUVIŲ DIENOS
MARCH / KOVAS 1966

USA – USSR CONSULAR TREATY AND THE BALTIC STATES

EDITOR'S NOTE: At the time the Soviet Russians arrested and convicted American student Newcomb Mott, Senator J. W. Fulbright, chairman of the Senate Foreign Relations Committee, publishing a long letter in the Washington Post. The Senator was agitating for the ratification of the Consular Treaty, presumably to prevent another similar occurence. Subsequently Mr. Mott died under very suspicious circumstances. Many people believe that the Russians, failing to interest the United States in an exchange for some Russian spy held in this country, murdered Mr. Mott.

The Consular Treaty in question, undoubtedly will again be brought up before the Senate for ratification. That treaty vitally affects the Baltic States, therefore, the contents of the letter of Mr. Alfred J. Bielskis, sent to the Washington Post in response to Senator Fulbright's statemens, are of great interest.

Editor of The Washington Post
Washington, D. C.

Dear Sir:

This is in regard to Senator J. W. Fulbright's letter in the Washington Post of November 22nd. It is rather difficult to understand why such distinguished statesman as Senator Fulbright chose your fine editorial of Nov. 5th to promulgate the approval of the Consular Treaty with Soviet Russia. Your editorial rightfully condemned the Russians for the arrest (and now the conviction) of an innocent American, Newcomb Mott, who happened to blunder across the Soviet-Norwegian border. The honorable Senator knows well that there is a Consular Section in the United States Embassy in Moscow, yet the Russians failed to notify the Embassy of Mott's arrest. The Senator remarks that had the Consular Treaty been ratified, the Russians would have been obliged to notify of the arrest. This is inconsistent with the existing facts.

The proposed Consular Treaty provides for no special powers or authority to the United States to enforce such treaty. It provides for no assurance that the Soviets will not continue arresting Americans whenever it suits their purpose. Therefore, such a treaty can never become "an instrument for the protection of Amercan citizens in Soviet Union," as states Senator Fulbright. The senator knows well that Soviet Russia observes such treaties only as long as they serve the Soviet purpose. The Russians have already broken and violated over fifty treaties solemnly entered into with many countries, because those treaties were of no further service to the Soviets.

Our Senate has rightfully refused to consider the approval of the Consular Treaty with Russia, because it would open wide the door to the establishment in various important centers of our country Soviet Russian espionage agencies, protected by diplomatic immunity as is provided in that treaty. Let us remember that years ago there were Soviet Russian consulates in Los Angeles, New York and in other major American cities. Our Government had to close them all because they actually were Russian spy centers.

It is very regretable that our honorable and scholarly Senator calls it an "advantageous treaty". Yes, advantageous to the Soviets, but to our country it would be very definitely onerous, and as such it is undesirable and it should not be ratified until Soviet Russia proves by actual deeds it will positively honor and observe the provisions of such treaties, also that it will recognize and honor the basic individual human rights in the occupied countries.

It is so naive to contend that "were it (the treaty) in effect now, the United States would be able to provide protection for Mr. Mott against arbitrary Soviet practices." The Soviets have repeatedly arrested and imprisoned many Americans at will whenever their scheme called for such action. No treaty can force them to refrain from such "arbitrary practices," as Senator Fublright remarks, because the Soviets consider the treaties unilaterally.

In the past we have arrested some Russians here when they were apprehended in spying or engaged in some subversive activities. But, we released them because they claimed diplomatic immunity. The Consular Treaty in question provides much broader immunities even to minor emploees of the Soviet consulates. Therefore, the treaty in its present form should not be ratified, and, furthermore, no other treaty should be negotiated with Soviets until they prove by deeds that the treaties will be honored by them.

As it stands now, Soviet Russia has with force and arms occupied many non-Russian countries including the Baltic States, Latvia, Estonia and Lithuania, and forcibly incorporated them into the "Soviet Union". The United States and many other countries have refused to recognize such incorporation and condemned Soviet Russia for its aggressive and inhuman acts against sovereign countries. Now, in the proposed Consular Treaty it is referred that the second party to the treaty is "The United Socialist Soviet Republic." There is no reference in the proposed treaty—not a word — regarding the countries forcibly incorporated into the USSR. Thereby, the Soviets inject into the treaty a presumption that those countries became an integral part of the Soviet Union. In this sly manner Soviet Russia is endeavoring to obtain indirectly a recognition and legalization of its wrongful acts, acts which are contrary to the international law and in violation of common decency.

It is inconceivable that the distinguished Senator would wish to legalize Soviet Russian acts which were **ab initio** illegal, inhuman, immoral, and indecent.

For any further information on Soviet Russia, it is advisable (even for the good Senator) to read and re-read "The Soviet Empire, a Study in Discrimination and Abuse of Power," prepared by the Congressional Library experts and published by The Unted States Government Printing Office, Washington, D. C., in August, 1965.

My interest in these affairs is more than casual or academic. I am one of those American Citizens who has been arrested and held by the Soviets (Berlin, October, 1949). I was just a lot luckier than Mr. Mott. I'm also a graduate of the U. S. Army's Occupational Counter Intellgence School.

A. J. Bielskis

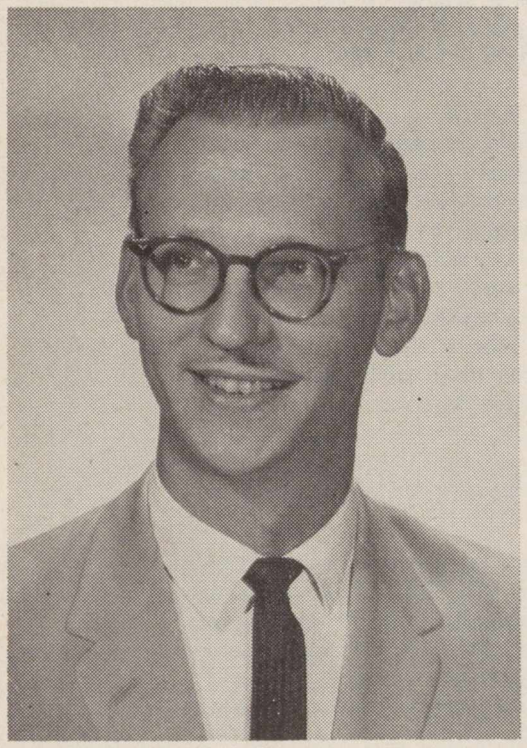

Alfred J. Bielskis, author of the article printed on this page. He is Vice President and Personnel Director , Security First National Bank; he is the son of the Consul General of Lithuania and Mrs. J. J. Bielskis.

A. J. Bielskis, šiame puslapyje spausdinamo rašto autorius, J. J. Bielskio, Lietuvos gen. kons. sūnus.

THE SEASONS (METAI)

of

Kristijonas Donelaitis

1714-1780

COMMEMORATIVE PUBLICATION
of
TWO HUNDRED FIFTIETH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH

Rendered from the Lithuanian into English verse by
Nadas Rastenis

PUBLISHED BY LITHUANIAN DAYS PUBLISHERS

SEVEN YEARS SENTENCE FOR LTHUANIAN TOURIST

The Soviet Press has announced that a military court in Minsk has sentenced 37-year old Antanas Petrauskas (Anton Petrovski) to seven years imprrionment for alleged spying. Petrauskas was born in Lithuania, and lived there till 1960, when he was allowed to move to West Germany. He acquired German citizenship, married and settl-

Continued on page 25

THE BIRDS

A short story by **Marius Katiliškis**

It was the third winter already for Kazimieras Ginčas in this new country and still he had not forgotten anything of those memorable days when he was put into a ship and borne across the vast seas. He remembered just as vividly the two-day train journey which followed, taking him to that enormous city near the lake, which to him seemed just as large as the ocean he had crossed. It was arranged that he would live with his youngest daughter; he would make himself useful by helping them with their children.

A new life had begun for old Ginčas. Everything was different here from what he had been used to, and he was surprised to learn that even quite old people seemed capable of earning money, not that they intended to put it aside for their funeral, but because they liked to spend freely on entertainment and on other luxuries.

His daughter and his son-in-law got up to go to work before dawn and they would come back tired and cross late in the day. He himself stayed at home to take care of the chldren and by the end of the day he felt far more tired than he had ever been during the busiest times at home on the farm.

Week followed week with their ever recurring pay-days and he waited for the week-ends only so that he might go far a walk in the street, or knock out the ashes from his pipe on the trunk of the tree which grew opposite their house. He often longed to get out into the country for a little while or wished that he could at least reach the outskirts of this town. From time to time he would try to find his way out of the city, but the endless streets, the sooty houses, the factories, the railroads and the automobiles would surround him on all sides and conspire to keep him their prisoner. That there was something else in this country besides factories and cars he found it hard to imagine, as he had forgotten completely the broad grassy plains seen on his long journey by train.

He would go to church on Sundays with a silver coin in his palm, so that he might drop it into its place precisely at the moment when they rang a bell in his ear and placed a basket in front of his open prayer-book. Or his family would take him to a park where every tree was worn from being rubbed against, where the grass was welded to the ground and the leaves torn and ragged. But even these outings poor as they were, grew rare and far between as his son-in-law and his daughter began to work on Sundays as well, saygin to think about bying a car; iron was hot. Soon they would begin to think about bpying a car; then they would all drive out into the country for a good rest.

Those were difficult days for old Ginčas. A cough began to worry him and it was hard for him to breathe. He thought he was going to suffocate from all the smoke and the soot around him. It was as if he had a starling whistling in his chest. And when the children started to go to school, he felt that they were growing away from him and that he did not understand them any more. They used to spend a great deal of their time looking at a box placed in the corner of the room where the most terrible things were to be seen through a glass wall. No matter how hard he tried to dissuade them, they would insist on doing what that evil box showed. They found themselves enormous hats, they rode on each other backs, shouting and shooting in the air with their toy-pistols, close to the old man's ears. Besides, his grandchildren soon began to quarrel among themselves in a strange language which the old man did not understand. It was like the talk of the birds to him; or strange, wicked birds.

Yet there was none who understood the language of the birds so well as he did. During his long life and especially in his earlier days he had always been conscious of their presence as he rose in the mornings and as he went to sleep at night, as he sang and even as he cried. He was capable of telling them apart not only by their feathers and the way they sang, but also from their flight and from the faint chirruping in their nests. Hadn't he always waited, full of impatience, to see the birds in flight in the early springtime and in the autumn? In those soft, mild days, when the air was steeped in expectancy, he would remain standing for a long time in the porch or in the yard, watching the sky.

He had been told that no birds would ever dare to fly across such a large city as this, except perhaps a sooty sparrow or a re-breasted thrush. But it was no place for geese or for cranes.

One day when the snow had melted and when a sharp, fresh wind had thrust itself inbetween the houses, bringing with it a strong, pungent smell of damp earth, he said:

"The birds will be flying back home any time now... If only I could follow them. Why, I'd find myself in the middle of our own fields once more... Every spring flocks of birds used to settle in our pastures, so that it looked from a distance as though the sheep from the whole village had been driven there to graze... Yes, there were so many cranes in those days."

His son-in-law would laugh goodnaturedly at the old man, as if at a small child, and he would say to him:

"Remember, Father, we're five thousand miles out of their route. Those cranes will never reach our village."

But the old man would not change his reasoning. It was early spring, the very time for the birds to return home; and how short his shadow was at midday! Why, it was scarcely a foot long and the sun felt hot on his bare head. It was even hotter here than in Bavaria, where they had found their first refuge after leaving home. Surely they themselves had been travelling southwards all the time, close to the main route of the birds.

As the days went by, he still held firm to his belief and he said to them again one dark, cloudy morning in the autumn:

"If I were to see a flock of geese now, I'd wave my cap in the air and they'd be sure to cackle to me. Oh, I'd get the news from them all right! They'll be on their way from our own pastures now..."

He was often to be seen standing cap in hand, as if waiting for an opportunity to prove the young ones wrong, who had explained to him patiently that he would hear nothing through the deafening roar of the city, no matter how large a number of birds were in passage in the sky.

As the third winter approached its end, Kazimieras Ginčas began to feel more than usually uneasy. It was not so much his chest that worried him; it was belief that they had brought him here to die and that no miracle would ever take him back to his birthplace to rest in the old cemetery under the elms. The old man longed more than ever to send a greeting through the birds to his old home, which he knew he was not to see again.

It happened that one turbid, sultry night his daughter awoke just as her father was groping his way out through the door noiselessly. She waited a while before waking her husband and asking him to go and see what the old man was doing such a long time. He had certainly been more trouble to them lately than he was of use.

The young man went out into the night and saw old Ginčas standing in the middle of the street near the tree which grew opposite their house. He was in his white underclothes with his hands raised in the air. He was waving and shouting excitedly!

"Hearken to them... There they are!.. Just you listen to them! See how they fly!... There's another, aye and yet another... Look!"

His son-in-law stood rooted to the spot. Suddenly he forgot his vexation, he was moved by the old man's words and gestures. He remembered something that he had experienced in his childhood... The very night recalled to him days that he had known in his youth; warm, sultry days which came directly after the thaw and were full of the delicate scent of growing grass, of the buds about to break and of the sap which flowed vigorously under the bark of the trees. Was it really the cranes flying then? He stood still and listened attentively with his eyes on the old man's hands. Yes, he did hear a strange, muffled sound; was it a rustling, a cackling the beating of wings? The birds seemed to be flying very low, and if you had climbed on to the roofs, you could have touched them with your hand. He saw a long, dark shadow moving slowly across the sky below thin clouds that veiled the face of the moon.

All this time the town lay sound asleep like some giant beast. No car or aeroplane no train or factory siren or distant tram-car disturbed the perfect silence. And it seemed to the young man that the whole air was fragrant with the aroma of young birch-trees breaking into leaf, although there was only that one small shabby tree growing in their street.

It was the old man's last spring.

Translated from the Lithuanian
by **Danguolė Sealey**

Books & Periodicals

A book on living standards in the Baltic Countries

The Institutum Balticum at Koenigstein in the German Federal Republic has published its fourth year book. Every publication of the Institutum Balticum deals with some major problem in the present day life of the Baltic countries and peoples. The recently published year book treats in eight separate articles the problems of living standards. Latvian and Estonian authors write about the following aspects of the problem:

Social Changes in the Baltic Soviet Republics (Nikolaus Valters); The System of Social Insurance and Public Social Welfare in Soviet Latvia (Adolfs Schilde); Living Conditions and Living Standards of Workers & Employees in Soviet Latvia (Andriws Namsons); Urbanization and Decline of the Living Standards of the Country Population in Soviet Latvia (Janis Bokalders); Women's Conditions of Life and Work in sovietized Baltic Countries (Mall Kuusik); Building Activities and Housing Conditions in Soviet Estonia (Arnold Purre); Public Health Service in the Baltic Soviet Republics (Gottliet Ney).

The articles of the Acta Baltica are based on original Soviet sources. Acta Baltica ought to be a welcome publication for everybody interested in current problems of the Baltic countries.

Liber annalis Institutii Baltici: **Acta Baltica IV.** Koenigstein im Taunus 1965, 231 pp. Price DM 15. Distribution: Institutum Balticum, 624 Koenigstein im Taunus, Bischof-Kaller-Strasse 3, German Federal Republic.

Starting April, 1923, all stamps found in circulation in the Klaipėda territory were overprinted with the Litas currency.

Pradedant 1923 m. balandžio mėn. visi Klaipėdos krašto p. ž. buvo perspausdinti lito valiuta. Keturi pavyzdžiai čia parodyti.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

Part LXXXV

By Antanas Bernotas

In the night of January 15th started the great assault of Klaipėda from the south side. Frenchmen and German gendarmes were barricaded in the buildings of the Sendvaris estate and met the insurgents with heavy fire of machine-guns and rifles. Insurgents had to attack on snow covered fields in severe cold. The losses were heavy. Early in the morning Sendvaris was captured. Insurgents took 30 Frenchmen with their commanding officer, Lieutenant Soulier, as prisoners and confiscated their arms. Other groups of insurgents took the suburbs of Gecėvė and Smeltė and pushed forward near the center of the town. Another group of insurgents surrounded the town from the north side, attacking through the forest of Giruliai (Foersterei) and approached the army barracks on the outskirts of town, where half of a French garrison was stationed. The French soldiers in the barracks, however, showed no resistance. Insurgents ordered them to stay in their barracks and not to interfere in the insurrection. The Frenchmen obeyed this order and remained calm. It is to be noted, that among the insurgents of Klaipėda there were two American - Lithuanians. Captain Darius (later the famous Trans-Atlantic flier) and Zamkus.

The group of insurgents led by Bajoras-Kalmantas was the first to reach the River Dangė and the downtown bridges. The Frenchmen were barricaded inside the building of prefecture and defended themselves with a heavy machine-gun fre. Insurgents had no other expedient as to attack the building with hand-grenades. Finally, Lieut. Burokevičius was killed by a grenade when some grenades were hurled into the building, the defenders surrendered. The insurgents rounded-up 63 Frenchmen as prisoners, among them the chief of the garrison, major Thibaut, and the French High-Commissary Petisne himself. Commissary Petisne remanded the leader of the insurgents, Jonas Budrys, to appear before him and explain his action. When Budrys arrived a truce was drawn up between him and the chief of the garrison, maj. Thibaut. The Frenchmen were allowed to return to their barracks and their weapons were returned to them. During the insurrection 20 of the insurgents, 2 Frenchmen and 1 German were killed and several injured.

Meanwhile, High-Commissary Petisne was not willing to accept the rebels' priority and he threatened that Lithuania would be involved in international difficulties. He also called French warships for help, and they arrived to the harbor of Klaipėda two days later. But the insurgents did not give up, they did not accept capitulation, instead, they staged a big military parade in the streets of Klaipėda.

At once a new insurgents' Directorium under Erdmonas Simonaitis (now living in W. Germany) was formed which took over the country's governing affairs. A part of the "Freistaatlers" fled to Germany, others remained calm and obeyed the orders of the new government. Even Germany's envoy, Graf Lambsdorf, recommended not to resist the change of the government. The Supreme Committee for Liberation of Lithuania Minor met together in Šilutė on January 19th again and issued an appeal to Lithuania asking for the Territory of Klaipėda be attached to Lithuania proper. Poland's Charge d'Affaires Szarota, as persona non grata, was ousted by the rebels on Jan. 20th.

Early in the morning of January 19th the whole French garrison and High-Commissary Petisne with his staff left Klaipėda on French war ships. On Jan. 25th a special commission of Allied Forces, consisting of Frenchman Clinchant, Englishman Fry and Italian Aloisi, arrived in Klaipėda. They started to investigate into the affairs of Klaipėda. At first the commission threatened with international sanctions, but after surrendered and started negotiations. On Jan. 24th Lithuanian Seimas took Klaipėda's affair under consideration and decided to accept the country's bid to join Lithuania proper under autonomical stipulations, which yet had to be settled. At once a special envoy from Lithuania was sent to Klaipėda, the former president, Antanas Smetona. On February 15th a regular Directorium was formed un-der Viktoras Gailius, which was acceptable to the Allies and the German population as well. Afterwards difficult international negotiations started between Kaunas and Paris, which ended with the signing of the Statute of Klaipėda's Territory.

(To be continued)

ESTONIAN STUDENTS BUILD IN KAZAKHSTAN

Among students who were sent last summer from the occupied Baltic countries to the newly-cleared lands in Russia there were over 400 Estonians. They were engaged in building operations in eight sovkhozes of the Stachinski Rayon. The group consisted of students of the university of Tartu, Academy of Agriculture, the Institute of Pedagogy, the Institute of Music and Theatrical Art, the Polytechnical Institute — all the six establishments for higher education which work in occupied Estonia but are subordinate to the Federal Ministry of Higher Education in Moscow.

The daily organ of the Estonian Komsomol "Noorte Haal" published "Diary Notes" by an anonymous student working as a building-trades operative in Kazakhstan. We read:

June 14. To-day again the work was very hard. We repaired a foundation which had been wrongly constructed yesterday. We used bars and pickaxes. My hands ached worse than on the first day and they were full of blisters. In the afternoon we started casting the new foundation. We are not used to constructing foundations of boulderstones but the work, nevertheless, is interesting and varied— we prepare the mortar, we carry it to the building-place, we toil at moving the stones. So far we have mixed the mortar by hand but have been promised that a mixer would be brought soon.

June 16. The work has never been as hard as to-day, probably no such exertion will be necessary any longer. Moreover, the heat is oppressive. I admire the girls who are working together with us as our equals. The girls who are woring as cooks have a still more difficult job. They get up every morning at 4 o'clock yet they never can go to bed before midnight. To-day we were again working at the foundation. After to-day's work it was my turn to be on kitchen duty. I had to saw and chop wood. I carried water.

June 24. On Saturday the mortar-mixer broke down. Once again we have to mix mortar by hand. The walls are rising and our work grows more complicated. It is more difficult to construct the walls than to cast the foundation...

July 25. ...The walls are rising. The commander was here talking already of a new building. There are rumours that a part of our group will start a new building. I should never have thought that people can live in such a way. In the beginning we were shy but now we are talking everything... Local time here is three hour ahead of time in Estonia. The boys lengthened the aerial by 4 meters but we very seldom succeed in taking in transmission from Tallinn... ("Noorte Haal", August 17, 1965).

The "Diary Notes" are illustrated with a picture of a girl student of the Institute of Pedagogy in Tallinn constructing a wall of boulders.

When the Estonian students came home from Kazakhstan on Sep. 2 a letter of acknowledgement from the Stachinski Rayon party committee was already waiting for them. The letter says that Estonian students had accomplished buildings and installations to a value of 700,000 rubles (ca $630,000). They had completed, ready to be taken into use, 5 dwelling-houses (1,212 sq. m housing space), 4 big cowsheds, finished the construction of the main building, dormitory and eating-house of the veterinary tethnicum (technical school) in Koturkul, and school-houses in two sovkhozes, Estonian students had also helped to construct a granary with the capacity of 3,000 tons.

Beside the direct work, the students who had been sent to the virgin lands had to perform so-called social duties. They delivered 105 lectures to the local population, gave 69 concerts, arranged 70 athletic competitions, 12 photograph exhibitions, 13 dances (where they taught modern dances), 6 fashion shows (the girls demonstrated their better clothes). Furthermore, the girl students showed the sovkhoz women how to dress the hair, and organized gymnastics lessons for the children. (From the "Newsletter from Behind the Iron Curtain". Reports on on Communist Activities in Eastern Europe. Edited by Estonian Information Centre, Drottninggatan 85/1, Stockholm C, Sweden. No. 447, October 1965.).

LITHUANIA THROUGH THE AGES

By Dr. A. Šapoka

62 pages of text, lavishly illustrated with actual photographs. English text makes this book accessible to all. A fine, short survey of Lithuanian hstory. Price $3.50

Vincas Ramonas

CROSSES (KRYŽIAI)

Romanas

Angliškai išvertė Milton Stark

Kaina $4.00

LITHUANIAN MAPS

is now available, compiled by **J. Andrius,** with the technical assistance of Profs. A. Salys, Stp. Kolupaila, K. Pakštas, Drs. M. Braks, M. Gimbutas, and A. Šapoka.

This is the definitive map of 1939, with insets of Lithuania in the Bronze and Iron Age.

A multicolored map of Lithuania

Wall map, approx. 35x46: $4.50

Book map, in folder: $3.50

Only a limited supply available.

Lithuanian Days Publishers
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029

Honorary guests of the reception at Lithuanian Legation in Washington, D. C. during Feb. 16th commemoration.— Mrs. Alexis U. Johnson, Dean of Diplomatic Corps-Ambassador of Nicaragua — dr. Sevilla-Sacasa, and others.

SVEČIAI LIETUVOS ATSTOVYBĖJE WASHINGTONE VASARIO 16 PROGA. I. Ponia Alexis U. Johnson, Valstybės Pasekretoriaus Pavaduotojo Politiniams Reikalams, žmona su sūnumi kalbasi su Lietuvos Atstovu ir ponia Kajeckiene.

II. Diplomatinio korpuso dekanas dr. G. Sevilla-Sacasa, Nikaraguos Ambasadorius, ir Peggy Rusk, Valst. Sekretoriaus ir ponios Dean Rusk duktė, sveikina Lietuvos Atstovą J. Kajecką, greta — ponia O. Kajeckienė.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● **The Lithuanian Youth Anti-Colonization League and the Lith. Students' Organization organized a conference for united action at the United Nations on behalf of the Baltic States. The conference was also attended by members of Latvian and Estonian delegates. On Feb. 12-13 the delegates met for their first conference.**

● **Miss Rita Vailokaitytė** living in Western Germany, upon learning that one daughter of the president of U. S. has become a catholic, ordered a replica of a Lithuanian way-side cross to be carved out of wood. Miss Vailokaitis' present and her greetings were sent to the White House. Through the U. S. consulate in Hamburg she recently received an expressing thanks.

● Theatrical director **Algis Butavičius** in Canberra, Australia, and director-decorator of the Canberra Theater, recently received the Churchill Fellowship of 3000 Pounds to further his studies in the theater. Mr. Butavičius plans to leave for England and other parts of Europe in May.

● **Students of a Lithuanian high school, named the February 16th,** West Germany, staged a play, the Cross Way of Lithuania (Lietuvos kryžiaus kelias), commemorating the Lithuanian Independence Day on February 16th. The play consisted of three parts: 1. Book Smugglers, 2. Freedom Fighters, and 3. Return from Siberia.

The picture below shows a scene from part one of the aforesaid play.

● Young Lithuanian soprano, **Miss Lilija Šukytė,** recently signed a contract to sing with the Metropolitan National Opera. At the present Miss Šukytė lives in New York and is preparing an opera repertoire with instructors at the Metropolitan.

Another Lithuanian soloist, Mr. **Arnoldas Voketaitis,** is already a member of the company. And Mr. **Herkulis Strolia** plays in the orchestra.

Soloist Arnoldas Voketaitis

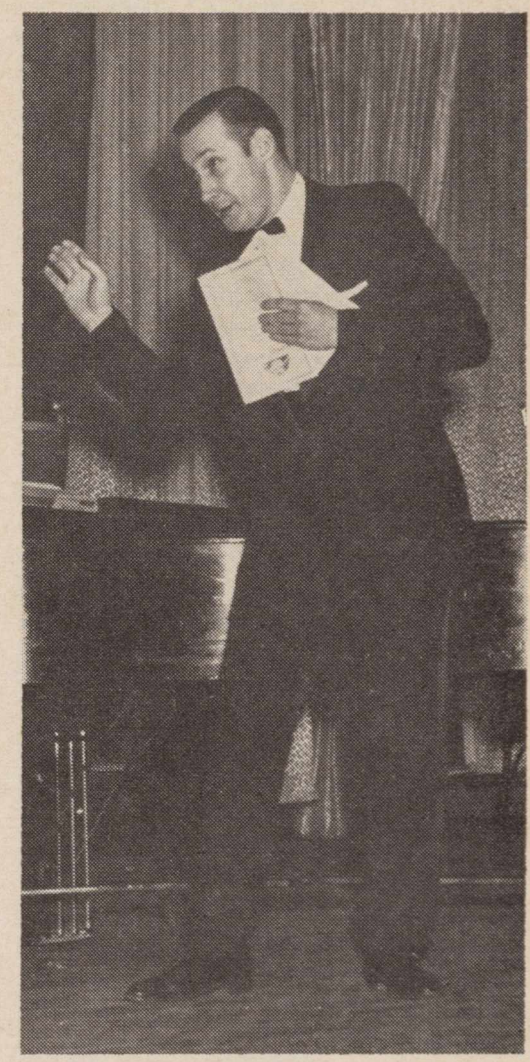

A scene from a play performed by the students of the Lith. high school, named February 16th.

Scena iš Vasario 16 gimnazijos mokinių vaidinimo Lietuvos kryžiaus keliai. Vaidina (iš kairės:) V. Paulikaitė, A. Valiūnas, A. Bražaitis, R. žagarinskas, S. Dilbaitė.

SEVEN YEARS SENTENCE...

Continued from page 22

ed in Hanau. Last summer, he applied for a Soviet visa to see his brother in Lithuania, but this was not granted and instead he was issued with a visa for visiting Minsk.

Petrauskas drove to Minsk by car, taking his mother with him. His brother came to see him, and stayed fro three days. On the return journey, Petrauskas' car was stopped on the Soviet-Polish border, and he and his mother detained. This happened on Eeptember 4th of last year. After three days of questioning, Petrauskas was arrested, but his mother was allowed to return home by train.

He was held incommunicado for over six months, and eventually stood trial in Minsk on 12th of March charged with spying. According to Tass, Petrauskas, in conversation with brother Pranas, praised life in Germany, and tried to persuade him to move there...

Tass continues: "The great vigilance of the Soviet people helped Soviet intelligence to unmask and arrest Anton Petrovski. Petrovski pleaded guilty to all charges, and his guilt was confirmed by evidence produced in court and by witnesses. This agent of the West German Secret Service was severely punished — his freedom was withdrawn for seven years."

IŠ LAIŠKŲ REDAKCIJAI...

Parodykim jaunimui Lietuvą...

...Mūsų visų akys krypsta į mūsų jaunimą. Mes laukiame jaunų kovotojų dėl Lietuvos.

Bet kai žmogus nori kokį daiktą pažinti, tai neužtenka pasiskaityti, ar kieno pasakojimų pasiklausyti, bet reikia tą daiktą pamatyti ir savo pirštais paliesti.

Ar mūsų jaunimas pažįsta Lietuvą?

Deja, labai mažai ir tik labai mažas nuošimtis šį bei tą apie ją žino.

Jaunimo metų proga suvažiuos jaunų žmonių ir iš kitų kraštų ir ką gi jie čia pamatys? Miestai visur panašūs. Susirinkimai, paskaitos, šokiai. Visa tai gerai. Bet ar ta proga nebūtų galima suruošti paroda? Ne tokia, kaip numatyta programoje. Mūsų jaunimui reikia parodyti Lietuvą visoje pilnumoje, kad jis žinotų, už ką jis privalo kovoti ir aukotis.

Reikia parodos nuo Krivų Krivaičio iki šių dienų Lietuvos, t. y. parodos, kur būtų atvaizduota didinga Lietuvos praeitis, kunigaikščių laikai, Lietuvos žlugimas — padalinimai, baudžiava, spaudos draudimas, Nepriklausomybės kovos, laisvės laikotarpis, bolševikų ir vokiečių okupacijos, trėmimai, partizanų kovos ir t. t.

Reiktų daug įvairių žemėlapių, brėžinių ir schemų, kur būtų atvaizduota Lietuva įvairiais laikotarpiais.

Turime lietuviškų pinigų, pašto ženklų, gintaro ir kitokių lietuvių liaudies dailės dirbinių. Labai gražus ir didelis tautinių audinių rinkinys. O kur dar įvairi spauda ir knygos!

Viskas turėtų būti surinkta į vieną vietą ir parodyta mūsų jaunimui, kokius lobius mūsų tauta slepia savyje.

Ką aukščiau parašiau, tai nėra mano asmeniška fantazija, — tai yra lietuviško jaunimo pageidavimai, kokius teko patirti iš pasikalbėjimų su jais.

A. Lukas

Oaksville, Ont., Canada

Mielas Redaktoriau,

su malonumu skaičiau paskutinį LD žurnalo numerį. Mane labai sujaudino Vorobjovo straipsnis ir ištraukos iš Romain Rolando laiškų apie Čiurlionį. Įdomu buvo skaityti ne vien dėl to, kad jie buvo parašyti didelių žmonių, bet ir dėl to, kad jų tekstai šiandien mažai kam prieinami ir dar mažiau žinomi. Maža tokių, kurie galėjo taip tikrai ir atvirai kalbėti apie Čiurlionį! Aš stačiai nesuprantu, kaip šiandien, neprieinant prie šaltinių, iš viso galima kalbėti apie Č. kūrybą vien iš atsiminimų. Aš tikrai nedrįsčiau rašyti apie dailininko kūrybą, nematęs jo originalų.

Man jau seniau buvo atėjusi mintis, kaip mažai mes žinome apie savuosius, kaip mažai domimės tuo, kas yra mūsų. Nedaugiau mes žinome ir apie savo kaimynus estus ar latvius, nors ir laikome save viena etnine grupe. Atvirai kalbant, mes nedaug ir tegalime apie juos žinoti, jeigu mūsų spauda vengia rašyti.. Jeigu negalima dabar pagaminti naujų straipsnių, kodėl nepasinaudoti senesniais darbais, kodėl nepersispausdinti iš seniau leistos periodikos ar knygų, kurios dabar skaitytojui nebeprieinamos. Tai daro geriausi žurnalai ir laikraščiai. Nemanykime, jog tai bus "senienos" — geri dalykai nesensta.

Antra sugestija. Aš neabejoju, kad mūsų laisvajame pasauly gyvenančių tarpe yra turima nemaža meno darbų, kuriuos būtų naudinga visiems pamatyti. Duokime jų foto nuotraukas spaudai. Arba kodėl nesuorganizuoti Čiurlionio ar kitai galerijai lietuvių meno parodos, apimant kiek galima ankstyvesnius laikotarpius? Negi mūsų visas palikimas tik Lietuvoje? Ar negalima suruošti parodos, kurioje pamatytume lietuvių meno orginalus nuo pat vyresniųjų.

Bergždžia pretenduoti išlaikyti kokį lietuviškumą abstraktu, nežinant ir nenurodant, kur gi tikrai yra tas vadinamasis lietuviškumas. Argi jau pasidarėm tokie išdidūs, kad nebenorėtume bent retkarčiais pasižiūrėti į save? Ar gal mes jau taip abejojame savo vertumu, kad nedrįstam pasirodyti su tuo, kas yra mūsų.

Turint mūsų kultūros darbus prieš akis būtų galima bandyti parašyt kultūros istoriją, kad ir trumpą, neplačią, bet kad ji būtų kokia yra, o ne mitas.

Kodėl L. D. ar kuri leidykla negalėtų imtis šio uždavinio? Reiktų tik parodyti iniciatyvos, impulso, o paskui, neabejoju, darbas eitų savaime. Tai būtų net kūrybingas darbas, vertesnis už visas polemikas, kuriomis užversta spauda.

Su geriausiais linkėjimais —

S. Goštautas

N. Y.

Gražiausia vaikams knyga yra ką tik "Lietuvių Dienų" išleista

Daumanto Čibo pasaka

ŽAIŽARAS

Iliustravo A. Korsakaitė-Sutkuvienė

Gaunama pas platintojus ir leidykloje. Kaina $150.

DAINOS

LITHUANIAN SONGS

ALDONA STEMPUŽIS MEZZOSOPRANO
STUTTGART SYMPHONY ORCHESTRA
DARIUS LAPINSKAS CONDUCTOR

Pirmoji ALDONOS STEMPUŽIENĖS plokštelė.

Joje įdainuota: D. Lapinsko 12 liaudies dainų ciklas "Mergaitės dalia"; Gruodžio, Račiūno, Banaičio, Jakubėno ir Šimkaus dainos, palydimos Stuttgarto simfonijos orkestro, diriguojant D. Lapinskui.

Mono $6.00 Stereo — $7.00

Prisiuntus adresą ir $10.00, leidykla pasiunčia plokštelę tiesiogiai oro paštu į Lietuvą, Australiją ir visus Europos kraštus.

Siųskite užsakymus:

FINE MUSIC RECORDS,
4249 Lambert Road, Cleveland, Ohio 44121.

Plokštelė gaunama Lietuvių Dienų leidykloje ir pas platintojus.

Laikraštis visų ir visiems —

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

"Nepriklausoma Lietuva" kas savaitę duoda politines, kultūrines ir visuomenines apžvalgas, mokslo žinias, modernų sveikatos skyrių, kino naujienas, bėgamąją lietuvišką kroniką, geriausius romanus, vaizduojančius gyvenimą Lietuvoje, labai daug aktualių iliustracijų ir kt.

Redaguoja JONAS KARDELIS.

Naujiems prenumeratoriams laikraštis siunčiamas visus metus už pusę kainos, kuri Amerikoje yra $5.50 metams.

Laikraštį apsimoka prenumeruoti

Adresas:

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

7722 George Street LaSalle-Montreal, Canada

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

didelio formato savaitraštis, skirtingas savo išvaizda ir turiniu, plačiai žvelgiąs į lietuvių gyvenmą.

Plati Lietuvos gyvenimo kronika ● Laisvojo pasaulio lietuvių informacija ● Kultūrinis puslapis ● Jaunimo aktualijos ● Vaikų "žiburėliai" ● Religinis gyvenimas ● Sporto informacijos ● Skaitytojų pasisakymai ● Aktualūs straipsniai ● Politiniai įvykiai ir t.t.

Redaguoja: **k. dr. Pr. Gaidamavičius ir A. Rinkūnas.**
Leidžia: K. L. K. Kultūros Draugija "žiburiai".

Prenumerata: metams tik $5.00, pusmečiui — $3.00. Naujiems skaitytojams daroma nuolaida. Norintiems susipažinti siunčiama keletas numerių nemokamai.

Adresas:
Tėviškės žiburiai, 941 Dundas St., W., Toronto 3, Ont., Canada

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C. rGirdima sekmadieniais 10 — 11 val. ryto per FM radijo stotč WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa
Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.
AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš
WKOX, Framingham, Mass.
P. Viščinis, programos vedėjas,
173 Arthur Street, Brockton 18, Mass.
Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku
Sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Lietuvių Radijo valanda
Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedėjas
170 H Street, South Boston 27, Mass.
Tel. ANdrew 8-7635

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS

RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio 10:00 — 11:00.
Šeštadienį is sekmadienį 8:00—9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia ir populiariausia radijo programa Chicagoje.
Nuo šių metų kovo mėn. 15 d. transliuojama iš naujos ir galingos radijo stoties WXRT — radijo banga FM — 93,1.
Kas dieną nuo 7 val. vakaro (išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Henrikas Žemelis.**
Adresas: MARGUTIS, 6755 S. Western Ave.
Chicago, Ill. 60636. tel GRovehill 6-2242.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo programa
TĖVYNĖS GARSAI
penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc
Vedėjas — **Juozas Stempužis.**
4249 Lambert Rd., Cleveland 21, Ohio
Tel. 382-9268

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

Detroit, Mich.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekv. šeštadienį 8:45—945 p.p.
iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.
Pranešėjai: **Patricia Brandza ir Algis Zaparackas**
Vedėjas **Ralph Valatka.**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE
WORS — FM 105.1 MC — Sekmadieniais 8:30—9 A. M.
Programos reikalais kreiptis: Jonas Krišči̇ūnas — 846-4245; Kazys Gogelis — VE 7-4258; Stasys Garliauskas—TA 611385; Antanas Januzis — VE 5-8317.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
WBMI — FM 95.7 mc.
Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 p. p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius,**
273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 kilo.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1016 Schleifer Rd., Hillside, N. J. 07205.
Tel: 289-6878 (Code 201)

Kultūrinė liet. radijo valanda anglų kalba

per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirmadienio vakarais 8:05 89.5 meg.
Vedėjas **J. J. Stukas.**

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas",
1203 Green St., Phila., Pa. 19123
Telef. PO 5-0932

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė
Sekmadienio rytą 9:35—10:00 per WHEC 1460 klc.
Išleiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: Pr. Puidokas, pirm., 580 Wilkins St., (14521); A. Cieminis, vicep.; R. Kiršteinas, sekr. 229 Nester St. (14621); V. Žmuidzinas, ižd.; E. Karklienė, narė.
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: O. Adomaitienė, A. Dziakonas, St. Ilgūnas, Br. Krokys, B. Sedlickaitė ir D. Šiurlienė.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41 15 ir 50.34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WBRY, Waterbury, 1590 Kilocycles
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6:10 iki 7:00 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams (Adomaitis)
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708
Telefonas: 753-8898

Washington, D. C.

Voice of America – Amerikos Balsas
Voice of America, Washington 25, D. C.
Pirmoji (pusės vaandos) **laida** duodama kasdien Lietuvos laiku 20 valandą trumpomis 13, 16, 19, 31, 41 ir 49 metrų bangomis. Ji **kartojama** 21 val. 30 min. — 19, 25, 31, 41 ir 49 mtr. bangomis.
Antroji (rytinė, 4-tos val.) **laida** Lietuvos laiku duodamas 6 val. 30 min. ryto — 31, 41 ir 49 metrų bangomis.
JAV-se standartiniu žiemos laiku laidos
JAV-se stand. žiemos laiku laidos girdėti **New Yorke** 12 val. dieną, 1:30 p.p. ir 10:30 val. vak.; **Chicagoje** — viena val. anksčiau; Los Angeles trim val. anksčiau.
Argentinoj, Brazilijoj, Columbijoj: 2 val. p.p., 3:30 ir 12:30 val. naktį; Venezueloj — pusantros valandos anksčiau.
Australijoj: Sidney, Melbourne, Tasmanijoj — 3 val. ryto, 4:30 ryto ir 1:30 v. p.p. Adelaidėje — pusvalandžiu anksčiau; Perthe — 1 val. naktį, 2:30 ryto ir 11:30 dieną.
Vokietijoj, Prancūzijoj, Ispanijoj — 6 v. vak., 7:30 v. vak. ir 4:30 ryto.

Wilkes-Barre, Pa.

Liet. Bendruomenės sk. Radijo programa
Sekmadieniais 3—3.30 val. p. p.
Stotis WPTS, 1.000 W. Ch.. 1540 Pittston, Pa.
Radijo komisija: V. Paulauskas, kun. B. Danis, dr. B. Kaslas, N. Bajorienė ir Vacl. Romanas. Pranešėja N. Bajorienė.

Montrealis, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną šeštadienį 5 val. 30 min. pp.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius.**
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Tel: 669-8834

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp.
WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,**
974 College St., Toronto 4, Ont., Canada.
Telef.: LE 4-1274 — Daina Co.

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE
TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
transliuoja lietuviškai 21:30 — 21:55
Lietuvos laiku (arba 19:35—1955 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis.
(Kartojama kitos dienos rytą 8:25 Lietuvos laiku [6:10—6:25 Vid. Eur. laiku] 42 metrų banga) ir nuo 17:40 iki 17:55 val.
42metrų banga (9.370 kl.).

LIETUVIŲ DIENŲ žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

J. AMERIKOS VALSTYBĖSSE

Baltimore, Md. — A. Česonis.
Brooklyn, N. Y. — DARBININKAS; J. Pašukonis.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mikus,
Chicago, Ill. — K. Babickas; Balys Brazdžionis; DRAUGAS; J. Karveis; MARGUTIS; H. Naujoks; B. Pakštas; I. Sakalas, A. Semėnas; B. Stangenbergas; P. Švelnys; TERRA.
Cicero, Ill.— , E. Stangenbergas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Antnony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — kun. L. Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.

ITALIJOJE:
Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:
Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:
Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:
Rev. A. Perkumas.

ANGLIJOJE:
London — D. Daunoraitė.

KANADOJE:
Toronto Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — S. Bakšys; J. Pleinys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Library.
Winnipeg, Man. — Br Bujokienė.
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.

AUSTRALIJOJE:
Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kida — N. Butkūnas.
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

SKAITYKITE "LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS IŠLEISTAS KNYGAS

Pakeitę adresą, tuojau praneškite, kad nesusitrukdytų žurnalo siuntimas.

IŠKILMĖS KARO MUZIEJAUS SODELY KAUNE NEPRIKLAUSOMYBĖS LAIKAIS.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS